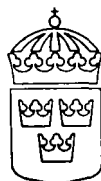

Regeringens proposition

1987/88: 141

om ändring i lotterilagen

(1982: 1011), m. m.

Prop.
1987/88: 141

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 17 mars 1988.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Ulf Lönnqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lotterilagen (1982:1011) som syftar till att ge folkrörelserna ökade möjligheter att skaffa sig inkomster av lotterier. Förslagen innebär bl. a. att också folkrörelserna skall få anordna lotterier med penningvinster. I vanliga lotterier begränsas penningvinsterna till högst 500 kr. Lotterier med begränsade penningvinster liksom alla varulotterier – inkl. bingo med enbart varuvinster – blir skattefria.

Flera administrativa förenklingar föreslås. Så t. ex. slopas, med vissa undantag, tillståndsvånget för lokala lotterier. Det nuvarande tillståndskravet ersätts med en registrering och för vissa lokala lotterier skall det över huvud taget inte behövas prövning eller kontroll av någon myndighet.

För en förbättrad kontroll av lotterierna ställs bl. a. krav på att förslutna lotter och bingobrickor skall vara typgodkända.

Kommunerna föreslås få ansvaret för registrering, tillståndsgivning och tillsyn när det gäller de lokala lotterierna.

De föreslagna lagändringarna skall träda i kraft den 1 januari 1989.

Lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 13), lagrådets yttrande (s. 46) och beslutet om proposition (s. 47).

1 Förslag till

Lag om ändring i lotterilagen (1982:1011)

Härigenom föreskrivs i fråga om lotterilagen (1982:1011)

dels att 16 § skall upphöra att gälla,

dels att 2, 11, 12–15, 17, 17 a, 25, 26 och 31 §§ och rubrikerna närmast före 11, 17 och 31 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer 6 a, 11 a och 17 b §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Med egentliga lotterier avses lotterier som inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel.

Med automatspel avses spel på mekaniska eller elektroniska spelapparater.

Rätt till fortsatt spel är att anse som vinst enligt denna lag. *Med automatspel avses spel på mekaniska eller elektroniska spelapparater.*

Rätt till fortsatt spel är att anse som vinst enligt denna lag.

6 a §

Förslutna lotter och bingobrickor skall vara av godkänd typ. Frågor om godkännande prövas av lotterinämnden. Ett beslut om typgodkännande får förenas med villkor.

Vid bingospel skall det finnas kontroll anordnad på det sätt som lotterinämnden godkänner.

Andra lotterier som får anordnas efter tillstånd

Andra lotterier som får anordnas efter tillstånd eller registrering

11 §

Bingospel eller annat lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel eller kortspel enligt 1 § tredje stycket eller 7–10 § eller utgör vadhållning i samband med hästtävling, får under förutsättningar som anges i 12 § efter tillstånd anordnas av svensk juridisk person som är ideell förening och som

Bingospel eller egentligt lotteri, som inte utgör vadhållning i samband med hästtävling, får under förutsättningar som anges i 11 a § och 12 § efter tillstånd anordnas av svensk juridisk person som är ideell förening och som

1. har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttigt ändamål inom landet,

2. i sin verksamhet huvudsakligen tillgodoser sådant ändamål samt

3. inte vägrar någon inträde som medlem såvida det inte med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller syfte eller av annan orsak finns särskilda skäl för detta.

Om det finns särskilda skäl, får tillstånd enligt första stycket meddelas för en juridisk person som inte är ideell förening eller som har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttigt ändamål utom landet.

11 a §

Bingospel som får anordnas med stöd av 11 § får inte bedrivas i när-radio eller kabeltelevision.

12 §

I sådant lotteri som får anordnas med stöd av 11 § får vinsterna inte utgöras av pengar eller värdepapper. Om lotteriet får bedrivas inom flera län, får tillståndsmyndigheten dock medge att vinster utgörs av värdepapper.

I egentliga lotterier som får anordnas med stöd av 11 § får

1. vinsterna inte utgöras av värdepapper,

2. vinsterna inte utgöras av pengar om lotteriet skall bedrivas i flera län,

3. vinst som utgörs av pengar uppgå till högst 500 kronor.

Om lotteriet får bedrivas inom flera län, får tillståndsmyndigheten dock medge att vinster utgörs av värdepapper.

I bingospel som får anordnas med stöd av 11 § får vinsterna inte utgöras av värdepapper.

Vid tillståndsprövning enligt 11 § skall särskild hänsyn tas till vilket behov av lotteriinkomster som sammanslutningen kan anses ha för sin verksamhet samt till det utrymme för lotterier som kan antas finnas på marknaden. Om det inte finns särskilda skäl till annat, får tillstånd meddelas endast när det kan antas att lotteriet kommer att lämna sammanslutningen skälig avkastning.

Vid tillståndsprövning enligt 11 § skall särskild hänsyn tas till vilket behov av lotteriinkomster som sammanslutningen kan anses ha för sin verksamhet samt till det utrymme för lotterier som kan antas finnas på marknaden. *Vid bedömningen av behovet av inkomster från bingospel skall hänsyn främst tas till omfattningen av ungdomsverksamheten i sammanslutningar vars ändamål naturligen kan förenas med ungdomsverksamhet.* Om det inte finns särskilda skäl till annat, får tillstånd meddelas endast när det kan antas att lotteriet kommer att lämna sammanslutningen skälig avkastning.

13 §

Frågor om tillstånd enligt 11 § till egentligt lotteri, som skall bedrivas av en sammanslutning som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, prövas av den kommunala nämnd som kommunen bestämmer.

Frågor om tillstånd enligt 11 § prövas av länsstyrelsen i det län där lotteriet skall bedrivas. Om lotteriet skall bedrivas inom flera län, prövas tillståndsfrågan av lotterinämden.

Frågor om tillstånd i övrigt enligt 11 § prövas av länsstyrelsen i det län där lotteriet skall bedrivas. Om lotteriet skall bedrivas inom flera län, prövas tillståndsfrågan av lotterinämden.

Tillstånd skall avse viss tid samt visst område där lotteriverksamhet får bedrivas. Om det inte finns särskilda skäl till annat, skall området utgöras av det område där sammanslutningen huvudsakligen är verksam.

14 §¹

Lotteri, vilket inte är kedjebrevspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §, får efter tillstånd anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 § och som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, under förutsättning

Egentliga lotterier får efter registrering anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 § och som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, under förutsättning

1. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan,

2. att lotteriet inte bedrivs från fasta försäljningsplatser,

2. att vinsterna inte utgörs av pengar eller värdepapper,

3. att vinsterna inte utgörs av värdepapper,

3. att värdet av varje insats uppgår till högst tio kronor,

4. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 500 kronor,

4. att vinst som utgörs av pengar uppgår till högst 500 kronor,

5. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,

6. att lotteriet bedrivs endast inom den eller de kommuner där sammanslutningen är verksam, samt

6. att lotteriet bedrivs endast inom den eller de kommuner där sammanslutningen är verksam,

7. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som sammanslutningen med stöd av denna para-

7. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som sammanslutningen med stöd av denna para-

¹ Senaste lydelse 1983:1083.

Ändringen innebär bl. a. att andra stycket upphävs.

graf anordnar under en *tolvmånadersperiod* uppgår till högst 30 000 kronor.

graf anordnar under en *treårsperiod* uppgår till högst 300 000 kronor, samt

8. att det finns en av registreringsmyndigheten godkänd förestandare för lotteriet.

Om det inte finns särskilda skäl till annat, får tillstånd meddelas endast när det kan antas att lotteriet kommer att lämna sammanslutningen skälig avkastning.

15 §

Frågor om tillstånd enligt 14 § prövas av polismyndigheten i den kommun där sammanslutningen huvudsakligen är verksam. Tillstånd skall avse en tid om tre år, om det inte finns särskilda skäl att bestämma en kortare tid.

Registrering enligt 14 § skall ske hos den kommunala nämnd som kommunen bestämmer innan något lotteri anordnas. Ny anmälan om registrering skall därefter göras vart tredje år.

Nämnden skall utse kontrollant för lotteriet. Nämnden skall fastställa arvodet till kontrollanten. Arvodet skall betalas av den som anordnar lotteriet.

Den som anordnar lotteriet skall vid varje årsskifte lämna nämnden uppgift om insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som har anordnats under året.

Lotterier som får anordnas utan tillstånd

Lotterier som får anordnas utan tillstånd eller registrering

17 §

Lotteri, vilket inte är kedjebrevspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §§, får anordnas utan tillstånd, under förutsättning

Egentliga lotterier får anordnas utan tillstånd, under förutsättning

1. att lotteriet anordnas i samband med
 - a) offentlig nöjeställning,
 - b) offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål,
 - c) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål eller
 - d) bingospel, som inte är eller kan jämföras med automatbingo, av den som har tillstånd att anordna bingospelet enligt 11 §,
2. att lotteriet bedrivs endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området,
3. att vinsterna utgörs endast av varor,
4. att värdet av varje insats uppgår till högst två kronor,
5. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 100 kronor,

6. att vinstfördelningen sker i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet samt

7. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde, om antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan.

17 a §²

Lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §, får även i annat fall än som anges i 17 § anordnas utan tillstånd, under förutsättning

Egentliga lotterier får även i annat fall än som anges i 17 § anordnas utan tillstånd, under förutsättning

1. att lotteriet anordnas i samband med

- a) offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål,
- b) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål eller
- c) bingospel, som inte är eller kan jämföras med automatbingo, av den som har tillstånd att anordna bingospelet enligt 11 §,

2. att behållningen i lotteriet uteslutande används för det ändamål, till vars förmån tillställningen, sammankomsten eller bingospelet anordnats,

3. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan som finns tillgänglig inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området,

4. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,

5. att vinsterna utgörs endast av varor,

6. att lotteriet bedrivs endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området och att lotterna säljs uteslutande genom anordnarens egen försorg,

7. att dragningen förrättas offentligt före tillställningens eller sammankomstens slut eller, i fråga om bingospel, före bingospelets slut för dagen och att resultatet av dragningen görs tillgängligt för allmänheten samt

8. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som anordnas med stöd av denna paragraf vid samma tillställning, sammankomst eller bingospel uppgår till högst 10 000 kronor.

17 b §

Egentliga lotterier får utan tillstånd anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 §, under förutsättning

1. att lotteriet bedrivs endast i samband med tillställning eller sammankomst som sammanslutningen anordnar eller deltar i,

2. att värdet av varje insats uppgår till högst fem kronor,

3. att vinsterna inte utgörs av värdepapper,

² Senaste lydelse 1983:1083.

4. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 500 kronor,

5. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde samt

6. att lottköparen, om vinstdragningen inte redan har ägt rum, vid lottköpet får veta var och när vinstdragningen skall ske och på vilket sätt resultatet av dragningen görs tillgängligt för allmänheten.

25 §

Lotterinämnden utövar, om inte annat följer av tredje stycket, den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Lotterinämnden utövar, om inte annat följer av fjärde stycket, den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Tillståndsmyndighet utövar den närmare tillsynen över sådana lotterier som får anordnas efter tillstånd av myndigheten. Länsstyrelse skall efter anmodan biträda lotterinämnden vid tillsynen över sådana lotterier som anordnas med tillstånd enligt 11 § och som får bedrivas inom länet.

Registreringsmyndigheten utövar den närmare tillsynen över sådana lotterier som får anordnas efter registrering med stöd av 14 §.

Tillsynen över lotterier som anordnas efter särskilt tillstånd av regeringen enligt 4 § första stycket utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

26 §

Den som har tillstånd enligt denna lag är skyldig att efter anmodan av tillsynsmyndigheten lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar eller annat som behövs för tillsynen.

Den som har tillstånd enligt denna lag eller med stöd av 14 § anordnar lotteri efter registrering är skyldig att efter anmodan av tillsynsmyndigheten lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar eller annat som behövs för tillsynen.

Besvär

Överklagande

31 §³

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos lotteri-

En kommunal nämnds beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos lotteri-

³ Senaste lydelse 1983: 1083.

nämnden *genom besvär*. Nämndens beslut i sådant fall får inte överklagas. Nämnden får dock hänskjuta ärendet till regeringen, om det är av större vikt.

Lotterinämndens beslut i frågor rörande tillstånd som avses i 7 §, 9 § andra stycket andra meningen, 13 § första stycket andra meningen eller 21 § får överklagas hos regeringen *genom besvär*.

nämnden. Nämndens beslut i sådant fall får inte överklagas. Nämnden får dock hänskjuta ärendet till regeringen, om det är av större vikt.

Lotterinämndens beslut i frågor rörande tillstånd *och godkännande* som avses i 6 a §, 7 §, 9 § andra stycket andra meningen, 13 § *andra* stycket andra meningen eller 21 § får överklagas hos regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om tillstånd som har beviljats enligt 14 § före den 1 januari 1989. Sker registrering enligt de nya föreskrifterna i 14 §, upphör dock tillståndet att gälla.

3. För ärenden som vid utgången av december 1988 kommit in till polismyndigheten men ännu inte avgjorts gäller äldre föreskrifter. Beträffande ärenden där beslut av polismyndigheten har meddelats före ikraftträdandet tillämpas äldre föreskrifter i fråga om överklagande.

4. Tillsyn över lotterier som bedrivs med tillstånd av polismyndigheten utövas efter ikraftträdandet av den kommunala nämnd som kommunen bestämmer.

Lag om ändring i lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §²

Skatt betalas enligt denna lag till staten för vinst i svenskt lotteri.

Skatten utgör fyrtio procent av vinstens värde i fråga om vinst vid vinstdragning i vinstsparande anordnat av bank eller sparkassa och trettio procent av vinstens värde i fråga om annan vinst. Skatt skall dock inte betalas med högre belopp än att av vinsten återstår etthundra kronor.

Skatt skall inte betalas för

1. vinst vid vadhållning genom totalisator vid hästtävlingar eller vinst vid vinstdragning på här i riket utfärdade premieobligationer,

2. vinst i lotteri, när vinsten inte utgörs av pengar,

3. vinst i sådant spel som avses i lagen (1972: 820) om skatt på spel,

4. vinst i pengar som utfallit på lott i lotteri som har anordnats av sådan sammanslutning som avses i 11 § lotterilagen (1982:1011),

4. vinst som uppgår till högst etthundra kronor.

5. annan vinst i pengar som uppgår till högst etthundra kronor.

Vid beräkning av skattebeloppet skall i vinstens värde inräknas den skatt som belöper på vinsten.

Skatt skall inte betalas för vinster som utfallit på lotter som inte sålts, eller för vinster som inte tagits ut av vinnaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1984: 152.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1984: 152.

² Senaste lydelse 1986:524.

Lag om ändring i lagen (1972:820) om skatt på spel

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1972:820) om skatt på spel¹

dels att 1, 6, 10 och 11 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 12 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Spelskatt *erläggs* enligt denna lag till staten för sådant roulett- eller bingospel som kräver tillstånd enligt lotterilagen (1982:1011).

Spelskatt *betalas* enligt denna lag till staten för sådant roulett- eller bingospel som kräver tillstånd enligt lotterilagen (1982:1011). *Skatt betalas dock inte för sådant bingospel som får anordnas med stöd av 11 § lotterilagen om vinsterna endast utgörs av annat än pengar.*

Kortspel och tärningsspel jämställs i denna lag med roulettspel.

6 §

Skattskyldighet för roulettspel inträder med den kalendermånad då spelet påbörjas och upphör vid utgången av den kalendermånad då spelet upphör.

Skattskyldighet för bingospel inträder när *insats göres i spelet*.

Skattskyldighet för bingospel inträder när *tillstånd till bingospel (bingotillstånd) börjar gälla*.

10 §

Spelskatt utgår i fråga om

1. roulettspel, för varje kalendermånad då skattskyldighet föreligger, med 6 000 kronor för tillstånd som innebär rätt till spel minst tre dagar varje vecka och med 2 000 kronor för tillstånd i annat fall. Om ett tillstånd avser fler än ett spelbord skall dock nämnda belopp höjas med 3 000 kronor respektive 1 000 kronor för varje spelbord utöver ett,

2. bingospel med 5,5 procent av värdet av *erlagda spelinsatser och entréavgifter eller andra avgifter i den mån avgifterna berättigar till deltagande i spelet*.

2. bingospel med 5,5 procent av *det sammanlagda värde som spelintäkterna högst får uppgå till enligt bingotillståndet*.

11 §

Redovisning för skatt på roulettspel lämnas för varje kalendermånad. *Skatt på bingospel redovisas för redovisningsperioder om två kalendermånader.*

Redovisning för skatt på roulettspel lämnas för varje kalendermånad.

¹ Lagen omtryckt 1984:157.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1975:145.

Deklaration skall lämnas för varje spelplats. Riksskatteverket får medge att en gemensam deklARATION lämnas för flera spelplatser.

12 §

I fråga om skatt på bingospel föreligger inte redovisningsskyldighet, utan skatten påförs genom automatisk databehandling på grundval av uppgifter i bingotillstånd utan att beslut meddelas av beskattningsmyndigheten. Skatten anses fastställd till det påförda beloppet. Beslut om skatten får meddelas enligt 4 kap. 3 och 5 §§ lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Skatten på bingospel skall betalas senast sex månader efter den dag då skattskyldigheten inträtt. Restavgift enligt 5 kap. 8–11 §§ lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter skall tas ut om skatten inte betalas inom denna tid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Äldre bestämmelser skall fortfarande tillämpas i fråga om spel enligt sådant bingotillstånd som börjat gälla före den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §¹

Den som är skattskyldig skall redovisa skatten till beskattningsmyndigheten genom att lämna deklaration. Särskilda bestämmelser gäller i fråga om skatt enligt lagen (1984:405) om stämpelskatt på aktier.

Den som är skattskyldig skall redovisa skatten till beskattningsmyndigheten genom att lämna deklaration. Särskilda bestämmelser gäller i fråga om skatt enligt *lagen (1972:820) om skatt på spel och lagen (1984:405) om stämpelskatt på aktier.*

Om deklarationsskyldighet i visst fall för den som är registrerad som skattskyldig föreskrivs i 6 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1986:318.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 mars 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdsen, Hjelm-Wallén, Peterson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Tahlén

Föredragande: statsrådet Lönnqvist

Lagrådsremiss om ändring i lotterilagen (1982:1011), m. m.

1 Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande den 19 februari 1987 tillkallade jag en särskild utredare (f.d. förhandlingsdirektören Birger Sandberg) med uppdrag att lägga fram förslag som underlättar för folkrörelserna att finansiera sin verksamhet genom lotterier.

Utredaren avlämnade i september 1987 betänkandet (SOU 1987:52) Folkrörelsernas lotterier och spel. Betänkandet har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels de lagförslag som läggs fram i betänkandet som *bilaga 2*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 3*.

2 Allmän motivering

2.1 Allmänna utgångspunkter

Folkrörelserna i samhället

De svenska folkrörelserna har spelat en avgörande roll för samhällsutvecklingen i Sverige. De många föreningar som bildades kring sekelskiftet för att tillgodose viktiga behov för sina medlemmar har starkt bidragit till Sveriges omvandling till en modern välfärdsstat. Därför är människors engagemang i föreningar ett grundläggande inslag i den svenska demokratin. Detta engagemang har en viktig roll i utvecklingen av den svenska välfärden.

Många av föreningarnas tidigare uppgifter har efter hand övertagits och utvecklats av samhällsorgan. Samtidigt har de senaste årtiondena antalet nya föreningar med nya uppgifter vuxit kraftigt. Aldrig tidigare har så många varit med i olika föreningar. Aldrig tidigare har medborgarna i sådan utsträckning som nu gått samman för att i olika organisationer

kollektivt lösa gemensamma problem eller tillfredsställa gemensamma behov.

Prop. 1987/88: 141

Det finns i Sverige i dag omkring 145 000 lokala föreningar som är anslutna till någon riksorganisation. Tillsammans har dessa föreningar över 31 milj. medlemmar. Därtill kommer ytterligare ca 50 000 föreningar som inte ingår i någon riksorganisation med ett okänt antal medlemmar.

Arbetet i dessa närmare 200 000 föreningar vilar på frivillighetens grund. Det är styrelseledamöter, ledare, instruktörer och andra funktionärer som genom stora insatser på sin fritid lägger grunden till den viktiga roll föreningslivet har i vårt samhälle.

Organisationerna är viktiga opinionsbildare både gentemot samhället i stort och gentemot sina egna medlemmar. De ideal som föreningslivet utvecklar delas av många människor och påverkar därmed hela samhällsandan. I de lokala föreningarna träffas människor för att under demokratiska former utveckla verksamheten. För barn och ungdomar har föreningarna en viktig fostrande funktion, där samarbete, solidaritet och hänsynstagande ställs i centrum. Föreningar medverkar också till att skapa en meningsfull fritid och fyller därmed en synnerligen viktig social funktion.

Föreningarna finansierar sin verksamhet, förutom med egna medlems- och deltagaravgifter, också genom bidrag från samhället samt inkomster från bl. a. lotteriverksamhet. Under senare år har dessutom reklamintäkter och sponsring från företag blivit en viktig inkomstkälla för vissa föreningar.

Staten, landstingen och kommunerna lämnar ekonomiskt stöd till föreningslivet. Det statliga stödet går främst till riksorganisationerna. Staten lämnar också ett aktivitetsstöd baserat på föreningarnas ungdomsverksamhet direkt till lokala föreningar. Landstingen ger bl. a. anslag till de regionala organisationerna och till utbildningsinsatser. Kommunerna ger de lokala föreningarna olika former av kontantstöd till verksamheten samt indirekt ekonomiskt stöd genom att tillhandahålla lokaler och anläggningar.

Oavsett storleken på de bidrag som en förening får, vill den oftast göra något mer än vad samhällets bidrag ger utrymme för. Det är naturligt för en aktiv förening att hela tiden vilja gå vidare. Därför är det viktigt att föreningen har olika möjligheter till självfinansiering av sin verksamhet som komplement till samhällsstödet. För många föreningar har lotterier och bingospel av tradition varit en viktig form av sådan självfinansiering. Därför är det av stor betydelse att föreningarnas möjligheter till inkomster från lotterier och bingo kan förbättras.

Utvecklingen på lotteri- och spelmarknaden

Den svenska spelmarknaden omsätter i dag över 15 miljarder kr. Den domineras helt av de statliga spelbolagen Svenska penninglotteriet AB och AB Tiptjänst samt av AB Trav och Galopp (ATG) och folkrörelsernas lotterier. Folkrörelselotteriernas andel utgör ca 18%. Under den senaste tioårsperioden har omsättningen på folkrörelsernas lotterier ökat från knappt 1,5 miljarder kr. till ca 2,6 miljarder kr. Den totala spelmarknaden

har emellertid under samma period ökat med drygt 10 miljarder kr. Folkrorelsernas andel av spelmarknaden har således minskat betydligt.

Till den spelverksamhet som redovisats kan läggas de automatspel som bedrivs på fartyg i internationell trafik och de roulett- och andra kasinospel som bedrivs på bl. a. restauranger. Omfattningen av de här nämnda spelformerna går inte att ange närmare, men de beräknas ha en omsättning på nära 1 miljard kr.

Reformbehovet

Enligt min uppfattning är det angeläget att folkrörelsernas möjligheter att utveckla sin verksamhet kan förbättras på olika sätt. Inkomster från lotterier och spel är sedan länge av stor betydelse för många organisationer. Av den redovisning jag lämnat framgår emellertid att dessa inkomster under senare år stagnerat. Det är därför nödvändigt att insatser nu görs för att underlätta för folkrörelserna att finansiera sin verksamhet genom lotterier. Utredningen om folkrörelsernas lotterier och spel har haft i uppdrag att lägga fram förslag med denna inriktning. Jag redovisar i det följande en rad åtgärder som på olika sätt skall kunna förbättra folkrörelsernas möjligheter att genom lotterier och spel stärka sin ekonomi och därmed utveckla sin verksamhet. Jag vill emellertid understryka att resultatet av de åtgärder som föreslås till stor del är avhängigt av i vilken utsträckning organisationerna genom egna insatser kan utnyttja den stärkta ställning de får på lotterimarknaden.

En allmän utgångspunkt för reformer när det gäller lotterilagstiftningen bör enligt min mening vara att lotteri- och spelmarknaden i princip skall vara förbehållen staten och folkrörelserna. Med folkrörelser avser jag därvid sådana sammanslutningar som anges i 11 § lotterilagen (1982:1011), dvs. ideella föreningar som har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttigt ändamål inom landet. Gällande lagstiftning ger också andra intressen än staten och folkrörelserna vissa möjligheter att bedriva spel och lotterier. Jag redovisar i detta sammanhang inte några förslag till förändrade regler som direkt gäller sådana andra intressenter. De reformer som nu är aktuella bör helt inriktas på att underlätta för folkrörelserna att öka sina inkomster från lotterier och spel. Hur spelmarknaden skall fördelas mellan berörda parter och vilket utrymme som skall ges för kommersiella och andra intressen är frågor som det i första hand ankommer på regeringen att ta ställning till i samband med prövningen av tillståndsfrågor enligt lotterilagen.

Flera olika slag av åtgärder kan diskuteras när det gäller att öka föreningslivets inkomster från lotterier och spel. Det är fråga om åtgärder för att dels göra folkrörelsernas lotterier mera attraktiva, dels öka föreningarnas utbyte av lotteri- och spelverksamheten, dels förenkla administrationen kring spelverksamheten. Jag redovisar i det följande förslag till förbättringar inom samtliga dessa områden.

För närvarande får penningvinster enbart förekomma i lotterier och spel som bedrivs av de statliga spelbolagen. För föreningslivets lotterier är i huvudsak endast varuvinster tillåtna. Från folkrörelsernas sida har fram-

förts att om penningvinster blev tillåtna skulle föreningslotterierna kunna göras betydligt mer attraktiva. Utredningen har också lagt fram förslag i denna riktning. Jag delar uppfattningen att folkrörelserna nu i viss utsträckning bör få anordna lotterier med penningvinster. Samtidigt ser jag det som värdefullt bl. a. från kontrollsynpunkt att folkrörelsernas lotterier också i fortsättningen kan vara befriade från lotterivinstbeskattning. Jag redovisar därför i det följande ett förslag som innebär att penningvinster upp till 500 kr. skall tillåtas i andra föreningslotterier än rikslotterier och att sådana vinster samtidigt skall vara skattefria. För bingo bör dock också i framtiden gälla särskilda regler. Jag återkommer till dessa.

Ett viktigt inslag i de förändringar av regelsystemet för föreningslotterierna som nu bör genomföras är enligt min mening att så långt möjligt förenkla tillståndsprövningen. Med utgångspunkt i utredningens förslag förordar jag därför att tillståndstvånget för flertalet lokala lotterier slopas och ersätts med ett enklare registreringsförfarande. För vissa mindre lotterier bör någon prövning hos eller anmälan till myndighet över huvud taget inte behöva ske. Jag ser det också som angeläget att den prövning och kontroll som finns kvar när det gäller lokala lotterier kan läggas på organ med god kunskap och erfarenhet om föreningslivet på orten. Jag föreslår därför i det följande att kommunerna skall ta över prövningen och tillsynen när det gäller lokala lotterier.

Bingospelet är för många föreningar en mycket viktig inkomstkälla. Också när det gäller bingo har föreslagits att penningvinster skall införas. Dessutom har föreslagits att den särskilda skatten på bingospel skall avskaffas. Båda dessa åtgärder innebär att föreningarnas avkastning från bingospel kan öka. Jag förordar att den särskilda bingoskatten tas bort för bingospel med varuvinster. Möjlighet bör samtidigt ges för bingospel med penningvinster upp till ett värde motsvarande ett halvt basbelopp. För spel där penningvinster förekommer bör utgå en skatt motsvarande den vinstskatt på 30 % som tas ut på penningvinster i de statliga lotterierna. Därvid bör dock hänsyn tas till att penningvinster upp till 500 kr. föreslås bli skattefria för folkrörelsernas lotterier. För att kontrollen och administrationen av skatten skall kunna förenklas föreslås att skatten skall utgå med 5,5 % på den omsättning för vilken tillstånd meddelas och fastställas redan i samband med tillståndsbeslutet.

Jag bedömer att de förslag när det gäller bingospelet som jag här redovisar skall göra det möjligt för föreningslivet att öka sina inkomster från bingo. Jag vill erinra om att den nuvarande skatten för bingospel med varuvinster uppgår till sammanlagt ca 85 milj. kr. per år. Jag ser det samtidigt som nödvändigt att åtgärder vidtas för att åstadkomma en jämnare fördelning av inkomsterna från bingospel mellan olika föreningar än vad som nu ofta är fallet. Vid fördelningen av tillstånden bör i fortsättningen hänsyn tas främst till omfattningen av den ungdomsverksamhet som bedrivs inom föreningarna. En större spridning av tillstånden bör dessutom eftersträvas.

Sammantaget bedömer jag att de förslag jag i det följande redovisar kommer att ge folkrörelserna goda möjligheter att utveckla sin lotteri- och spelverksamhet och därmed förbättra sin ekonomi. Förslagen innebär

också betydande administrativa förenklingar både för samhället och organisationerna. Samtidigt innebär förslagen behov av bättre kontroll i vissa avseenden. Jag återkommer även till den frågan.

Med hänsyn till att gällande tillstånd till lotteriverksamhet i stor utsträckning är beviljade för kalenderår och till de behov bl. a. kommunerna kan ha av att förbereda sig för de förändringar som föreslås, bör de nya reglerna träda i kraft den 1 januari 1989.

2.2 Penningvinster

Mitt förslag: Penningvinster skall tillåtas i andra föreningslotterier än rikslotterier. Högsta vinsten i pengar skall dock, i andra lotterier än bingospel, inte få uppgå till mer än 500 kr.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att penningvinster skall tillåtas i föreningslotterier och bingospel utan begränsningar.

Remissinstanserna: Frånsett den grupp föreningar som ställer sig negativ till en ytterligare utveckling av lotteriverksamheten som sådan, tillstyrker övervägande delen av remissinstanserna utredningens förslag. Några remissinstanser föreslår dock vissa begränsningar. Således framförs bl. a. att penningvinster bör få förekomma endast i rikslotterier och bingo.

Ett par remissinstanser anser att ett tillåtande av penningvinster i föreningslotterierna skulle medföra en uppluckring av marknadsuppdelningen mellan statliga lotterier och föreningslotterier. En remissinstans anmärker på att de sociala konsekvenserna av förslaget inte belysts.

Skälen för mitt förslag: Enligt lotterilagen får vinsterna i sådana lotterier som anordnas med stöd av 11 eller 14 §, dvs. lotterier som huvudsakligen anordnas av ideella föreningar, inte utgöras av pengar eller värdepapper. Om lotteriet får bedrivas inom flera län, dvs. då frågan om lotteritillstånd skall prövas av lotterinämnden enligt 13 § första stycket (rikslotterier), får dock medges att vinsterna utgörs av värdepapper.

Bortsett från roulettspel, kortspel, tärningsspel och visst automatspel, för vilka det gäller särskilda bestämmelser i lotterilagen, får lotterier med penningvinster inte anordnas utan tillstånd av regeringen.

Traditionellt har lotterier med penningvinster huvudsakligen varit förbehållna staten. Att lotterier och spel om pengar har förbehållits staten har sin grund just i deras attraktivitet. Vid sådant spel har det ansetts att det kan finnas särskild risk för sociala skadeverkningar. Det har då förutsatts att samhället vid utformningen av statliga spel och lotterier beaktar dessa risker. Likaså har det ansetts kunna förutsättas att statliga lotterier och spel utformas så att lottköparnas och spelarnas berättigade intressen tillgodoses. Vissa undantag från principen har dock gjorts. Det viktigaste undantaget är totalisatorspel i samband med trav och galopp. Dessa spel anordnas inte av staten.

Jag anser att penningvinster i fortsättningen bör tillåtas i lokala lotterier och lotterier som bara bedrivs i ett län samt i bingospel, om lotteriet eller

spelet anordnas av sådana sammanslutningar som avses i 11 § lotterilagen, dvs. huvudsakligen ideella föreningar med allmännyttigt ändamål. För rikslotterier bör däremot inte penningvinster tillåtas. I sådana lotterier bör också i fortsättningen endast varuvinster tillåtas eller, om tillståndsmyndigheten medger det, vinster i form av värdepapper.

Möjligheten till penningvinster bör kunna medverka till att öka föreningslotteriernas attraktivitet. Med hänsyn till de kontrollsvårigheter som annars skulle uppstå bör dock vinsterna i andra lotterier än bingospel begränsas så att de inte uppgår till skattepliktigt belopp. Detta innebär, med hänsyn till mitt förslag när det gäller skatteplikten (avsnitt 2.10), att högre vinster i pengar än 500 kr. inte bör tillåtas. Möjligheten till penningvinster bör ändå enligt min mening göra lotterierna mera attraktiva.

Det kan också framhållas att möjligheterna att använda penningvinster bör kunna underlätta för föreningarna att administrera vinsthanteringen.

Som framgår av vad jag nyss anfört har huvudprincipen varit den att penningvinster förbehållits staten. Föreningslotterierna har i princip haft endast varor som vinster. Att tillåta penningvinster i föreningslotterierna innebär, som framhållits av några remissinstanser, att marknadsuppdelningen mellan statliga lotterier och föreningslotterier delvis luckras upp. De eventuella nackdelar som detta kan föra med sig uppvägs emellertid mer än väl av den förstärkning det innebär för föreningslotterierna att kunna använda både varuvinster och penningvinster. I motsatt riktning, dvs. att tillåta varuvinster i statliga lotterier, bör man däremot inte gå. Varuvinster bör således också i fortsättningen vara förbehållna föreningslotterierna.

Några remissinstanser har framhållit att de sociala konsekvenserna av att tillåta penningvinster inte har belysts i utredningen. Skillnaden mellan de vinster som tilläts i dag och rena penningvinster är i vissa fall inte så stor. Dessutom blir penningvinsterna, enligt mina förslag, med undantag för bingospel begränsade till 500 kr. I bingospel förutsätts att vinsterna kan komma att uppgå till ett halvt basbelopp. Bingospel kommer emellertid enligt vad jag föreslår även i fortsättningen att vara föremål för tillståndsprövning. Det är då möjligt att vid prövningen ta hänsyn till att penningvinster skall förekomma och att kombinera tillståndet med sådana villkor att verksamheten kommer att bedrivas på ett betryggande sätt.

2.3 Slopande av tillståndsplikten för vissa lotterier

Mitt förslag: Tillståndsplikten för lokala föreningslotterier slopas utom i de fall då lotteriet bedrivs från fast försäljningsställe. I stället införs dels en registreringskyldighet, dels en rätt att också utan registrering anordna lotterier under vissa förutsättningar.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag såvitt gäller förslaget att ersätta tillståndsplikten med registreringskyldighet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till utredningens

förslag om registreringsskyldighet i stället för tillståndsplikt för vissa lotterier. Några anser dock att även lotterier som bedrivs från fasta försäljningsställan borde ha omfattats av förslaget. Flera remissinstanser anser att ett liknande registreringsförfarande bör kunna tillämpas också för riks-lotterier och regionala lotterier.

Skälen för mitt förslag: Lokala föreningslotterier får enligt 14 § lotterilagen anordnas efter tillstånd av polismyndigheten. Lotterierna får dock enligt bestämmelserna i 14 § anordnas endast under vissa speciella förutsättningar. Bl. a. gäller enligt 14 § första stycket första punkten att insatser och vinster skall vara bestämda enligt uppgjord plan. Om det inte finns särskilda skäl får tillstånd meddelas endast om det kan antas att lotteriet kommer att lämna skäligen avkastning. Ett tillstånd enligt 14 § skall avse en tid om tre år om det inte finns särskilda skäl att bestämma en kortare tid. Med stöd av 6 § kan ett tillstånd förenas med särskilda villkor samt kontroll- och ordningsbestämmelser.

Kritik har riktats mot bestämmelserna framför allt därför att de anses medföra en alltför omfattande administration och byråkrati.

Utredningen har lämnat förslag till förenklingar i flera olika avseenden. Således föreslås att tillståndsplikten skall slopas och ersättas av en registreringsskyldighet.

Lotterikutredningen, vars betänkande (SOU 1979:29) Lotterier och spel låg till grund för regeringens förslag till 1982 års lotterilag, hade föreslagit att det skulle ankomma på anordnarna att inom en s. k. fri sektor få anordna lotterier utan anmälan och tillstånd. Inom den fria sektorn skulle ideella föreningar som bedrev enbart ideell verksamhet huvudsakligen inom en kommun få anordna lotterier. Detta förslag godtogs inte av departementschefen. Enligt departementschefen (prop. 1981/82:170 s. 56) var det erforderligt med tillstånd också inom den fria sektorn. Genom den prövning som föregår meddelande av tillstånd garanterades enligt departementschefen att lotterierna anordnades bara av dem som var behöriga.

Rätten att anordna lotterier med stöd av 14 § tillkommer bara sådana föreningar som avses i 11 §, dvs. huvudregeln är att anordnaren skall vara en ideell förening som har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttigt ändamål inom landet.

Jag delar uppfattningen att det bör ske en prövning av sammanslutningarnas behörighet att anordna lotterier. Att överlämna den frågan till lotterianordnarna själva att avgöra anser jag inte lämpligt. För att pröva anordnarnas behörighet är det emellertid inte nödvändigt med en tillståndsprövning av själva lotteriet. Frågan bör lika väl kunna prövas i samband med ett registreringsförfarande. Ett sådant förfarande kan göras betydligt enklare och jag anser att det är angeläget att alla möjligheter till förenklingar tillvaratas.

I samband med tillståndet prövas emellertid inte bara sammanslutningens behörighet utan också frågan om lotteriet kan förväntas ge skäligen avkastning. Ersätts tillståndsplikten med en registreringsskyldighet försvinner möjligheten för myndigheterna att pröva om lotteriet ger ett rimligt överskott. I och för sig är det enligt min mening viktigt att lotterier med dålig lönsamhet eller som kan resultera i förlust inte tar i anspråk utrymme

på marknaden och därmed tränger undan lotterier som har förutsättningar att bli lönsamma. Behovet av en sådan prövning när det gäller de lokala föreningslotterierna måste emellertid anses vara begränsat. I allmänhet är nämligen anordnandet av sådana lotterier inte förenat med några större omkostnader för administration av lottförsäljning och liknande. Att prövningen av lotteriets ekonomiska förutsättningar försvinner bör således inte utgöra något hinder mot att slopa tillståndsplikten. Ett undantag finns dock enligt min mening. Det gäller lotterier som sker från fasta försäljningsställena. Såsom anförs i utredningen är detta en lotterimarknad som föreningslivet i många fall har allt för litet inflytande över. Detta beror på att särskilda serviceföretag i stor utsträckning disponerar och tillhandahåller försäljningsställena. Jag delar utredningens uppfattning att det vore önskvärt att föreningarna själva engagerade sig mer i denna verksamhet och, exempelvis genom att sluta sig samman på lokal nivå, tog ansvaret för att det skapades nya, fasta försäljningsställena. På grund av serviceföretagens starka ställning har dessa fått stort inflytande både över vilka föreningar som skall få anordna lotterier och över uppläggnings- och skötseln av lotterierna. Många gånger tar serviceföretag och lokalupplåtare också ut höga ersättningar för sina tjänster och för upplåtelsen. Enligt min mening bör man eftersträva att komma bort från beroendet av serviceföretag. De intäkter lotteriverksamheten ger bör tillfalla den förening som anordnar lotteriet. Detta bör beaktas vid en tillståndsgivning. Det kan ske i samband med prövningen av huruvida lotteriet kan antas ge skäligen avkastning. Normalt bör tillstånd till lotteri från fast försäljningsplats inte lämnas om platsen bara blir åtkomlig genom utnyttjandet av serviceföretag. Jag anser därför att det finns skäl att behålla tillståndsplikten för lotterier från fasta försäljningsställena. I övrigt anser jag som utredningen föreslagit att tillståndsplikten enligt 14 § bör kunna ersättas av en registreringskyldighet.

För att få en tillräcklig kontroll över verksamheten bör ny registrering ske vart tredje år.

Liksom för tillstånd enligt lotterilagen bör en avgift tas ut för den föreslagna registreringen. Med stöd av 33 § lotterilagen kan regeringen besluta om sådan avgift.

Jag anser att det för vissa mindre lotterier kan finnas anledning att inte heller kräva registrering. Det gäller sådana lotterier som anordnas i anslutning till olika slag av föreningsaktiviteter och där insatserna är begränsade och vinsterna inte överstiger skattepliktigt belopp för penningvinster. Jag återkommer i specialmotiveringen (17 b §) till de närmare förutsättningar som bör gälla för att sådana lotterier skall få anordnas.

Flera remissinstanser anser att också tillståndsplikten för rikslotterier och regionala lotterier enligt 11 § lotterilagen skulle kunna slopas till förmån för en registreringskyldighet.

Med stöd av 14 § lotterilagen får anordnas endast s. k. traditionella lotterier där antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt fastställd plan. Någon ändring i det hänseendet har jag inte för avsikt att föreslå. För lotterier som anordnas med stöd av 11 § gäller inte någon sådan begränsning. Dessutom omfattar 11 § bingospel. Lotterier och spel enligt 11 § torde i allmänhet också ha en betydligt större omslutning. Mot

den bakgrunden anser jag att det också i fortsättningen för dessa lotterier bör ske en prövning av att lotteriet eller spelet anordnas och genomförs på bästa sätt. Det är också viktigt att det görs en riktig prövning av sammanlutningens behov av lotteriet, av lotteriutrymmet på marknaden och av avkastningens skälighet. För lotterier och spel som anordnas med stöd av 11 § bör således enligt min mening tillståndskravet behållas.

Med stöd av 6 § lotterilagen förenas ett tillstånd enligt 14 § regelmässigt med vissa villkor för lotteriet. Främst gäller detta krav på kontrollant för lotteriet och krav på viss redovisning. Vidare uppställs i allmänhet krav på att endast typgodkända lotter får användas. Ett slopande av tillståndsplikten innebär att dessa krav måste uppställas redan i lagen.

Även för övriga lotterier kan det enligt min mening finnas anledning att uppställa vissa krav på typgodkännande. Jag återkommer till dessa frågor (avsnitt 2.9).

2.4 Särskilda föreskrifter för lotterier som anordnas efter enbart registrering

Mitt förslag: Insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som anordnas efter registrering får uppgå till högst 300 000 kr. under en treårsperiod. Några värdegränser i övrigt för insatser och vinster skall inte gälla utom i fråga om vinster i form av pengar.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag med det undantaget att utredningen har föreslagit att gränsen för högsta vinsten skall slopas också såvitt avser penningvinster.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser är positiva till utredningens förslag. Några anser dock att vissa begränsningar fortfarande bör finnas vad gäller insatser och högsta vinsten. Några anser att omsättningsgränsen på 300 000 kr. är för högt satt. En remissinstans hävdar däremot att den bör höjas avsevärt.

Skälen för mitt förslag: För att lokala föreningslotterier skall få anordnas med stöd av 14 § lotterilagen gäller vissa särskilt i paragrafen angivna förutsättningar. Bl. a. får enbart traditionella lotterier anordnas (punkt 1). Vidare gäller att vinsterna inte får utgöras av pengar eller värdepapper (punkt 2) samt att värdet av varje insats får uppgå till högst 10 kr. (punkt 3) och värdet av högsta vinsten till högst 500 kr. (punkt 4). Det sammanlagda beloppet av insatserna i de lotterier som sammanslutningen anordnar med stöd av paragrafen under en tolv månadersperiod får uppgå till högst 30 000 kr. (punkt 7).

Som framgår av vad jag tidigare har anfört anser jag att förbudet mot penningvinster bör slopas. Men även i övrigt anser jag att vissa förändringar bör genomföras i syfte att förenkla för lotterianordnarna och öka deras möjligheter att förstärka sin ekonomi genom lotteriintäkter.

Vid tillkomsten av lotterilagen föreslogs i prop. 1981/82:170 att omsättningsgränsen skulle sättas inte vid 30 000 kr. vilket är det belopp som gäller

i dag, utan vid 50000 kr. per år. I sitt betänkande med anledning av propositionen ansåg emellertid näringsutskottet (NU 1982/83:7) att man inte kunde bortse från möjligheten att en viss övermättnad på lotterier kunde komma att inträda på de lokala marknader som det var fråga om. Det kunde också enligt utskottet befaras att de ideella föreningarnas möjligheter att själva anordna lotterierna minskade om antalet lotter fick vara mycket stort och anordnandet av lotterierna följaktligen mer resurskrävande. Föreningarna skulle därigenom i än större utsträckning bli hänvisade till professionella lotterianordnare, vilket skulle vara ägnat att reducera föreningarnas inkomster av lotterierna. På hemställan av utskottet sänkte riksdagen därför omsättningsgränsen till gällande 30000 kr.

Problemen i samband med serviceföretagens verksamhet på lokal nivå hänger främst samman med företagets kontroll över de fasta försäljningsplatserna i varuhus och liknande. För lotterier som bedrivs från fasta försäljningsställen bör, såsom jag nyss föreslagit (avsnitt 2.3), tillståndsplikten behållas. Sådana lotterier kommer således i fortsättningen inte att få anordnas med stöd av 14 §. Risker för att en höjning av omsättningsgränsen nu får till följd att lotterianordnarna blir mer beroende av serviceföretagen är därför liten.

Som utvecklingen har visat finns det också betydligt större utrymme för lotterier på marknaden än som förutsågs vid tillkomsten av lotterilagen. Utrymme för en ökning av omsättningsgränsen bör därför finnas utan att det skall behöva befaras att det skall uppkomma en övermättnad på marknaden.

Som utredningen föreslagit bör gränsen kunna sättas vid 300000 kr. under en treårsperiod, dvs. under den tid som en registrering avser. Som utredningen också har föreslagit bör lotterianordnarna fritt få fördela lottförsäljningen under perioden. Det bör således vara möjligt att välja att anordna ett lotteri med den angivna omsättningen redan under första året eller att anordna ett antal mindre lotterier utspridda under treårsperioden.

För att förenkla hanteringen för lotterianordnarna och öka möjligheten att variera lotterierna anser jag också att de bestämmelser som för närvarande gäller om högsta värde på insatsen bör slopas. Det gäller också bestämmelserna om högsta värde på vinsten såvitt avser andra vinster än penningvinster. För penningvinster bör, som jag tidigare anfört (avsnitt 2.2), gälla att vinsten får uppgå till högst 500 kr. Liksom för närvarande bör gälla att det sammanlagda värdet av vinsterna skall motsvara minst hälften av insatsernas värde. Inom den ramen bör emellertid lotterianordnaren själv få avväga vinsternas storlek.

Mitt förslag: Tillstånds- och registreringsprövningen av lokala lotterier skall göras av den kommunala nämnd som kommunen bestämmer.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att prövningen skall göras av länsstyrelsen.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig i den delen är i allmänhet positiva till att registreringen skall ske hos länsstyrelsen.

Skälen för mitt förslag: Frågor om tillstånd till lotterier enligt 14 § prövas för närvarande av polismyndigheten. Utredningen har föreslagit att länsstyrelsen skall ansvara för registreringen och ta över tillståndsprövningen i fråga om lotterier från fasta försäljningsställen. Polismyndighetens befattning med lotteriärenden skulle därmed upphöra.

Jag anser också för egen del att registreringen och tillståndsprövningen vad gäller fasta försäljningsställen inte bör ske hos polismyndigheten. Uppgiften kan, som rikspolisstyrelsen också anfört i sitt remissyttrande, inte anses naturligen falla inom polisens verksamhetsområde.

Att flytta hanteringen av ärendena från en lokal myndighet till en regional medför emellertid vissa nackdelar. Att lotterianordnarna kan vända sig till en lokal myndighet har fördelar framför allt genom närheten till denna. En lokal myndighet har som regel också en mycket större kännedom om de aktuella föreningarna. Den största kännedomen bör finnas samlad hos den kommunala fritidsnämnden. Enligt min mening är det en stor fördel om denna kompetens kan utnyttjas.

Inom det s.k. frikommunförsöket har genom lagen (1987:443) om försöksverksamhet med kommunal tillståndsprövning enligt lotterilagen (1982:1011) öppnats en möjlighet för de kommuner inom försöket som så önskar att ta över tillståndsprövningen av lokala lotterier.

Efter överläggningar med Svenska kommunförbundet föreslår jag att prövningen av lokala lotterier flyttas från polismyndigheten till kommunerna. Prövningen bör göras av den kommunala nämnd som kommunen bestämmer.

I princip anser jag att kommunen bör ges ansvaret för alla lokala lotterier som bedrivs av sammanslutningar som huvudsakligen är verksamma inom kommunen. Detta innebär bl. a. att registrering skall ske hos kommunen. Det innebär emellertid också att kommunen skall pröva inte bara tillstånd till lokala lotterier från fasta försäljningsställen utan också övriga tillståndspliktiga föreningslotterier inom kommunen som inte faller inom området för registrering. Tills vidare bör dock prövningen av tillstånd till bingospel även i fortsättningen åvila länsstyrelsen. Bingospel bör emellertid vara det enda undantaget.

Med stöd av 33 § lotterilagen har regeringen i lotteriförordningen meddelat föreskrifter om avgifter för tillstånd i lotteriärenden. Avgifterna tas ut för att täcka tillståndsmyndigheternas kostnader. Som jag tidigare har anfört bör avgift tas ut också för registrering. Avgifterna bör bestämmas så att de täcker kommunernas kostnader.

Mitt förslag: Vid bedömningen av en förenings behov av inkomster från bingospel skall hänsyn tas främst till omfattningen av ungdomsverksamheten i sådana föreningar som naturligen kan ägna sig åt sådan verksamhet. Frågan om tillstånd till bingospel i närradio och kabel-TV skall prövas av regeringen och inte som nu av lotterinämden eller länsstyrelsen. Möjligheten enligt 16 § lotterilagen för annan än sådan sammanslutning som avses i 11 § att anordna bingospel slopas.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag med det undantaget att utredningen inte föreslår någon ändring vad gäller den myndighet som skall pröva frågor om tillstånd till bingospel i närradio och kabel-TV.

Remissinstanserna: Endast några remissinstanser har berört utredningens förslag i dessa delar. Endast i fråga om möjligheten till bingospel i närradio och kabel-TV har negativa synpunkter framförts. Det har därvid framhållits att den gemensamhetsfunktion som bingospelet har skulle gå förlorad om spelet bedrivs i etermedia. Vidare har anförts att konkurrens skulle kunna uppstå med det traditionella bingospelet och vara till nackdel för små föreningar som anordnar sådant spel. En remissinstans tillstyrker dock en begränsad försöksverksamhet på området. Behållningen av spelet skulle då inte få användas till att finansiera sändningen.

Skälen för mitt förslag: Bingospel får under vissa förutsättningar med stöd av 11 § lotterilagen anordnas huvudsakligen av ideell förening med allmännyttigt ändamål efter tillstånd av lotterinämden eller länsstyrelsen. De förutsättningar som gäller anges i 12 §. Bestämmelserna innebär i huvudsak att vinsterna inte får utgöras av pengar eller av värdepapper annat än i vissa fall. I övrigt skall en prövning göras av sammanslutningens behov av inkomster från spelet och av utrymmet på marknaden för detta samt bedömas i vad mån spelet kommer att lämna skälig avkastning.

Jag har i det föregående (avsnitt 2.2) föreslagit att förbudet mot penningvinster i bingospel skall slopas. I övrigt begränsar lagtexten mycket litet möjligheterna att anordna olika spel. Med stöd av 6 § kan dock tillståndsmyndigheten bestämma närmare villkor för spelet. Enligt uttalanden i förarbetena till lotterilagen (prop. 1981/82:170 s. 126 f) kan villkoren gälla förutom lotteriets omslutning, exempelvis insatsernas värde, vinstplanens utseende samt vinsterna och lotternas beskaffenhet.

Utredningen har föreslagit vissa förändringar vad gäller bingospel som skulle underlätta för arrangörerna och göra spelet mera attraktivt. Så anser utredningen exempelvis att det skall vara tillåtet att göra vissa förändringar i spelplanen under pågående spelperiod utan tillståndsmyndighetens godkännande. Vidare föreslås att s.k. jackpotspel, i vilket slumpen avgör vinstsummans storlek, skall tillåtas liksom samspel mellan flera bingo-hallar via telenätet. Slutligen föreslås att den av vissa myndigheter tillämpade regeln att spelet skall ge minst 15 % i nettobehållning skall slopas.

Såsom jag tidigare framhållit bör alla möjligheter att förenkla administrationen och att göra spelen mera attraktiva tillvaratas. Jag är därför positiv till utredningens förslag. Särskilt vill jag framhålla att man inte stelbent bör tillämpa en regel med krav på viss procentuell nettobehållning så länge spelet ger ett verkligt bidrag till föreningens verksamhet och inte negativt påverkar det totala resultatet i ortens bingohallar. Lotterilagen lägger inte heller några hinder i vägen för ett genomförande av utredningens förslag i dessa delar. Frågorna fordrar därför inte riksdagens ställningstagande.

För närvarande är bingotillstånden ojämt fördelade mellan olika föreningar. De föreningar som en gång fått tillstånd har ofta fått behålla dem och t. o. m. lämnats utökade tillstånd, medan andra föreningar ställts utanför. Vid bedömningen av hur stort tillstånd som skall lämnas en förening har man enligt min mening i alltför stor utsträckning grundat bedömningen på föreningens utgiftsnivå. Det har inte minst på idrottens område – som helt dominerar bingomarknaden – lett till att föreningar med stora bingotillstånd kunnat göra orimligt stora utgiftsåtaganden utan att dessa stått i rimlig proportion vare sig till nivå eller omfattning av verksamheten. I fortsättningen bör enligt min mening storleken av föreningarnas ungdomsverksamhet ges ökad betydelse vid tillståndsgivningen. Detta bör komma till uttryck i lagtexten genom att en regel införs att hänsyn främst skall tas till föreningens ungdomsverksamhet vid bedömningen av föreningens behov av inkomster från bingospel. Självfallet innebär inte detta att inte också andra föreningar än sådana med en omfattande ungdomsverksamhet skall kunna komma i fråga för tillstånd. Sålunda bör tillstånd självfallet kunna ges bl. a. till föreningar med sådana ändamål att någon ungdomsverksamhet inte förekommer. När det gäller idrottsföreningar har distriktsidrottsförbunden god kunskap om omfattningen av föreningarnas ungdomsverksamhet. Tillståndsmyndigheten bör därför höra distriktsidrottsförbunden innan tillstånd lämnas.

Det är också angeläget med en jämnare fördelning av bingotillstånden mellan olika föreningar på en ort eller inom en region. Jag ser det därför som nödvändigt att de möjligheter till ökade inkomster från bingospel som föreningslivet får genom de förslag jag nu lägger fram också utnyttjas till att jämnare fördela bingotillstånden. Det bör ankomma på de myndigheter som beviljar tillstånd att vid prövningen successivt söka sprida tillstånden till flera än i dag varvid främst verksamhet bland ungdomar bör tillmätas betydelse.

Jag utgår ifrån att detta kommer att medföra stora förändringar i tillståndsgivningen. Att en förening tidigare år meddelats visst tillstånd skall inte medföra att föreningen automatiskt meddelas tillstånd med samma insatsbelopp. En del föreningar kan få sina tillstånd kraftigt reducerade medan andra föreningar kan få ökade insatsbelopp eller helt nya tillstånd. Denna omprioritering vid tillståndsgivningen bör dock ske stegvis under de närmaste två till tre åren, så att inte föreningarna drabbas av alltför stora inkomstbortfall som kan äventyra deras möjligheter att i rimlig omfattning bedriva sin verksamhet.

Jag vill i detta sammanhang också betona det angelägna i att prövningsmyndigheterna beaktar intresset av att föreningslivets ställning gentemot

serviceföretag och andra mellanhänder stärks och att inkomsterna från spelet i så stor utsträckning som möjligt verkligen kommer föreningarna till del.

Liksom hittills bör det ankomma på tillståndsmyndigheten att vid tillståndsprövningen avgöra vinsternas storlek. Enligt utredningen bör vinsterna inte tillåtas överstiga ett halvt basbelopp. Detta överensstämmer i huvudsak med vad som i praktiken tillämpas i dag.

Lotterilagen innehåller inte några uttryckliga begränsningar av möjligheten att anordna bingospel i närradio eller kabel-TV. Tillstånd till sådan verksamhet kan således meddelas av lotterinämnden eller länsstyrelsen med stöd av 11 §.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 28 november 1985 har statsrådet Göransson tillkallat en särskild utredare med uppgift att utreda frågor om lotteriverksamhet som anordnas i samband med närradio- eller kabelsändningar. Den särskilde utredaren har i uppdrag att belysa vilka konsekvenser en utbyggd verksamhet skulle få dels för andra anordnare av lotterier, dels för verksamheten i närradion och kabelsändningarna. Utredningen beräknas vara slutförd under våren 1988.

För närvarande förekommer inte i Sverige bingospel i dessa medier. I Danmark däremot pågår sådan verksamhet. Lotteriutredningen har studerat hur detta sker och föreslår att sådana allmännyttiga ideella föreningar som avses i 11 § skall ges möjlighet till sådant spel också här i landet. Enligt utredningen skulle ett sådant spel inte få en sådan omfattning att det skulle ta bort intresset för det traditionella bingospelet. Snarare kan bingospel i närradio och kabel-TV enligt utredningen utgöra ett komplement till och ett marknadsföringsinstrument för det traditionella spelet.

Jag anser för egen del att det finns skäl att avvakta den pågående utredningen innan principiell ställning tas till bingospel på det angivna sättet. I avvaktan på ett sådant ställningstagande bör dock frågan om tillstånd till bingospel i närradio och kabel-TV i fortsättningen prövas av regeringen.

För närvarande kan enligt 16 § lotterilagen bingospel få anordnas efter tillstånd också av annan än sådan sammanslutning som avses i 11 § under vissa förutsättningar. Bl. a. får värdet av varje insats vara högst 2 kr. och värdet av högsta vinsten högst 100 kr. Några tillstånd till sådant bingospel synes inte ha meddelats under den tid som lotterilagen har gällt. Möjligheten bör därför, som utredningen föreslagit, kunna slopas.

2.7 Automatspel

Mitt ställningstagande: Spel på automater som ger vinst i form av pengar, värdebevis, spelpolletter eller liknande skall inte tillåtas i annan utsträckning än för närvarande.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att regeringen skall kunna ge tillstånd till sådant automatspel som ger vinst i form av pengar, värdebevis, spelpolletter eller liknande.

Remissinstanserna: Utredningens förslag tillstyrks av flertalet remissinstanser. Samtidigt framhålls från flera håll vikten av att tillsynen av spelet sker på ett betryggande sätt. Flera remissinstanser avstyrker emellertid utredningens förslag och anser att gällande förbud mot utbetalningsautomater skall behållas.

Skälen för mitt ställningstagande: Automatspel som ger vinst i form av pengar, värdebevis, spelpolletter eller liknande får med stöd av 7 § lotterilagen efter tillstånd anordnas på fartyg i internationell trafik. I övrigt får sådant spel inte förekomma enligt lotterilagen.

Ett principiellt förbud mot sådant automatspel infördes år 1979 i den då gällande lotteriförordningen (1939:207). Vid tillkomsten av 1982 års lotterilag ansåg departementschefen att förbudet borde fortsätta att gälla.

Till grund för förbudet låg 1972 års lotteriutrednings förslag i delbetänkandet (Ds H 1976:3) Enarmade banditer.

I fråga om innebörden av begreppet enarmad bandit uttalade utredningen att därmed förstods alla då förekommande spelapparater av mekanisk eller elektronisk typ. Utredningen uttalade vidare att spelapparater, som till konstruktion och funktion i allt väsentligt kunde jämföras med enarmade banditer, också skulle omfattas av regleringen. Ett gränsfall utgjorde enligt utredningen den finska s. k. Pajazzoautomaten, där spelaren med viss färdighet kunde påverka spelresultatet. Med hänsyn till den relativa snabbhet med vilken spelet kunde bedrivas på dessa apparater och de olika utbud av penningvinster som de erbjöd skulle de enligt vad utredningen uttalade vara att anse som "med enarmade banditer liknande apparater".

I prop. 1978/79:20 om förbud mot automatspel, m. m. föreslogs bl. a. att anordnandet av automatspel när vinsterna utgjordes av pengar, värdebevis, spelpolletter eller liknande i princip skulle förbjudas. Den enda form av sådana spel som i fortsättningen skulle tillåtas var spel på fartyg i internationell trafik. Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget i den delen.

1987 års lotteriutredning föreslår nu att folkrörelserna i samverkan med de statliga spelbolagen eller med ensamrätt skall få bedriva vissa automatspel där spelaren med viss färdighet kan påverka spelresultatet. Utredningen anför att det på den utländska marknaden finns s. k. skicklighetsspel. Eftersom dessa spel faller under begreppet automatspel i lotterilagens mening är de i princip förbjudna i Sverige sedan år 1979. Utredningen föreslår att folkrörelserna skall ges möjlighet att bedriva vissa spel på sådana automater.

Utredningens förslag har avstyrkts av flera remissinstanser. För egen del anser jag inte heller att det framkommit tillräckligt starka skäl för att nu upphäva det gällande förbudet mot automatspel.

Mitt förslag: Tillsynen över lotterier som anordnas efter registrering med stöd av 14 § skall i fortsättningen utövas av kommunen. I dessa lotterier skall det alltid förordnas kontrollant. Vidare skall en årlig redovisningsskyldighet åvila anordnaren.

Kommunen skall utöva tillsynen också av övriga lotterier som tillståndsprövats av kommunen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag såvitt avser kontrollant och redovisningsskyldighet. Däremot har utredningen föreslagit att tillsynen över lokala lotterier skall utövas av länsstyrelsen. Utredningen har därutöver föreslagit en kontroll av lottflödet från tillverkaren till lotterianordnaren.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig över förslaget är i allmänhet positiva till utredningens förslag att tillsynen över lotterier enligt 14 § skall utövas av länsstyrelsen. Ett par remissinstanser framhåller dock att det bör övervägas om inte polismyndigheten bör ha kvar uppgiften med hänsyn till sin kännedom om de lokala förhållandena.

Även utredningens förslag i övrigt vad gäller tillsynen tillstyrks av flertalet remissinstanser. Samtidigt framhålls emellertid att det är viktigt att kostnaderna för tillsynen hålls på en rimlig nivå.

Skälen för mitt förslag: Enligt 25 § lotterilagen utövar tillståndsmyndigheten närmare tillsyn över sådana lotterier som får anordnas efter tillstånd av myndigheten. Enligt gällande bestämmelser kräver lotterier som anordnas med stöd av 14 § polismyndighetens tillstånd. Det är då också den myndigheten som utövar tillsynen över lotteriet. Detta gäller både de lotterier för vilka tillståndsplikten nu föreslås ersatt med en registrerings-skyldighet och de lokala lotterier från fasta försäljningsställen för vilka tillståndsplikten enligt mina förslag skall behållas. Jag har tidigare föreslagit att registrering och tillståndsprövning av sådana lotterier som nu omfattas av 14 § skall ske hos kommunen. Som en följd härav bör polismyndigheten upphöra att vara tillsynsmyndighet. I stället bör kommunen ta över också tillsynen. Denna bör utövas av den nämnd som enligt kommunens bestämmande prövar frågor om registrering och tillstånd.

Enligt 6 § lotterilagen får tillstånd att anordna lotteri förenas med särskilda villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser. Med stöd av 6 § kan således bl. a. särskilda kontrollanter utses i tillståndslotterierna. Till tillståndslotterierna hör enligt gällande bestämmelser också lotterier som anordnas med stöd av 14 §. Departementschefens uttalanden i förarbetena till lotterilagen (prop. 1981/82: 170, s. 101) innebär att medan kontrollanter som regel borde utses i övriga tillståndslotterier skulle detta ske endast om det kunde anses behövligt i sådana lotterier som anordnades med stöd av 14 §.

Ersätts tillståndsplikten, så som jag har föreslagit, av en registrerings-skyldighet kommer det inte längre att ske någon prövning av lotteriverksamheten. Någon bedömning av behovet av kontrollant med hänsyn till

verksamheten kan då inte ske. Möjligheten att utse kontrollant upphör också rent formellt i och med att tillståndsplikten försvinner. Skall tillståndsplikten kunna slopas, penningvinster tillåtas och gränsen för omsättningen höjas enligt vad jag föreslagit i det föregående är det emellertid viktigt att kontrollen inte samtidigt försämrats. Detta leder enligt min mening till ett krav på att kontrollant alltid skall förordnas för sådana lotterier som får anordnas efter enbart registrering med stöd av 14 §. En särskild bestämmelse härom bör införas i lagen. Det bör ankomma på den kommunala nämnden att förordna kontrollanten. Kontrollanten bör förordnas för resp. förenings samtliga lotterier under en viss tidsperiod. I analogi med vad som tillämpas för kontrollanter i övrigt bör arvode till kontrollanten bestämmas av nämnden men betalas av lotterianordnaren. Jag utgår från att lotterinämnden kommer att utfärda allmänna råd med riktlinjer för bestämmandet av arvoden.

Jag vill i det här sammanhanget också framhålla vikten av att de som förordnas som kontrollanter har den kunskap och de erfarenheter som behövs för att uppdraget skall kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt. För bingo spel bör man som kontrollant förordna antingen en auktoriserad eller en godkänd revisor eller någon annan person med erfarenhet av revisionsverksamhet. Som utredningen föreslagit bör kontrollanterna, inom de resurser som står till buds, få så god utbildning som möjligt i frågor som hör samman med deras uppdrag. Jag anser dock att kontrollanterna liksom hittills i princip bör utföra arbetet som fritidsuppdrag.

Som utredningen föreslagit bör det åligga den som anordnar lotteri med stöd av 14 § att varje årsskifte lämna en redovisning för de lotterier som anordnats under året. En sådan uppgiftsskyldighet bör åvila anordnarna utan särskild anmodan. Dessutom bör 26 § ändras så att den som anordnar lotteri med stöd av 14 § även i fortsättningen, dvs. även sedan tillståndsplikten slopats, skall vara skyldig att efter anmodan av tillsynsmyndigheten lämna upplysningar och tillhandahålla handlingar och annat som behövs för tillsynen.

För att få en kontroll av att omsättningsgränsen i lotterier som anordnas med stöd av 14 § inte överskrids har utredningen föreslagit att en kontroll av lottflödet från tillverkaren till lotterianordnaren skall ske. Lotttillverkaren skulle enligt utredningen vara skyldig att till lotterinämnden och länsstyrelsen överlämna ett tryckeriintyg för varje lotterileverans som sänds till resp. lotterianordnare.

Ett system för kontroll av lottflödet skulle i och för sig kunna få en viss betydelse på det sätt utredningen uttalat, dvs. för att kontrollera att omsättningsgränsen inte överskrids. Systemet förefaller emellertid enligt min mening inte vara tillräckligt effektivt i förhållande till de byråkratiska rutiner som systemet kan komma att medföra för såväl myndigheterna som för tillverkarna av lotter. Jag anser därför att någon sådan kontroll inte bör ske. Som jag tidigare har anfört bör det i stället åvila lotterianordnaren att lämna en redovisning för de lotterier som har anordnats under en viss period.

Mitt förslag: Förslutna lotter och bingobrickor skall vara typgodkända. Vid bingospel skall det finnas kontroll anordnad på ett av lotterinämden godkänt sätt.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag frånsett att kravet på anordningar för kontroll föreslås gälla enbart bingospel med penningvinster.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslagen. En remissinstans framhåller att det för de statliga lotterierna bör gälla samma regler om säkerhetskontroll av lotter som för föreningslotterierna.

Några remissinstanser är negativa till förslaget om kontrollutrustning vid bingospel och framhåller att små föreningar förmodligen inte har råd att skaffa sådan. Lotterinämden anser dock att sådan utrustning alltid bör finnas vid bingospel och inte bara vid bingospel med penningvinster.

Skälen för mitt förslag: På lotterimarknaden används i dag ett stort antal olika typer av lotter. I lotterilagen finns inga bestämmelser om vilka lotter m. m. som skall få användas i lotterierna. Vid meddelande av tillstånd kan tillståndsmyndigheten dock med stöd av 6 § föreskriva närmare villkor samt meddela kontroll- och ordningsföreskrifter. I princip ankommer det således på tillståndsmyndigheten att vid behov ta ställning till vilka lotter som skall få användas, vilka uppgifter som skall finnas på lotterna och liknande.

I stor utsträckning används i de traditionella lotterierna förslutna förhandsdragna lotter, vilket innebär att deltagarna redan vid köpet kan se om lotten har utfallit med vinst. Ett vanligt förfarande är att lottillverkarna bestämmer andelen vinstlotter i en lottsats. Dragningen sker således redan vid tillverkningstillfället. Kontrollanten kan då inte direkt kontrollera dragning och blandning utan måste i stället förlita sig på tillverkarens uppgifter. Inte heller har kontrollanten möjlighet att kontrollera huruvida rätt andel vinstlotter finns med i varje lottsats.

Om penningvinster, som jag har föreslagit, i fortsättningen skall tillåtas i lotterierna i ökad omfattning, måste enligt min mening kontrollen av lotterna förbättras. Slopas tillståndsplikten för lotterier som anordnas med stöd av 14 § försvinner också möjligheten att för sådana lotterier vid tillståndsprovningen ta ställning till vilka lotter som skall få användas. En effektiv kontroll av lotterna är enligt min mening en förutsättning för att det förslaget skall kunna genomföras.

Mot den bakgrunden anser jag att det bör uppställas krav på att förslutna lotter skall vara typgodkända. Detta medför att krav kan ställas på bl. a. lotternas säkerhetsegenskaper och på att lotterna skall vara försedda med vissa uppgifter. Kraven bör anpassas bl. a. till den typ av lotterier där lotterna skall användas. Givetvis bör kraven inte vara mera långtgående än som är påkallat. Jag anser att kravet bör göras tillämpligt på alla förslutna lotter.

Även bingobrickor bör, som utredningen föreslagit, vara av godkänd

typ. Sådana krav kan då uppställas på utformningen av brickorna att det blir omöjligt för någon att olagligt lansera extra serier bingobrickor och för deltagare i spelet att kopiera brickorna och delta i spelet med kopiorna.

Ett beslut om typgodkännande bör kunna förenas med villkor. Ett sådant villkor kan vara att kontroll får ske hos tillverkaren eller importören.

Utredningen har vidare föreslagit att det vid bingospel med vinst i form av pengar skall finnas godkänd kontrollutrustning. Jag delar uppfattningen att det bör krävas en noggrann kontroll av spelet. Många gånger används mycket avancerad utrustning i bingospel. Felaktig funktion hos denna och eventuell manipulation kan vara mycket svår att upptäcka. Ett rimligt krav är då enligt min mening att det också finns tillfredsställande kontrollutrustning. Ett generellt krav på teknisk utrustning skulle emellertid enligt min mening föra för långt. Som några remissinstanser framhållit kan sådan utrustning vara alltför dyrbar att anskaffa för små bingoarrangörer som t. ex. enbart spelar storbingo. I sådana fall bör man i stället kunna överväga att låta kontrollen anordnas t. ex. på det sättet att kontrollanten är närvarande under spelet. För samtliga bingospel bör emellertid krävas att det finns kontroll anordnad på ett av lotterinämden godkänt sätt. Det får sedan ankomma på lotterinämden att utforma kraven med hänsyn till spelet. Kravet på kontroll i någon form bör gälla oavsett om spelet bedrivs med penningvinster eller andra vinster.

2.10 Skatter och avgifter

2.10.1 Skatt på lotterivinster

Mitt förslag: Penningvinst i lotteri som anordnas av en ideell förening skall vara skattefri.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag. Riksskatteverket och Penninglotteriet kritiserar dock förslaget för att det skattemässigt ger folkrörelsernas lotterier en gynnsammare ställning än andra lotterier.

Skälen för mitt förslag: Enligt lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster utgår skatt på penningvinster med 30 % av vinstens värde. I fråga om vinst vid vinstdragning i vinstsparande anordnat av bank eller sparkassa utgör skatten 40 % av vinstens värde. Skatt skall dock inte i något fall betalas med högre belopp än att av vinsten återstår 100 kr. För sådan vinst som uppgår till högst 100 kr. betalas inte någon skatt. Vid beräkning av skattebeloppet skall i vinstens värde inräknas den skatt som belöper på vinsten. Lotterivinster som inte utgörs av pengar är skattefria.

Förslaget att ge folkrörelserna möjligheter att ha penningvinster på belopp upp till 500 kr. i sina lotterier aktualiserar frågan om skatt skall betalas för sådana vinster.

En beskattning kommer otvivelaktigt att innebära en ökad administration för såväl folkrörelserna som beskattningsmyndigheten. Det admini-

strativa merarbetet torde inte komma att stå i rimlig proportion till de belopp som kan förväntas flyta in i skatt. Någon skatt bör därför enligt min mening inte utgå på dessa vinster.

För vinster i andra svenska penninglotterier, dvs. i huvudsak statliga lotterier och bankernas vinstsparande, bör den nuvarande skattepliktsgränsen på 100 kr. behållas. Administrations- och kontrollarbetet är inte så resurskrävande när det gäller dessa lotterier att gränsen av den anledningen bör höjas.

2.10.2 Skatt på bingospel

Mitt förslag: Bingospel med endast varuvinster blir helt skattefria. Vid spel med penningvinster betalas skatt med 5,5 % på det omsättningsbelopp som tillstånd ges för.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår i första hand att bingospel skall vara helt skattefritt. I andra hand föreslår den att varuvinster blir skattefria medan skatt betalas för penningvinster med 3 % av den faktiska omsättningen.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig över utredningens förslag har nästan samtliga tillstyrkt förslaget om slopande av skatten på varuvinster. När det gäller frågan om skatt på penningvinster delar flertalet av de nämnda remissinstanserna också utredningens förslag att även sådana vinster i första hand bör vara helt skattefria. Riksskatteverket anser, om beskattning skall ske, att skatten skall tas ut som en viss andel av det omsättningsbelopp eller vinstbelopp som tillstånd ges för. I andra hand bör enligt verket penningvinster vid bingospel beskattas på motsvarande sätt som penningvinster i lotterier.

Skälen för mitt förslag: Enligt lagen (1972:820) om skatt på spel utgår spelskatt för bingospel med 5,5 % av värdet av erlagda spelinsatser och entréavgifter eller andra avgifter i den mån avgifterna berättigar till deltagande i spelet. Skatt på bingospel redovisas för redovisningsperioder om två kalendermånader. Deklaration skall i princip lämnas för varje spelplats.

Fr. o. m. den 1 januari 1986 gäller att vinster i varulotterier är skattefria. Jag delar utredningens uppfattning att bingospel och lotterier där endast varuvinster förekommer bör bedrivas på lika villkor från skattesynpunkt. Beskattningen av varuvinster vid bingospel bör därför också avskaffas.

Från många håll har framförts att, om penningvinster tillåts vid bingospel, även sådana vinster bör vara skattefria. Från riksskatteverkets sida har särskilt framhållits de fördelar från administrativ synpunkt som ett bingospel utan skatteplikt skulle innebära.

För egen del har jag dock den principiella uppfattningen att penningvinster som uppgår till någorlunda höga belopp bör beskattas oavsett i vilken spelform de förekommer. Vid bingospel kommer det att tillåtas vinster på

När det gäller formen för skattens uttagande står valet enligt min mening närmast mellan en omsättningsskatt på det sätt som riksskatteverket föreslagit och en skatt som är utformad efter mönster i lotterivinstskatten. För den senare modellen talar det förhållandet att det är naturligt och logiskt med samma beskattningsmodell i de båda spelformerna. En sådan modell torde dock inte ge några administrativa vinster jämfört med dagens system. Införandet av en tillståndsskatt skulle däremot betydligt kunna förenkla beskattningsförfarandet. Skatten kan då påföras redan vid tillståndsgivningen och beräknas efter en viss procent på det omsättningsbelopp som tillstånd ges för. Något deklaraionsförfarande behövs inte utan man kan i stället föreskriva att den skattskyldige skall betala skatten senast vid en viss tidpunkt efter det att tillståndet har börjat gälla. Enligt min mening är en sådan tillståndsskatt att föredra framför en skatt av lotterivinstmodell. Jag återkommer i specialmotiveringen till den närmare utformningen av de regeländringar som behövs.

När det gäller att bestämma den procentsats efter vilken skatten skall utgå bör utgångspunkten vara att det sammantagna skattebeloppet i princip skall vara detsamma som om skatten hade utgått efter modell av den vanliga lotterivinstskatten. Enligt mina beräkningar uppnås detta om skattesatsen bestäms till 5,5 %. Om såväl varuvinster som penningvinster skall användas vid bingospel bör 5,5 % i skatt tas ut på hela omsättningen. Endast bingospel med enbart varuvinster undantas således från bingo-skatt.

2.10.3 Avgifter

Utredningen har lagt fram förslag till ändring i lotteriförordningen (1982:1012) när det gäller registrerings- och tillståndsavgifter för lotterier och bingospel. Dessa frågor faller inom ramen för bemyndigandet i 33 § lotterilagen, enligt vilket det ankommer på regeringen att bestämma vilka avgifter som skall tas ut i lotteriärenden.

2.11 Vissa övriga frågor

I utredningen har framhållits att folkrörelserna i större utsträckning än nu borde anordna lotterier och spel i egen regi och ta ett större ansvar för utvecklingen av spelverksamheten. Jag vill för egen del understryka att folkrörelserna har den kompetens och erfarenhet som behövs för att på ett både säkert och effektivt sätt kunna utveckla sin lotteri- och spelverksamhet. Jag har tidigare framhållit det angelägna i att olika mellanhänder så långt möjligt kan undvikas så att föreningarna själva kan tillgodogöra sig inkomsterna från spelverksamheten.

Sedan flera år tillbaka har Tiptjänst haft regeringens tillstånd att anordna vissa tipsomgångar, där överskottet från bolagets tips tillfallit olika idrottsföreningar och idrottsförbund. Idrotten har därvid aktivt medverkat vid marknadsföringen av dessa tipsomgångar. Denna medverkan har med-

fört en ökad omsättning i spelet. Utredningen har föreslagit att denna form av samarbete mellan idrotten och Tipstjänst borde få utvecklas vidare.

Det ankommer på regeringen att fortlöpande pröva de förslag om nya eller utvidgade samarbetsformer mellan folkrörelser och statliga spelbolag som kan aktualiseras.

Utredningen har också tagit upp frågan om bildandet av ett särskilt folkrörelseägt spelbolag.

Utredningen finner att starka skäl talar för att folkrörelserna borde sträva efter någon form av bolagsbildning. Ett av folkrörelserna gemensamt ägt myntspelsbolag skulle kunna ges ensamrätt att bedriva lotterier, bingospel, allt automatspel samt roulettspel och kortspel. Att bygga upp ett spelbolag med en sådan verksamhet innebär emellertid ett åtagande av stora mått där ekonomiska, administrativa och personella resurser måste sättas in. Utredningen föreslår därför att folkrörelserna, innan beslut fattas om bildande av ett spelbolag, bildar en samsabetsorganisation för handläggning av frågor om lotterier och spel. Uppbyggnaden av ett spelbolag kan då, enligt utredningen, ske successivt.

Jag vill för egen del framhålla att det inte ankommer på regeringen att ta ställning till frågan huruvida folkrörelserna skall bilda ett gemensamt spelbolag eller inte. Om folkrörelserna beslutar bilda ett samsabetsorgan, i form av bolag, stiftelse eller förening, för handläggning av lotteri- och spelfrågor är de givetvis oförhindrade därtill. Som jag redovisat i det föregående är jag dock inte nu beredd att föreslå några ändrade regler när det gäller automatspel.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anført har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lotterilagen (1982:1011),
2. lag om ändring i lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster,
3. lag om ändring i lagen (1972:820) om skatt på spel,
4. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Förslagen under 2–4 har upprättats i samråd med chefen för finansdepartementet.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i lotterilagen (1982:1011)

2§

Med egentliga lotterier avses lotterier som inte är kedjebrevsspel, eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel.

Med automatspel avses spel på mekaniska eller elektroniska spelapparater.

Rätt till fortsatt spel är att anse som vinst enligt denna lag.

I ett nytt *första stycke* har en ny beteckning, egentliga lotterier, införts. Beteckningen används för sådana lotterier som inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel. Med egentliga lotterier avses alltså, förutom s. k. traditionella lotterier, också sådana lotterier i vilka antalet insatser och vinster samt värdet av dessa inte är bestämda enligt uppgjord plan. Även sådant som t. ex. pilkastning och bollkastning omfattas således av begreppet. Särskilda regler för bl. a. sådana lotterier finns i 11, 14, 17, 17 a och den nya 17 b §§. Genom att införa en särskild beteckning på dessa lotterier kan redaktionella förenklingar göras i de nämnda paragraferna.

Andra och tredje styckena motsvarar utan någon saklig ändring de nuvarande bestämmelserna i paragrafen. Av redaktionella skäl har dock en uppdelning gjorts på två stycken.

6 a §

Förslutna lotter och bingobrickor skall vara av godkänd typ. Frågor om godkännande prövas av lotterinämden. Ett beslut om typgodkännande får förenas med villkor.

Vid bingospel skall det finnas kontroll anordnad på det sätt som lotterinämden godkänner.

Paragrafen är ny.

Första stycket innehåller krav på att vissa deltagarbevis i lotterier skall vara typgodkända. Kravet har begränsats till att avse s. k. förslutna lotter och bingobrickor. Öppna lottsedlar omfattas således inte av bestämmelserna. Detta innebär bl. a. att lotter i det s. k. penninglotteriet inte behöver vara typgodkända. Med förslutna lotter avses sådana lotter där lottnumret på ett eller annat sätt är dolt. Att lotterna är utformade på det sättet beror i allmänhet på att vinstdragningen helt eller delvis har skett före lottförsäljningens början. Något krav på förhandsdragning innehåller emellertid inte paragrafen. Även om dragningen förrättas under pågående spel eller i efterhand gäller således kravet på typgodkännande. Som exempel på lotter som kommer att omfattas av bestämmelserna kan nämnas nitade lotter, lotter med lucköppning eller täckmassa, sticklotter och lottkassetter. Många andra typer finns emellertid också.

Frågor om godkännande prövas av lotterinämden. Med stöd av 33 § kan föreskrifter meddelas om att avgift skall tas ut för prövningen.

Med stöd av första stycket kan ett beslut om typgodkännande förenas med villkor, t. ex. för kontrollen.

Andra stycket innehåller krav på att det vid bingospel skall finnas kontroll anordnad av spelet. Sättet att anordna kontrollen skall vara godkänt av lotterinämden.

Bestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.9).

11 §

Bingospel eller *egentligt* lotteri, som inte utgör vadhållning i samband med hästtävling, får under förutsättningar som anges i 11 a § och 12 § efter tillstånd anordnas av svensk juridisk person som är ideell förening och som

1. har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttigt ändamål inom landet,
2. i sin verksamhet huvudsakligen tillgodoser sådant ändamål samt
3. inte vägrar någon inträde som medlem såvida det inte med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller syfte eller av annan orsak finns särskilda skäl för detta.

Om det finns särskilda skäl, får tillstånd enligt första stycket meddelas för en juridisk person som inte är ideell förening eller som har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttigt ändamål utom landet.

Genom ett tillägg till 2 § har egentligt lotteri införts som beteckning på vissa lotterier. Ändringen i förevarande paragraf innebär enbart att denna beteckning har inarbetats i *första stycket*. Någon saklig ändring i paragrafen har inte gjorts.

11 a §

Bingospel som får anordnas med stöd av 11 § får inte bedrivas i närradio eller kabeltelevision.

Paragrafen är ny.

Bestämmelsen om bingospel i närradio och kabel-TV saknar motsvarighet i gällande lotterilagstiftning. Något uttalat förbud mot att med stöd av 11 § anordna bingospel i dessa medier förelåg således inte tidigare. Enda hindret mot att meddela ett sådant tillstånd var då om lotteriet inte enligt 5 § kunde antas komma att bedrivas på ett från allmän synpunkt lämpligt sätt.

Bestämmelsen innebär att möjligheten att ge tillstånd till bingospel i närradio eller kabel-TV flyttas från lotterinämnden och länsstyrelsen till regeringen. Enligt 4 § ankommer det nämligen på regeringen att pröva frågor om tillstånd till lotterier i andra fall än som särskilt anges i lagen.

12 §

I egentliga lotterier som får anordnas med stöd av 11 § får

1. *vinsterna inte utgöras av värdepapper,*
2. *vinsterna inte utgöras av pengar om lotteriet skall bedrivas i flera län,*
3. *vinst som utgörs av pengar uppgå till högst 500 kronor.*

Om lotteriet får bedrivas inom flera län, får tillståndsmyndigheten dock medge att vinster utgörs av värdepapper.

I bingospel som får anordnas med stöd av 11 § får vinsterna inte utgöras av värdepapper.

Vid tillståndsprövning enligt 11 § skall särskild hänsyn tas till vilket behov av lotteriinkomster som sammanslutningen kan anses ha för sin verksamhet samt till det utrymme för lotterier som kan antas finnas på marknaden. Vid bedömningen av behovet av inkomster från bingospel skall hänsyn främst tas till omfattningen av ungdomsverksamheten i sammanslutningar vars ändamål naturligen kan förenas med ungdomsverksamhet. Om det inte finns särskilda skäl till annat, får tillstånd meddelas endast när det kan antas att lotteriet kommer att lämna sammanslutningen skälig avkastning.

Bestämmelserna i första och tredje styckena är delvis nya. Fjärde stycket motsvarar med vissa ändringar nuvarande andra stycket.

Tidigare innehöll första stycket bestämmelser som innebar att vinsterna i sådant lotteri som anordnades med stöd av 11 § inte fick utgöras av pengar eller värdepapper. Bedrevs lotteriet i flera län kunde vinster i form av värdepapper tillåtas. I huvudsak kunde således i lotterier enligt 11 § enbart varuvinster förekomma. Ändringarna i paragrafen innebär att penningvinster nu blir tillåtna i sådana egentliga lotterier som bedrivs lokalt eller inom endast ett län samt i bingospel. För de egentliga lotterierna gäller den begränsningen att vinster i pengar får uppgå till högst 500 kr. Utgörs vinsterna av varor lägger bestämmelserna inget hinder i vägen för högre vinster.

Liksom hittills gäller att värdepapper bara får förekomma som vinster i lotterier som bedrivs i flera län. I förarbetena till lotterilagen (prop. 1981/82: 170 s. 126) uttalades att det borde ankomma på lotterinämden att från fall till fall pröva frågan i vilken utsträckning värdepapper skulle få förekomma som vinster. Utgångspunkten borde dock, liksom hittills, vara att vinsterna i dessa lotterier i allt väsentligt inte skulle utgöras av värdepapper.

Enligt vad som uttalades i propositionen torde, i den mån värdepapper förekom i rikslotterier, värdet av dessa, inkl. vinstskatten, som regel inte ha överstigit 10–15 % av vinsternas totala värde. Av ett yttrande till kulturutskottet (KrU 1985/86: 1) framgår att lotterinämden tillåtit att ca 20 % av vinstvärdet får utgöras av premieobligationer. Utskottet konstaterade att lagstiftningen torde ge visst utrymme för en ökning av procentsatsen och att detta sannolikt skulle öka lotteriernas attraktivitet.

Den hittillsvarande tillämpningen har inte inneburit några problem. Den praxis som sålunda har utvecklats bör tillämpas också fortsättningsvis. Även i fortsättningen bör det överlåtas till lotterinämden att bestämma i vilken utsträckning värdepapper skall tillåtas som vinster. Härvid bör vad riksdagen tidigare uttalat vara vägledande.

Ändringen i *fjärde stycket* innebär att tillståndsmyndigheten vid fördelningen av bingotillstånd skall ta hänsyn främst till sammanslutningarnas ungdomsverksamhet. Frågan har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.6).

Vid bedömningen av om lotteriet kan antas ge skälig avkastning skall, som framhållits i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3) beaktas att inkomsterna i största möjliga utsträckning kommer anordnarna till godo och inte professionella lotteriarrangörer eller andra mellanhänder.

13 §

Frågor om tillstånd enligt 11 § till egentligt lotteri, som skall bedrivas av en sammanslutning som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, prövas av den kommunala nämnd som kommunen bestämmer.

Frågor om tillstånd i *övrigt* enligt 11 § prövas av länsstyrelsen i det län där lotteriet skall bedrivas. Om lotteriet skall bedrivas inom flera län, prövas tillståndsfrågan av lotterinämden.

Tillstånd skall avse viss tid samt visst område där lotteriverksamhet får bedrivas. Om det inte finns särskilda skäl till annat, skall området utgöras av det område där sammanslutningen huvudsakligen är verksam.

Bestämmelserna i första stycket innebär att frågan om tillstånd till vissa lokala lotterier skall prövas av kommunen. Bestämmelserna omfattar bara egentliga lotterier och således inte bingospel. Tillstånd till bingospel skall alltså även i fortsättningen prövas av länsstyrelsen eller lotterinämnden även om spelet skall bedrivas enbart inom en kommun.

Tillståndsfrågan skall prövas av kommunen om tillstånd söks av en förening som är verksam huvudsakligen endast inom kommunen. Av tredje stycket i paragrafen följer att tillstånd inte utan särskilda skäl får ges att bedriva lotteriverksamhet utanför det område där sammanslutningen huvudsakligen är verksam.

Har en sammanslutning tyngdpunkten förlagd till en kommun kan således den kommunen pröva ansökningen om tillstånd. Tillstånd kan därvid ges att bedriva lotteriet också i en annan kommun under förutsättning att föreningen är verksam också där. I sådana fall är det lämpligt att den tillståndsgivande kommunen inhämtar yttrande från övriga berörda kommuner innan tillstånd ges.

Med stöd av första stycket torde det framför allt bli aktuellt för kommunen att pröva frågor om tillstånd till lokala lotterier från fasta försäljningsplatser och i de fall då omsättningsgränsen i 14 § överskrids.

14 §

Egentliga lotterier får efter registrering anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 § och som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, under förutsättning

1. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan,

2. att lotteriet inte bedrivs från fasta försäljningsplatser,

3. att vinsterna inte utgörs av värdepapper,

4. att vinst som utgörs av pengar uppgår till högst 500 kronor,

5. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,

6. att lotteriet bedrivs endast inom den eller de kommuner där sammanslutningen är verksam,

7. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som sammanslutningen med stöd av denna paragraf anordnar under en *treårsperiod* uppgår till högst 300 000 kronor, samt

8. att det finns en av registreringsmyndigheten godkänd föreståndare för lotteriet.

I paragrafen har framför allt den ändringen gjorts att kravet på tillstånd har slopats och ersatts av en registreringsskyldighet. Skälen för detta framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3). I samband med registreringen skall ingen annan prövning göras än att den som vill bli registrerad är behörig att anordna lotterier. Behörig att anordna lotterier med stöd av paragrafen är liksom tidigare enbart sådana sammanslutningar som avses i 11 §. Dessutom skall föreningen vara verksam huvudsakligen endast inom en kommun. Några ändringar i det avseendet har inte gjorts. Registreringen skall enligt 15 § göras hos den kommunala nämnd som kommunen bestämmer.

Vissa av de nu i första stycket angivna förutsättningarna för att få anordna lotterierna har också ändrats.

De förutsättningar som uppställdes i tredje punkten har utgått. Tredje punkten motsvarar såvitt gäller värdepapper förutvarande andra punkten. De förutsättningar som nu finns upptagna i punkt två och åtta är nya.

Ändringarna innebär bl. a. att det inte längre gäller något absolut förbud mot vinster i form av pengar. Tidigare innehöll andra punkten ett sådant förbud. Skälen för detta framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2).

Tredje och fjärde punkten innehöll bestämmelser som begränsade värdet av varje insats och av högsta vinsten till 10 resp. 500 kr. Enligt de nya bestämmelserna gäller ingen begränsning av värdet av varje enskild insats. För vinster har värdegränsen 500 kr. behållits bara för vinster i form av pengar. Liksom tidigare gäller dock enligt punkt fem att det sammanlagda värdet av vinsterna skall motsvara minst hälften av insatsernas värde. Inom dessa ramar och den som i punkt sju anges för insatsernas sammanlagda belopp är det fritt för lotterianordnaren att själv bestämma värdet på insatserna och vinsterna.

Liksom tidigare begränsas möjligheterna att anordna lotterier enligt paragrafen av en övre gräns för de sammanlagda insatserna under en viss tidsperiod. Registreringsperioden är enligt bestämmelserna i 15 § tre år. Tidigare gällde att tillståndet enligt huvudregeln skulle avse denna tidsperiod medan de sammanlagda insatserna inte fick överskrida 30 000 kr. under en tolv månadersperiod.

De nya bestämmelserna innebär att beräkningen i stället skall göras under den treårsperiod registreringen avser. Någon jämn fördelning av lotterierna under den perioden behöver således inte ske. Det är alltså möjligt för en sammanslutning att redan under första året anordna lotterier så att gränsen uppnås. Sammanslutningen får en i hög grad ökad frihet att välja tidpunkt för när man vill anordna lotterier. Vidare har beloppsgränsen höjts till 300 000 kr. Avsevärt många fler eller större lotterier kan således anordnas inom ramen för de nya bestämmelserna.

Liksom hittills avser beloppet de sammanlagda insatsernas värde enligt de för lotterierna uppgjorda planerna. Den faktiska försäljningen saknar följaktligen betydelse.

Om en förening vill anordna lotterier i en sådan omfattning att beloppet överskrider får föreningen söka tillstånd till lotteriet enligt 11 §. Det bör då emellertid samtidigt erinras om den möjlighet som finns enligt den nya 17 b § för sådana sammanslutningar som avses i 11 § att anordna vissa lotterier också utan tillstånd eller registrering. De lotterier som anordnas med stöd av 17 b § skall inte räknas in i den enligt punkt sju gällande kvoten.

Möjligheten att anordna lotteri enbart efter registrering omfattar inte lotterier som genomförs från fasta försäljningsplatser. En uttrycklig bestämmelse härom har tagits in i punkt två. Skälen för detta framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3). Med fasta försäljningsplatser avses främst lottkiosker placerade på torg eller affärsgator samt lottstånd och lottautomater i varuhus och andra affärslokaler. Om en förening tillfälligtvis, exempelvis under en tävlingsdag på en idrottsplats, sätter upp en lottförsäljningskur eller ett regnskydd är det inte fråga om fast försäljningsplats i paragrafens mening.

Genom att tillståndsplikten slopas blir bestämmelsen i 5 § om skyldighet att ha en föreståndare för lotteriverksamheten inte längre tillämplig. Den slopade tillståndsplikten innebär emellertid snarast ett ökat behov av en föreståndare för verksamheten. Att en sådan skall finnas för lotteriet även i fortsättningen har därför särskilt angivits i punkt åtta. Enligt bestämmelsen ankommer det på den kommunala nämnd hos vilken registreringen skall ske, att godkänna föreståndaren.

I övrigt innebär ändringarna enbart att den i 2 § införda beteckningen, egentligt lotteri, har fått ersätta den tidigare definitionen av de lotterier som får anordnas med stöd av paragrafen. Någon saklig ändring innebär inte detta.

I och med att prövningen av lotteriverksamheten slopas upphör också möjligheten att göra en bedömning av om de lotterier som anordnas kan antas lämna sammanslutningen skälig avkastning. Bestämmelserna härom i andra stycket har därför utgått.

15 §

Registrering enligt 14 § skall ske hos den kommunala nämnd som kommunen bestämmer innan något lotteri börjar bedrivas. Ny anmälan om registrering skall därefter göras vart tredje år.

Nämnden skall utse kontrollant för lotteriet. Nämnden skall fastställa arvudet till kontrollanten. Arvudet skall betalas av den som anordnar lotteriet.

Den som anordnar lotteriet skall vid varje årsskifte lämna nämnden uppgift om insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som har anordnats under året.

Bestämmelserna i första stycket om registrering ersätter tidigare bestämmelser i paragrafen om tillståndsprövning. Enligt första stycket skall registreringen göras hos den kommunala nämnd som kommunen bestämmer. Registreringen skall ske innan verksamheten får påbörjas. Detta innebär att den kommunala nämndens beslut måste avvaktas. De närmare bestämmelserna om vad en ansökan om registrering skall innehålla får meddelas genom verkställighetsföreskrifter. Vid registreringen skall nämnden pröva föreningens behörighet att anordna lotterier. För att registrering skall ske skall det således vara fråga om en sådan förening som avses i 11 §. Den skall också enligt 14 § första stycket vara verksam huvudsakligen inom endast en kommun. Brister dessa förutsättningar skall registreringsansökningen avslås. I övrigt skall inte någon prövning av lotteriverksamheten ske i samband med registreringen. Registreringen gäller under en treårsperiod. Ny anmälan om registrering måste därefter göras av den som vill fortsätta att anordna lotterier. Skulle en sammanslutnings verksamhet ändras under en pågående treårsperiod på sådant sätt att föreningen inte längre är behörig att anordna lotterier med stöd av 14 § upphör denna rätt samtidigt med att verksamheten ändras. Registreringen gäller således inte under hela treårsperioden oavsett ändringar i verksamheten. Det bör ankomma på sammanslutningen att anmäla sådana ändringar. Närmare föreskrifter om hur detta skall ske får meddelas som verkställighetsföreskrifter. Efter en sådan anmälan skall beslutas att registreringen skall upphöra.

Bestämmelserna i *andra stycket* innebär att kontrollant alltid skall förordnas för lotteriverksamhet som sker med stöd av 14 §. Kontrollanten skall förordnas av nämnden. Nämnden skall också bestämma storleken på det arvode som skall utgå till kontrollanten. Arvodet skall dock betalas av lotterianordnaren. I förhållande till tidigare innebär bestämmelserna en skärpning enbart så till vida att kravet på att kontrollant skall finnas har gjorts ovillkorligt. Tidigare kunde en bedömning av behovet av kontrollant ske i samband med tillståndsprövningen. I och med att tillståndsplikten slopas upphör också möjligheten att göra en sådan individuell bedömning av behovet. Då tillståndsplikt förelåg kunde bestämmelser om kontrollen, motsvarande de som nu tagits in i *andra stycket*, föreskrivas som villkor för tillståndet med stöd av 6 §. Denna möjlighet kvarstår i fråga om sådana lotterier för vilka tillståndsplikt fortfarande gäller.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om viss uppgiftsskyldighet för lotterianordnaren. Bestämmelserna syftar framför allt till att göra det möjligt för kommunen att kontrollera att lotterianordnaren håller sig inom de gränser för lotteriet som anges i 14 §. De innebär att anordnaren utan anmodan varje årsskifte skall lämna nämnden uppgift om det sammanlagda beloppet av insatserna i de lotterier som har anordnats under året. Redovisningen skall således ske per kalenderår. Härigenom förenklas hanteringen av redovisningarna. Detta innebär som regel att den första redovisningsperioden för en sammanslutning kommer att omfatta mindre än ett år. Sker ny registrering under ett kalenderår bör redovisningen delas upp så att det går att utläsa vilka lotterier som har anordnats inom de olika registreringsperioderna. Ett lotteri får betraktas som anordnat så snart som det marknadsförs till allmänheten.

Det kan vara lämpligt att kontrollanten för lotteriet granskar redovisningen innan den lämnas till registreringsmyndigheten.

Att underlåta att fullgöra uppgiftsskyldigheten och att lämna oriktiga uppgifter i redovisningen är förenat med straffansvar enligt 28 § 2 och 3.

De uppgifter som skall lämnas enligt *tredje stycket* skall lämnas utan anmodan. Därutöver kan nämnden med stöd av 26 § i egenskap av tillsynsmyndighet anmoda lotterianordnaren att lämna de upplysningar och tillhandahålla de handlingar som behövs för tillsynen.

17 §

Egentliga lotterier får anordnas utan tillstånd, under förutsättning

1. att lotteriet anordnas i samband med
 - a) offentlig nöjeställning,
 - b) offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål,
 - c) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål eller
 - d) bingospel, som inte är eller kan jämföras med automatbingo, av den som har tillstånd att anordna bingospelet enligt 11 §.
2. att lotteriet bedrivs endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området,
3. att vinster utgörs endast av varor,
4. att värdet av varje insats uppgår till högst två kronor,
5. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 100 kronor,
6. att vinstfördelningen sker i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet samt

7. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde, om antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan.

17 a §

Egentliga lotterier får även i annat fall än som anges i 17 § anordnas utan tillstånd, under förutsättning

1. att lotteriet anordnas i samband med
 - a) offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål,
 - b) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål eller
 - c) bingospel, som inte är eller kan jämföras med automatbingo, av den som har tillstånd att anordna bingospelet enligt 11 §,
2. att behållningen i lotteriet uteslutande används för det ändamål, till vars förmån tillställningen, sammankomsten eller bingospelet anordnats,
3. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan som finns tillgänglig inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området,
4. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,
5. att vinsterna utgörs endast av varor,
6. att lotteriet bedrivs endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området och att lotterna säljs uteslutande genom anordnarens egen försorg,
7. att dragningen förrättas offentligt före tillställningens eller sammankomstens slut eller, i fråga om bingospel, före bingospelets slut för dagen och att resultatet av dragningen görs tillgängligt för allmänheten samt
8. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som anordnas med stöd av denna paragraf vid samma tillställning, sammankomst eller bingospel uppgår till högst 10 000 kronor.

Ändringarna i 17 och 17 a § är endast redaktionella. Ändringarna har kunnat genomföras därför att en särskild beteckning, egentliga lotterier, har införts på de lotterier som avses i paragrafen. Beteckningen definieras i 2 § första stycket.

17 b §

Egentliga lotterier får utan tillstånd anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 §, under förutsättning

1. att lotteriet bedrivs endast i samband med tillställning eller sammankomst som sammanslutningen anordnar eller deltar i,
2. att värdet av varje insats uppgår till högst fem kronor,
3. att vinsterna inte utgörs av värdepapper,
4. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 500 kronor,
5. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde samt
6. att lottköparen, om vinstdragningen inte redan har ägt rum, vid lottköpet får veta var och när vinstdragningen skall ske och på vilket sätt som resultatet av dragningen görs tillgängligt för allmänheten.

Paragrafen är ny.

Möjligheten att anordna lotterier med stöd av paragrafen tillkommer bara sådana sammanslutningar som avses i 11 §.

Om en sådan sammanslutning också anordnar lotterier efter registrering med stöd av 14 § skall de lotterier som anordnas enligt förevarande paragraf inte räknas in i omsättningskvoten enligt 14 §.

Enligt paragrafen får lotteriet anordnas bara under vissa förutsättningar. Sålunda får lotteriet bedrivas bara i samband med vissa tillställningar eller sammankomster. Vidare har bl. a. värdet av högsta vinsten begränsats till 500 kr. Detta värde gäller oavsett om vinsterna utgörs av pengar eller varor. Vinsterna får inte utgöras av värdepapper. Insatsernas belopp har begränsats till 5 kr.

Både förhandsdragna lotterier och lotterier i vilka dragningen sker under eller efter lotteriet får anordnas med stöd av paragrafen. Har dragningen inte skett i förväg gäller dock enligt sjätte punkten att den som köper en lott i lotteriet skall få reda på tidpunkten och platsen för och resultatet av dragningen. Uppgifter om detta skall lämnas i samband med lottköpet. Närmare hur detta skall ske anges inte. Ett sätt kan vara att trycka uppgiften på lottsedeln, men också andra sätt kan användas. Det måste dock krävas att lottköparen får del av uppgifterna på ett klart och tydligt sätt utan att behöva göra några egna efterforskningar.

25 §

Lotterinämnden utövar, om inte annat följer av *fjärde* stycket, den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Tillståndsmyndigheten utövar den närmare tillsynen över sådana lotterier som får anordnas efter tillstånd av myndigheten. Länsstyrelse skall efter anmodan biträda lotterinämnden vid tillsynen över sådana lotterier som anordnas med tillstånd enligt 11 § och som får bedrivas inom länet.

Registreringsmyndigheten utövar den närmare tillsynen över sådana lotterier som får anordnas efter registrering med stöd av 14 §.

Tillsynen över lotterier som anordnas efter särskilt tillstånd av regeringen enligt 4 § första stycket utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Ändringarna i paragrafen är en direkt följd av att tillståndsplikten i 14 § har slopats och ersatts av registreringsplikt.

Registrering av lotterierna skall i fortsättningen ske hos kommunen. Bestämmelserna i *tredje stycket* innebär att tillsynen också skall utövas av den kommunala nämnd hos vilken registrering skall ske.

I övrigt har inga sakliga ändringar gjorts.

26 §

Den som har tillstånd enligt denna lag *eller med stöd av 14 § anordnar lotteri efter registrering* är skyldig att efter anmodan av tillsynsmyndigheten lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar eller annat som behövs för tillsynen.

Den som anordnar lotterier med stöd av 14 § skall även i fortsättningen vara skyldig att efter anmodan lämna upplysningar eller annat som behövs för tillsynen. Ändringen i paragrafen är en följd av att tillståndsplikten har slopats.

En kommunal nämnds beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos lotterinämnden. Nämndens beslut i sådant fall får inte överklagas. Nämnden får dock hänskjuta ärendet till regeringen, om det är av större vikt.

Lotterinämndens beslut i frågor rörande tillstånd och godkännande som avses i 6 a §, 7 §, 9 § andra stycket andra meningen, 13 § andra stycket andra meningen eller 21 § får överklagas hos regeringen.

Första stycket innehöll tidigare bestämmelser om överklagande av polismyndighetens beslut. Eftersom polismyndigheten inte längre har några uppgifter enligt lotterilagen har bestämmelserna utgått. I stället innehåller första stycket bestämmelser om överklagande av beslut som en kommunal nämnd meddelat med stöd av lagen.

I *tredje stycket* har ett tillägg gjorts som innebär att lotterinämndens beslut att godkänna lotter och anordningar för kontroll av bingospel skall överklagas till regeringen.

I övrigt har enbart redaktionella ändringar gjorts.

4.2 Övriga författningsförslag

Ändringen i *lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster* innebär att skatt inte skall betalas för penningvinst i lotteri som anordnats av en folkrörelse. Beträffande skälen för ändringen hänvisar jag till den allmänna motiveringen (avsnitt 2.10.1).

Ändringarna i *lagen (1972:820) om skatt på spel* innebär att skatt inte skall betalas för sådant bingospel som anordnas av en folkrörelse om vinsterna endast utgörs av annat än pengar samt att, när skattskyldighet föreligger, skatt skall betalas med 5,5 % av det sammanlagda värdet av de spelinsatser för vilka ett tillstånd har meddelats. Skattskyldigheten omfattar bingospel med penningvinster men även spel med varuvinster när sådana förekommer samtidigt med penningvinster i ett och samma spel. Skattskyldigheten inträder när bingotillståndet börjar att gälla. Ändringarna innebär vidare att redovisningsskyldigheten för bingoskatt tas bort. I stället påförs skatten på grundval av uppgifter i bingotillståndet. Uppgifterna registreras hos beskattningsmyndigheten. Skatten påförs automatiskt utan särskilt beslut av beskattningsmyndigheten och anses enligt lagen fastställd till det påförda beloppet. Beslut om skatten får dock meddelas av beskattningsmyndigheten, t. ex. om den skattskyldige begär det. Skatt som påförts utan beslut av beskattningsmyndigheten skall betalas inom sex månader från det att skattskyldigheten inträtt. Betalas inte skatten inom denna tid skall restavgift tas ut. Nu berörda bestämmelser har förts in i 12 §. Skälen för de föreslagna ändringarna framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.10.2).

Ändringen i *lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter* är en följd av att redovisningsskyldigheten för skatt på bingospel slopas.

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i lotterilagen (1982:1011),
2. lag om ändring i lagen (1928: 376) om skatt på lotterivinster,
3. lag om ändring i lagen (1972:820) om skatt på spel,
4. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1988-03-10

Närvarande: justitierådet Mannerfelt, regeringsrådet Palm, justitierådet Freyschuss.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 3 mars 1988 har regeringen på hemställan av statsrådet Lönnqvist beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lotterilagen (1982:1011),
2. lag om ändring i lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster,
3. lag om ändring i lagen (1972:820) om skatt på spel,
4. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Kerstin Frideen.

Förslagen föranleder följande yttrande av lagrådet:

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sigurd-
sen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Göransson, Dahl,
R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson,
Lönnqvist, Tahlén

Föredragande: statsrådet Lönnqvist

Proposition om ändring i lotterilagen (1982:1011), m. m.

1 Anmälan av lagrådets yttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat
vid regeringssammanträde den 3 mars 1988) över förslag till

1. lag om ändring i lotterilagen (1982:1011),
2. lag om ändring i lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster,
3. lag om ändring i lagen (1972:820) om skatt på spel,
4. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisreglerings-
avgifter.

Lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran. Jag har gjort vissa redak-
tionella ändringar av lagtexterna.

För att underlätta tillämpningen av den nya lagstiftningen behövs vissa
informations- och utbildningsinsatser. Jag avser att senare återkomma till
regeringen i denna fråga.

2 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta de av lagrådet
granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att
genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden
har lagt fram.

Uppdraget

Uppdraget har varit att lägga fram förslag som underlättar för folkrörelserna att finansiera sin verksamhet genom lotterier och spel.

Förslagen omfattar bl. a. följande förenklingar och förbättringar av folkrörelsernas spelverksamhet.

- Slopande av tillståndskravet för vissa lokala lotterier.
- Vissa andra ändringar i gällande regler för lotterier och bingospel.
- Införande av penningvinster i lotterier och bingospel.
- I samband därmed skärpta regler om tillsyn och kontroll över spelverksamheten.
- Tillstånd för folkrörelserna att bedriva vissa automatspel, som ger vinst i form av pengar eller värdebevis.
- Vissa ändringar av avgiftsbelopp och skatteregler för lotterier och spel.
- Samarbete med de statliga spelbolagen i skilda former.
- Bildande av ett folkrörelseägt spelbolag.

Tillstånd — registrering

Det föreslås att tillståndskravet slopas för sådant lokalt lotteri, som anordnas av en ideell förening och som säljs inom kommunen huvudsakligen av egna medlemmar. Förslaget omfattar ej försäljning från fasta försäljningsplatser.

Det föreslås att det istället införs ett system där de föreningar som får anordna lotterier registreras. Förening, som avses i 11 § lotterilagen och som önskar anordna lotterier, anmäler detta till registreringsmyndigheten, länsstyrelsen. Vid registreringen hos länsstyrelsen skall uppgifter om föreningens namn, lotteriföreståndare och kontrollant för föreningens samtliga lotterier antecknas. Förening, som sålunda registrerats, får under en treårsperiod anordna lotterier, där insatsernas sammanlagda belopp uppgår till högst 300 000 kronor. Föreningen skall betala en särskild registreringsavgift på 600 kronor.

Vissa andra ändringar i gällande regler

Bland de övriga ändringar i gällande regler för lotterier och bingospel, som här föreslås, kan följande nämnas.

- Föreskriften om att behållningen i bingospel skall vara minst 15 procent tas bort. Kravet på att bingospelet skall lämna skäligen avkastning kvarstår dock.
- Vid lotterier och bingospel uttas endast *en* avgift för varje lämnat bevis om tillstånd. Det gäller även om flera föreningar i en allians är anordnare av lotteriet eller spelet. Tillståndsavgiften föreslås vara differentierad med hänsyn till omslutningen i lotteriet.

För att folkrörelsernas lotterier och spel skall kunna bedrivas på samma villkor som de statliga spelbolagen, föreslås att vinster får utgöras av pengar. Detta förslag omfattar inte lotterier och bingospel enligt 17 och 17a §§ i lotterilagen. Vid lotterier får både penningvinster och andra vinster förekomma. Vid bingospel får vinsterna utgöras av antingen penningvinster eller andra vinster. Det senare är motiverat av bl. a. skattetekniska skäl.

I lotterierna föreslås inga beloppsgränser för insatser eller vinster. För bingospelet är högsta vinsten begränsad till värdet av ett halvt basbelopp beräknat enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Skärpta regler om tillsyn och kontroll

För att möjliggöra slopandet av tillståndsvånget och införandet av penningvinster i vissa lotterier och spel, föreslås vissa skärpta regler om tillsyn och kontroll av spelverksamheten.

Lotterinämnden utövar, med stöd av 25 § lotterilagen den centrala tillsynen över efterlevnaden av lagen och utfärdar de föreskrifter och rekommendationer, som behövs för tillämpningen av gällande bestämmelser.

Kontrollanter, som förordnas av respektive myndighet, bör äga erfarenhet och goda kunskaper i de arbetsuppgifter som är förenade med uppdraget. Kontrollant bör få utbildning genom lotterinämndens försorg i alla de frågor, som berör spelens bedrivande och redovisning. Hel- eller deltidsanställning av kontrollant bör övervägas. I varje fall bör kontrollantens förordnande omfatta flera spel under en längre period.

I de bingohallar, där spel med penningvinster förekommer, skall endast sådan särskild kontrollutrustning som godkänts av lotterinämnden få förekomma.

Lotterinämnden får med stöd av lotterilagen befogenhet att typgodkänna förslutna lotter och bingobrickor hos lottillverkaren kontrollera lotter, lottflöde och lottsatser m. m.

Kostnader för arvode till kontrollanterna skall i princip bäras av spelordnarna och belasta respektive lotteri och spel.

Tillstånd till vissa automatspel

Enligt gällande bestämmelser har folkrörelserna i dag inte möjlighet att bedriva automatspel, som ger vinst i form av pengar, värdebevis eller liknande. På fartyg i internationell trafik kan tillstånd till sådant spel meddelas spelordnaren av lotterinämnden. I övrigt är myntspelsautomaterna förbjudna i landet sedan den 1 januari 1979. Inte ens regeringen kan meddela sådant tillstånd.

Jag föreslår nu, att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande om att få meddela folkrörelserna tillstånd till sådant automatspel under vissa villkor. Även om statsmakterna inte är beredda att lämna tillstånd till sådana automater, där enbart slumpen avgör om vinst utbetalas, så föreslås att folkrörelserna med ensamrätt får bedriva spel med s. k. skicklighetsautomater. I den spelautomaten kan spelaren öva upp en viss färdighet

och därmed också påverka vinstutbetalningen. På den internationella marknaden finns ett stort antal skilda automater av denna typ. Den finska Penningautomatföreningen och Röda Korset i Norge bedriver med ensamrätt sådana automatspel. Det är angeläget att spelautomaterna inte placeras i en miljö som är olämpliga för barn och ungdom. Vid utplaceringen av dessa automater bör även lokalens ändamålsenlighet samt lokalens belägenhet noga prövas. För samhället och folkrörelserna måste det vara synnerligen angeläget att automatspelet med vinster i form av pengar eller värdebevis bedrivs på sådant sätt att sociala och ekonomiska konsekvenser undviks.

Behållningen av spelet med utbetalningsautomater skall tillfalla folkrörelserna. Sådant spel i enskilt vinstsyfte bör förbjudas.

I avvaktan på att statsmakterna tar ställning till dessa frågor, bör viss försöksverksamhet få bedrivas med spelautomater av skilda slag. Enligt vad jag erfärit kommer bl. a. Riksidrottsförbundet att söka tillstånd för en lottautomat, som är baserad på on-line-teknik.

Avgifter och skatter

Jag föreslår att föreningarna betalar en registreringsavgift på 600 kronor i samband med att de registreras för att anordna lokala lotterier.

Avgifterna för bevis om tillstånd till andra lotterier än bingospel enligt 11 § lotterilagen bestäms med utgångspunkt i omslutningen till 300 kronor, 600 kronor respektive 900 kronor. För bevis om tillstånd till bingospel enligt samma paragraf utgår en avgift på 1 000 kronor, 3 000 kronor respektive 5 000 kronor med utgångspunkt i omslutningen. Endast *en* avgift uttas för varje tillstånd.

Vid spel med utbetalningsautomat uttas en fast avgift per automat och månad.

Skatt på bingospel, där penningvinster förekommer, utgår med 3 procent av omslutningen. För bingospel med endast andra vinster utgår ingen skatt.

Lotterier med endast andra vinster än penningvinster är helt befriade från skatt. Penningvinst i folkrörelselotteri, som uppgår till högst 500 kronor, är likaledes skattefri. För övriga vinster i form av pengar utgår skatt med 30 procent av vinstens värde.

Skattekontrollen sker med hjälp av utsedda kontrollanter och på basis av fastställda vinst- och spelplaner. I övrigt skall de föreskrifter, som riksskatteverket utfärdar, iakttas.

Samarbete med statliga spelbolag

I utredningen föreslås att folkrörelserna lämpligen bör ta kontakt med de statliga spelbolagen för att söka uppnå samarbete med dem i skilda spelformer. För att de ideella föreningarna skall kunna förnya och utveckla sin spelverksamhet kan ett sådant samarbete vara till stor hjälp. Detta gäller även sedan ett folkrörelseägt spelbolag bildats.

Jag föreslår att folkrörelserna genom vissa egeninsatser skall få behållningen av fyra extra omgångar av Penninglotteriets Trisslotterier per år.

Med Tiptjänst kan idrotten utveckla samarbete i skilda spelformer baserade bl. a. på bolagets on-line-utrustning.

Oddset skulle, enligt min mening, vara en bra spelform för ett sådant samarbete. Med de tekniska resurser som står till förfogande skulle oddset kunna anknytas till idrottstävlingar av skilda slag.

Med hjälp av Tiptjänsts on-line-teknik skulle bingospelet kunna samordnas i skilda hallar för att därigenom öka spelintresse och behållning.

Sedan 1979 har Tiptjänst fått regeringens tillstånd att anordna tipsomgångar, där överskottet från av bolaget anordnat stryktips och numera även måltips tillfallit olika idrottsföreningar och idrottsförbund. Idrotten har därvid genom marknadsföring av dessa tipsomgångar aktivt medverkat till kraftigt ökad omsättning i dessa omgångar. Mitt förslag är att regeringen tillåter att denna form av samarbete mellan idrotten och Tiptjänst får utvecklas och fördjupas. "Lyckosparken" och de "Stora Tipsveckorna" är ett bra exempel på hur idrotten och Tiptjänst kan samarbeta med ett gott resultat för båda parter.

Även AB Trav och Galopp (ATG) har en teknisk utrustning, som enligt min mening, skulle kunna komma till nytta för folkrörelsernas lotteri- och spelverksamhet. Initiativet till ett sådant samarbete med ATG på spelmarknaden bör tas av folkrörelserna.

Bildande av ett folkrörelseägt spelbolag

Innan beslut fattas om bildande av ett folkrörelseägt spelbolag, föreslås att folkrörelserna bildar en samsamarbetsorganisation för handläggning av frågor om lotterier och spel. Organisationens uppgift blir att följa upp de förändringar, som sker på spelmarknaden på grund av de i utredningen framförda förslagen. Organisationen bör vidare överväga vilka spelformer, som folkrörelserna med ensamrätt vill bedriva, vilken del av spelmarknaden som till äventyrs skall lämnas fri för kommersiella intressen och vilka samsamarbetspartners som skall väljas för olika spelformer.

Samsamarbetsorganisationen bör också noga överväga de frågor som måste lösas i samband med bildandet av ett spelbolag i aktiebolagsform. Aktiekapitalets storlek, stiftare av bolaget, villkor för bolagsbildningen, stiftelseurkund, förslag till bolagsordning och förslag till den verksamhet som bolaget ska bedriva samt hur behållningen skall fördelas.

Bolaget bör ges möjlighet att verka på i princip samma villkor som de statliga spelbolagen och ATG, vilka är befriade från inkomstskatt.

Jag föreslår, att det först när samsamarbetsorganisationen övervägt och fattat beslut i förenämnda frågor, bildas ett folkrörelseägt spelbolag med ensamrätt att bedriva viss lotteri och/eller spelverksamhet. Bolaget bör vara ett självständigt aktiebolag och inte utgöra ett dotterbolag till något annat spelbolag. Styrelseplatserna fördelas mellan folkrörelsegrupperna. En styrelseplats tillsätts av regeringen. Staten förutsätts däremot inte äga något aktiekapital i bolaget.

1 Förslag till

Lag om ändring i lotterilagen (1982: 1011)

Härigenom föreskrivs i fråga om lotterilagen (1982: 1011)

dels att 16 § skall upphöra att gälla,

dels att 4, 12, 14, 15, 25, 26 och 31 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 11 § skall lyda "Andra lotterier som får anordnas efter tillstånd eller registrering", och rubriken närmast före 17 § "Lotterier som får anordnas utan tillstånd eller registrering",

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer 6 a och 26 a §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Lotteri om pengar eller pengars värde får inom landet inte utan särskilt tillstånd av regeringen anordnas för allmänheten i andra fall eller i annan ordning än som anges i denna lag. Detsamma gäller i fråga om sådant automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel och bingospel som inte anordnas för allmänheten, om spelet anordnas i förvärvssyfte.

Särskilt tillstånd av regeringen enligt första stycket får inte meddelas såvitt gäller kedjebrevsspel och liknande spel som avses i 1 § tredje stycket eller sådant automatspel som ger vinst i form av pengar, värdebevis, spelpolletter eller liknande.

Särskilt tillstånd av regeringen enligt första stycket får inte meddelas såvitt gäller kedjebrevsspel och liknande spel som avses i 1 § tredje stycket eller sådant automatspel som ger vinst i form av pengar, värdebevis, spelpolletter eller liknande om inte automatspelet anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 §.

Ett lotteri skall anses anordnat för allmänheten även när det som villkor för deltagande krävs medlemskap i viss sammanslutning, om denna väsentligen har till uppgift att anordna lotterier eller när lotteriet eljest, såsom med hänsyn till omfattningen eller till villkoren för deltagande, är att jämställa med ett lotteri som är anordnat för allmänheten.

6 a §

Förslutna lotter och bingobrickor skall vara av godkänd typ. Frågor om godkännande prövas av lotterinämden.

Vid bingospel med vinst i form av pengar skall det finnas av lotterinämden godkänd kontrollutrustning.

12 §

I sådant lotteri som får anordnas med stöd av 11 § får vinsterna inte utgöras av pengar eller värdepap-

I sådant bingospel som får anordnas med stöd av 11 § får inte både penningvinster och vinster av annat

per. Om lotteriet får bedrivas inom flera län, får tillståndsmyndigheten dock medge att vinster utgörs av värdepapper.

Vid tillståndsprövning enligt 11 § skall särskild hänsyn tas till vilket behov av lotteriinkomster som sammanslutningen kan anses ha för sin verksamhet samt till det utrymme för lotterier som kan antas finnas på marknaden. Om det inte finns särskilda skäl till annat, får tillstånd meddelas endast när det kan antas att lotteriet kommer att lämna sammanslutningen skälig avkastning.

slag förekomma samtidigt.

14 §¹

Lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §, får efter tillstånd anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 § och som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, under förutsättning

1. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan,

2. att vinsterna inte utgörs av pengar eller värdepapper,

3. att värdet av varje insats uppgår till högst tio kronor,

4. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 500 kronor,

5. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,

6. att lotteriet bedrivs endast inom den eller de kommuner där sammanslutningen är verksam, samt

7. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som sammanslutningen med stöd av denna paragraf anordnar under en tolv månaders period uppgår till högst 30 000 kronor.

Lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §§, får efter registrering anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 § och som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, under förutsättning

2. att lotteriet inte bedrivs från fasta försäljningsplatser,

3. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,

4. att lotteriet bedrivs endast inom den eller de kommuner där sammanslutningen är verksam,

5. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som sammanslutningen med stöd av denna paragraf anordnar under en treårsperiod uppgår till högst 300 000 kronor samt

6. att det finns en av länsstyrelsen godkänd föreståndare för lotteriet.

Om det inte finns särskilda skäl till annat, får tillstånd meddelas endast när det kan antas att lotteriet kommer att lämna sammanslutningen skälig avkastning.

¹ Senaste lydelse 1983:1083. Ändringen innebär bl. a. att andra stycket upphävs.

15 §

Frågor om tillstånd enligt 14 § prövas av polismyndigheten i den kommun där sammanslutningen huvudsakligen är verksam. Tillstånd skall avse en tid om tre år, om det inte finns särskilda skäl att bestämma en kortare tid.

Registrering enligt 14 § skall ske hos länsstyrelsen innan lotteriverksamheten påbörjas. Ny anmälan om registrering skall därefter göras vart tredje år.

Länsstyrelsen skall utse kontrollant för lotteriet.

Den som anordnar lotteriet skall varje årsskifte lämna länsstyrelsen uppgift om omslutningen och behållningen av de lotterier som har anordnats under året.

25 §

Lotterinämnden utövar, om inte annat följer av tredje stycket, den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Tillståndsmyndighet utövar den närmare tillsynen över sådana lotterier som får anordnas efter tillstånd av myndigheten. Länsstyrelse skall efter anmodan biträda lotterinämnden vid tillsynen över sådana lotterier som anordnas med tillstånd enligt 11 § och som får bedrivas inom länet.

Lotterinämnden utövar, om inte annat följer av fjärde stycket, den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Lotterinämnden utövar den närmare tillsynen över sådana lotterier som får anordnas efter tillstånd av nämnden. Länsstyrelse skall efter anmodan biträda lotterinämnden vid tillsynen över sådana lotterier som anordnas med tillstånd enligt 11 § och som får bedrivas inom länet.

Länsstyrelsen utövar den närmare tillsynen över sådana lotterier som får anordnas efter tillstånd av länsstyrelsen och sådana lotterier som får anordnas efter registrering med stöd av 14 §.

Tillsynen över lotterier som anordnas efter särskilt tillstånd av regeringen enligt 4 § första stycket utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

26 §

Den som har tillstånd enligt denna lag är skyldig att efter anmodan av tillsynsmyndigheten lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar eller annat som behövs för tillsynen.

Den som har tillstånd enligt denna lag eller med stöd av 14 § anordnar lotteri efter registrering är skyldig att efter anmodan av tillsynsmyndigheten lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar eller annat som behövs för tillsynen.

Lotterinämnden får hos den som tillverkar godkända lotter och bingobrickor kontrollera tillverkning, lottflöde och lottsatser.

31 §²

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos lotterinämnden *genom besvär*. Nämndens beslut i sådant fall får inte överklagas. Nämnden får dock hänskjuta ärendet till regeringen, om det är av större vikt.

Lotterinämndens beslut i frågor rörande tillstånd som avses i 7 §, 9 § andra stycket andra meningen, 13 § första stycket andra meningen eller 21 § får överklagas hos regeringen *genom besvär*.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos lotterinämnden. Nämndens beslut i sådant fall får inte överklagas. Nämnden får dock hänskjuta ärendet till regeringen, om det är av större vikt.

Lotterinämndens beslut i frågor rörande tillstånd som avses i 7 §, 9 § andra stycket andra meningen, 13 § första stycket andra meningen eller 21 § får överklagas hos regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

² Senaste lydelse 1983:1083. Ändringen innebär bl. a. att första stycket upphävs.

Lag om ändring i lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §²

Skatt betalas enligt denna lag till staten för vinst i svenskt lotteri.

Skatten utgör fyrtio procent av vinstens värde i fråga om vinst vid vinstdragnings i vinstsparande anordnat av bank eller sparkassa och trettio procent av vinstens värde i fråga om annan vinst. Skatt skall dock inte betalas med högre belopp än att av vinsten återstår etthundra kronor.

Skatten utgör fyrtio procent av vinstens värde i fråga om vinst vid vinstdragnings i vinstsparande anordnat av bank eller sparkassa och trettio procent av vinstens värde i fråga om annan vinst. Skatt skall dock inte betalas med högre belopp än att av vinsten återstår etthundra kronor, *eller i fråga om vinst i lotteri som har anordnats av en sådan sammanslutning som avses i 11 § lotterilagen (1982:1011) femhundra kronor.*

Skatt betalas inte för

1. vinst vid vadhållning genom totalisator vid hästtävlingar eller vinst vid vinstdragnings på här i riket utfärdade premieobligationer,
2. vinst i lotteri, när vinsten inte utgörs av pengar,
3. vinst i sådant spel som avses i lagen (1972: 820) om skatt på spel,
4. vinst som uppgår till högst etthundra kronor.

4. vinst som uppgår till högst etthundra kronor, *eller i fråga om lotteri som har anordnats av en sådan sammanslutning som avses i 11 § lotterilagen, femhundra kronor.*

Vid beräkning av skattebeloppet skall i vinstens värde inräknas den skatt som belöper på vinsten.

Skatt skall inte betalas för vinster som utfallit på lotter som inte sålts, eller för vinster som inte tagits ut av vinnaren.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

¹ Lagen omtryckt 1984:152.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1984:152.

² Senaste lydelse 1986:524.

Lag om ändring i lagen (1972:820) om skatt på spel

Härigenom föreskrivs att 1, 10 och 11 §§ lagen (1972:820) om skatt på spel¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Spelskatt *erläggs* enligt denna lag till staten för sådant roulett- eller bingospel som kräver tillstånd enligt lotterilagen (1982: 1011).

Spelskatt *betalas* enligt denna lag till staten för sådant roulett- eller bingospel som kräver tillstånd enligt lotterilagen (1982:1011). *Skatt betalas dock inte för sådant bingospel, som får anordnas med stöd av 11 § lotterilagen om vinsterna inte utgörs av pengar.*

Kortspel och tärningsspel jämställs i denna lag med roulettspel.

10 §

Spelskatt utgår i fråga om

1. roulettspel, för varje kalendermånad då skattskyldighet föreligger, med 6 000 kronor för tillstånd som innebär rätt till spel minst tre dagar varje vecka och med 2 000 kronor för tillstånd i annat fall. Om ett tillstånd avser fler än ett spelbord skall dock nämnda belopp höjas med 3 000 kronor respektive 1 000 kronor för varje spelbord utöver ett,

2. bingospel med 5,5 procent av värdet av erlagda spelinsatser och entréavgifter eller andra avgifter i den mån avgifterna berättigar till deltagande i spelet.

2. bingospel med 3 procent av värdet av erlagda spelinsatser och entréavgifter eller andra avgifter i den mån avgifterna berättigar till deltagande i spelet.

11 §

Redovisning för skatt på roulettspel lämnas för varje kalendermånad. Skatt på bingospel redovisas för redovisningsperioder om två kalendermånader.

Deklaration skall lämnas för varje spelplats. Riksskatteverket får medge att en gemensam deklARATION lämnas för flera spelplatser.

Skattskyldig skall lämna *deklARATION* för varje spelplats. Riksskatteverket får medge att en gemensam deklARATION lämnas för flera spelplatser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

¹ Lagen omtryckt 1984: 157.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1975: 145.

Lag om ändring i lagen (1987:443) om försöksverksamhet
med kommunal tillståndsprövning enligt lotterilagen
(1982:1011)

Härigenom föreskrivs att 2 och 3 §§ lagen (1987:443) om försöksverksamhet med kommunal tillståndsprövning enligt lotterilagen (1982:1011) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Den kommunala nämnd som kommunen bestämmer prövar frågor om tillstånd enligt

– 11 § lotterilagen (1982:1011),
om ansökningen görs av en sam-
manslutning som huvudsakligen är
verksam i kommunen och lotteriet
skall bedrivas endast inom kommu-
nen.

– 14 § lotterilagen, om ansök-
ningen annars skulle ha prövats av
polismyndigheten i kommunen.

– 11 § lotterilagen (1982:1011),
om ansökningen görs av en sam-
manslutning som huvudsakligen är
verksam i kommunen och lotteriet
skall bedrivas endast inom kommu-
nen.

3 §

Har en kommunal nämnd medde-
lat tillstånd till ett lotteri, utövas
den närmare tillsynen över lotteriet
enligt 25 § *andra* stycket lotteri-
lagen (1982:1011) av nämnden.

Har en kommunal nämnd medde-
lat tillstånd till ett lotteri, utövas
den närmare tillsynen över lotteriet
enligt 25 § *tredje* stycket lotteri-
lagen (1982:1011) av nämnden.

Frågor om varning och återkallelse av tillståndet enligt 27 § lotterilagen
prövas av nämnden.

Denna lag träder i kraft de 1 juli 1988.

Sammanställning av remissyttrandena över betänkandet (SOU 1987:52) Folkrörelsernas lotterier och spel

Prop. 1987/88: 141
Bilaga 3

1 Inledning

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av rikspolisstyrelsen, statens kriminaltekniska laboratorium (SKL), brottsförebyggande rådet, socialstyrelsen, riksskatteverket (RSV), näringsfrihetsombudsmannen (NO), konsumentverket, lotterinämnden, statens provningsanstalt, riksrevisionsverket (RRV), länsstyrelsernas organisationsnämnd, hovrätten för Västra Sverige, kammarrätten i Jönköping, statens ungdomsråd, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Norrbottens län, De handikappades riksförbund, Handikappförbundens centralkommitté, Hemvärnets centrala förtroendenämnd, IOGT-NTÖ-rörelsen, KFUK-KFUM:s riksförbund, Motorförarnas helnykterhetsförbund (MHF), Pensionärernas riksorganisation, Röda korset, Sveriges riksidrottsförbund (RF), Riksförbundet Sveriges 4 H, Förbundet Vi unga, Unga örnars riksförbund, Riksförbundet Hem och skola, Samlingslokalorganisationernas samarbetskommitté, Folkparkernas centralorganisation (FPC), Sveriges tivoliägareförening, Folkrörelsernas lotteri- och bingoorganisation (FOLBO), Sveriges bingoarrangörers centralorganisation (SVEBICO), Lottericentralen AB, Sveriges lottillverkares branschorganisation, Stiftelsen Litteraturfrämjandet, Sveriges köpmannaförbund, Kooperativa förbundet (KF), Sveriges automatägares riksförbund, Cherryföretagen AB, Bally Scandinavia AB, Knutssonbolagen AB, Svenska penninglotteriet AB, Aktiebolaget Tiptjänst, AB Trav och Galopp (ATG), Svenska kommunförbundet, Sveriges hotell- och restaurangförbund, Landsorganisationen i Sverige (LO).

Därutöver har yttranden inkommit från Göteborgs distrikts idrottsförbund, Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar, Svenska psoriasisförbundet, Lottföretagens branschorganisation, Föreningen svenska lotterileverantörer, Riksförbundet mot astma-allergi, Fredrika-Bremer-förbundet, Svenska nöjesparkers förening, Svenska musikerförbundet, Förbundet Unga forskare, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, Penninglotteriets personalklubb, Riksförbundet för hembygdsvård, Kooperativa konsumentgillesförbundet, Riksförbundet Sveriges lottakårer, Esselte Tech, Folkrörelsernas lotteribyrå, AB Skandinavisk lotteriservice, Sveriges frikyrkoråd (gemensamt med De fria kristna samfundens råd, Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund, Delegationen för vissa trossamfund samt Ortodoxa och Österländska kyrkors ekumeniska råd), Svenska jägareförbundet, Centerns ungdomsförbund.

Sammanfattningsvis kan noteras att övervägande delen av remissinstanserna i stort instämmer i utredningens förslag. De myndigheter som avgivit remissvar har till övervägande del yttrat sig i de sakfrågor som ligger inom resp. myndighets verksamhetsområde. Länsstyrelserna instämmer till övervägande del i stort i utredningens förslag men några har också valt att särskilt yttra sig över frågor som ligger inom länsstyrelsernas verksamhetsområde. Flertalet av de folkrörelser som inkommit med synpunkter har ställt sig positiva till utredningens förslag men också valt att komplettera med synpunkter inom vissa områden. Särskilt har synpunkter framförts angående utredningens förslag vad beträffar registrering av lotterier, penningvinster, skicklighetsspel samt ett folkrörelseägt spelbolag.

En liten grupp av folkrörelserna ställer sig tveksamma till den utveckling inom spel- och lotteriområdet som utredningen målar upp. Dessa folkrörelser ställer sig negativa till att folkrörelserna skall behöva lägga ner så mycket tid och engagemang på att utveckla olika spel- och lotteriformer för att öka sina inkomstmöjligheter. De anser att nya inkomster till organisationslivet ej skall komma från denna verksamhet. Det måste vara statens ansvar att se till att folkrörelserna ges möjligheter och resurser att bedriva sin verksamhet. Detta kan staten göra genom att höja bidragen till folkrörelserna eller att direkt överföra medel från de statliga spelbolagen till folkrörelserna.

Flertalet av remissinstanserna ställer sig positiva till förslaget om att spel- och lotterimarknaden enbart skall vara förbehållen staten och folkrörelserna, samt att folkrörelserna därigenom ges bättre möjligheter att skapa nya inkomster till sin verksamhet. Här betonas också vikten av en fungerande arbetsfördelning mellan staten och folkrörelserna inom detta område.

Flertalet av folkrörelserna ansluter sig till utredningens förslag att folkrörelserna skall ges möjlighet att verka inom spel- och lotterimarknaden på samma villkor som de statliga spelbolagen. Några folkrörelser anser dessutom att det är viktigt med en strikt uppdelning av marknaden mellan staten och folkrörelserna innebärande att folkrörelserna ges ensamrätt att bedriva lotterier med direktdragning, s. k. kvicklotterier. De vill således ha kvar rådande "rågång" vilket innebär att det också föreslås att penninglotteriets Triss överförs till folkrörelsernas verksamhet.

Ett stort antal folkrörelser framför också förslag om att privata ägandetränsen på lotteri- och spelmarknaden på sikt inte skall tillåtas.

Föreslagna förenklingar vad beträffar lotterier och bingo framstår generellt som angelägna.

Socialstyrelsen menar att man i och för sig kan ifrågasätta om detta är en etiskt lämplig finansieringsform för ideella organisationer. Mot detta skall dock ställas att spel är en av samhället accepterad verksamhet — som är ingående reglerad.

Socialstyrelsen kan sammanfattningsvis i princip tillstyrka att folkrörelserna ges möjlighet att förbättra sina ekonomiska resurser genom spel och lotterier. Genom lämpligt utformade bestämmelser och erforderlig tillsyn

torde tillräckliga garantier skapas för att spelverksamheten allmänt sett inte medför negativa sociala eller andra konsekvenser.

Lotterinämden tillstyrker till största delen utredningens förslag. Dessa förslag till ändringar i bl. a. lotterilagen möjliggör utvecklande av nya spelformer. Förslaget innebär att folkrörelserna erbjuds ökade möjligheter att genom egna ansträngningar skaffa sig inkomster på lotterimarknaden.

Statens ungdomsråd menar att de inkomster lotterier ger, om än marginella, är och kan komma att få en alltmer framträdande betydelse i framtiden. För de flesta föreningar är det dock andra faktorer som har avsevärt större betydelse för deras möjligheter att existera och bedriva en meningsfull verksamhet. Inkomster från lotteriverksamhet enligt utredningens intentioner kan aldrig, och skall inte heller, ersätta ett väl utvecklat och indexreglerat generellt stöd. Särskilt för de mindre och icke etablerade föreningarna/organisationerna, vars behov inte på ett tillfredsställande sätt tillgodoses i utredningen, är det angeläget att de generella bidragen höjs. Detta bör ske oberoende av utvecklingen på lotteri- och spelmarknaden.

Vidare ser dock ungdomsrådet inte odelat positivt på en växande lotteri- och spelmarknad. Det är helt klart att det finns sociala avvisidor med spelverksamheter som riskerar öka vid en ökande spelmarknad. Många människor riskerar att hamna i stora ekonomiska sociala problem vilket är viktigt att ta hänsyn till vid bedömningen av vilka lotteri- och spelformer som skall tillåtas.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser, i likhet med utredaren, att lotteri- och spelmarknaden bör vara förbehållen staten och folkrörelserna. Detta får emellertid inte utesluta att kommersiella konsultföretag biträder ideella organisationer vid genomförandet av deras lotterier och spel. Enligt länsstyrelsens erfarenhet finns ett behov av dessa konsultinsatser, då många gånger organisationerna saknar så väl vilja som förmåga att själva praktiskt genomföra de lotterier och spel de fått tillstånd till. Det ankommer på tillståndsmyndigheter och kontrollanter att tillse att ersättningen till konsultföretagen är skälig.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att utredningen inte har belyst de negativa sociala och ekonomiska konsekvenser för den enskilde som en vidgad spelverksamhet i form av automatspel kan komma att medföra. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om omfattningen av spelverksamhet av denna typ bör utvidgas i den storleksordning som utredningen föreslår.

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att utredningens förslag är positiva i den mån de mynnar ut i förenklingar och större möjligheter för folkrörelserna att bedriva lotterier och olika former av spel. Det är mycket möjligt att det går att komma ännu längre på den väg utredningen valt. Förutsättningarna för detta kommer dock i så fall att visa sig i framtiden.

Samtidigt noterar länsstyrelsen att utredningen inte, så vitt länsstyrelsen kunnat finna, någonstans definierat begreppet folkrörelse. En sådan definition kunde eventuellt vara påkallad för att undvika framtida gränsdragningsproblem. Med hänsyn till de förslag utredningen ställer knyts betydande rättigheter till att en rörelse är att anse som en folkrörelse.

Länsstyrelsen i Blekinge län biträder förslaget att folkrörelserna skall tillåtas bedriva sina lotterier på samma villkor som staten. Det är enligt

länsstyrelsens uppfattning helt nödvändigt att folkrörelsernas villkor på spelmarknaden avsevärt förbättras om de skall ha någon möjlighet att hävda sig i konkurrensen. Utredningens tanke att lotteri- och spelmarknaden på sikt skall vara förbehållen staten och de ideella föreningarna är därför riktig. Denna tankegång måste bedömas mot bakgrund av det gagnarika arbete på ungdomsverksamhetens område som flertalet av dessa föreningar bedriver. Det är därför glädjande att utredningen framhåller att i flera avseenden särskild hänsyn skall tas till omfattningen av den ungdomsverksamhet som föreningarna utövar.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län menar att målsättningen måste vara att folkrörelserna genom lotteri- och spelverksamhet tillförsäkras möjlighet att utöka sina finansiella resurser till minst den nivå man hade för 10 år sedan räknat i dagens penningvärde. Om detta kan uppnås genom nu föreliggande förslag är naturligtvis svårt att sia om. Länsstyrelsen ställer sig emellertid något tveksam härtill. Effekterna av förslaget måste därför fortlöpande följas upp och sådana korrigeringar av spelform och spelutrymme vid behov göras att folkrörelserna kan bibehålla och helst också utveckla sin allmännyttiga verksamhet. Länsstyrelsen vill också uttala att utformningen av regelsystemet för verksamheten bör ske i samverkan med folkrörelserna.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anser att det är helt klart att de statliga spelbolagen gentemot folkrörelserna har suveräna fördelar när det gäller förutsättningar att effektivt bedriva spelverksamhet. Det är absolut nödvändigt att på olika sätt förbättra förutsättningarna för folkrörelsernas lotterier om de ideella föreningarna skall med hjälp till väsentlig del av lotterimedel kunna vidmakthålla och dessutom också utveckla sin allmännyttiga verksamhet. Länsstyrelsen ställer sig för sin del tvivlande till om föreslagna åtgärder verkligen räcker ens för att återställa den fördelning av spelmarknaden som rådde för drygt 10 år sedan. Länsstyrelsen föreslår att folkrörelserna inte bara ges möjlighet att utveckla nya spel och lotterier utan även att ytterligare medel förs över från de statliga spelbolagen direkt till folkrörelserna. Alternativt är länsstyrelsen inte främmande för tanken att någon eller vissa attraktiva spelformer som för dagen är förbehållna de statliga spelbolagen, i stället uteslutande reserveras för folkrörelsernas behov.

De handikappades riksförbund m. fl. (Göteborgs distrikts idrottsförbund, Svenska psoriasisförbundet, Riksförbundet mot astma-allergi samt Riksförbundet för hembygdsvård) finner att utredningen i stor utsträckning tillgodoser de krav och önskemål om förändring och förenkling av lotterilagen samt vidgade möjligheter att utveckla nya spel och spelformer, som folkrörelserna framfört krav om.

IOGT-NTO-rörelsen noterar med tillfredsställelse och glädje den för folkrörelserna positiva syn på problemen som utredningen ger uttryck för. På flera avgörande punkter är den dock otillräcklig för att det skall vara möjligt för folkrörelserna att i avsevärd grad förbättra sin situation och sina möjligheter att ta ett ökat samhällsansvar. Med detta vill IOGT-NTO-rörelsen ha sagt att utredningen i stor utsträckning tillgodoser de krav som folkrörelserna ställt på förändringar och förenklingar av lotterilagen samt vidgade möjligheter att utveckla nya spel och spelformer.

KFUK-KFUM:s riksförbund hälsar med glädje denna utredning i folkrörelsernas lotterifrågor. Förbundet anser att mycket av det som fram till nu är frågor och bekymmer, kan få sitt svar genom detta betänkande, men då är det viktigt att resultatet i första hand blir förenkling och öppna dörrar för folkrörelserna så att inte tidigare hinder bara byts ut mot nya hinder.

Motorförarnas helnykterhetsförbund vill rent principiellt framhålla det tveksamma i att engagera folkrörelserna för hårt i olika former av spel. Det finns mycket i spelverksamheten som i grunden är främmande för ideella organisationer. Att utvecklingen blivit sådan att folkrörelserna kommit att bli beroende av spelintäkter upplever MHF som beklagligt. När nu utredningen lägger fram förslag som ytterligare stimulerar denna spelverksamhet inom folkrörelsernas ram är frågan ej okontroversiell.

Enligt MHF vore det en fördel om organisationerna slapp att ägna sig åt spel och att de i stället kunde ägna sina krafter åt det som är resp. rörelses huvudändamål. Denna principiella inställning ger vid handen att MHF anser att det egentligen vore bättre att staten öronmärkte delar av de statliga spelbolagens intäkter för folkrörelserna. Då skulle folkrörelserna kunna koncentrera sina resurser till verksamheten i stället för att utveckla olika spel.

Om staten ej är beredd att på annat sätt tillförsäkra folkrörelserna ekonomiska resurser synes lotteri- och spelverksamheten vara ett sätt att öka dessa rörelsernas ekonomiska förutsättningar att bedriva en samhällsnyttig verksamhet. I detta perspektiv ökar ett genomförande av utredningens förslag de ekonomiska förutsättningarna högst väsentligt.

Sveriges riksidrottsförbund ställer sig i princip positivt till de förslag som framförs i utredningen. Förslagen kommer att avsevärt underlätta för folkrörelserna att förstärka sin ekonomi genom olika lotterier och spel och därmed också ge folkrörelserna möjlighet att ta tillbaka förlorade andelar på spelmarknaden.

RF anser emellertid att en förutsättning för detta är att utredningens förslag i sin helhet kan genomföras. Enbart förslagen rörande lotterier och bingo torde inte medföra något återtagande av förlorade marknadsandelar, möjligen att nuvarande marknadsandelar bibehålls.

Vidare anser RF att målet måste vara att de nya inkomster som utredningsförslagen kan medföra, i största möjliga utsträckning direkt skall komma föreningslivet till godo, även om det bildas en central paraplyorganisation för detta ändamål. Vidare anser RF att eventuella nya inkomster från lotterier och spel inte får blandas ihop med den statliga bidragsgivningen till riksorganisationerna, innebärande att de statliga bidragen på sikt skärs ner.

Inkomsterna från lotterier och spel måste ses som ett sätt för föreningslivet att finansiera sin verksamhet. De statliga bidragen till riksorganisationerna bör fortsättningsvis utgå i oförändrad, om inte ökad, omfattning.

Sveriges frikyrkoråd m. fl. är oroad över spelmarknadens utveckling utifrån ekonomiska, sociala och etiska utgångspunkter med hänsyn till konsekvenserna för enskilda och familjer. I en situation då spelmarknaden redan omsätter 2 000 kr. per individ i Sverige, oavsett ålder, finner rådet det inte ansvarsfullt att förbereda åtgärder som syftar till en ytterligare

utvidgning av spelmarknaden, även om ändamålet – stöd till vissa folkrörelser – är gott.

Om folkrörelsernas möjligheter att få inkomster genom lotterier skall förbättras får det inte ske genom en utvidgning av den totala spelmarknaden. Alternativet är i stället att minska statens andel av spelmarknaden i minst motsvarande grad.

Eventuella förbättringar av folkrörelsernas inkomstmöjligheter genom lotterier kan därför inte användas som argument i diskussionen om de direkta folkrörelseanslagens storlek. Åtminstone gäller detta stödet till de fria trossamfunden.

Förbundet Vi unga har svårt att se folkrörelsernas minskade marknadsandel på spel- och lotterimarknaden, som det stora problemet. Det allt överskuggande samhällsproblemet i detta sammanhang måste väl i stället vara det faktum att allt fler människor spelar bort allt mer pengar. Regeringen borde, liksom förbundet, fråga sig varför människor anser sig behöva en så konstlad krydda i tillvaron.

Unga örnars riksförbund menar att utredningen ger en intressant betraktelse över utvecklingen såsom den varit och hur framtiden kan tänkas bli på lotteri- och spelmarknaden. Den utvecklade datatekniken kommer säkert att sätta sina spår i lotteri- och spelverksamheten. En stor fara med denna utveckling är att endast resursstarka folkrörelser, eller de som har kopplingar till andra resursstarka kommer att kunna vara med i utvecklingen. Om utvecklingen är sådan, som förbundet inte betvivlar, och om lotteri- och spelmarknaden kommer att gå mot den beskrivna utvecklingen så kommer det troligtvis också att påverka de lokala lotteriernas möjligheter att utvecklas. Om då bara resursstarka riksorganisationer kommer att ha reella möjligheter att hänga med i utvecklingen så finns det risk för ett gap mellan behov och resurser. Detta resonemang har utredningen inte tagit upp vilket förbundet tycker är en stor brist.

Samlingslokallorganisationernas samarbetskommitté anser att av utredningen nu föreslagna ändringar och förenklingar i administrativt och skattemässigt avseende är angelägna. Organisationen vill dock påpeka att de förändringar som föreslås inte får innebära att samhällets ansvar minskas i form av bidrag och stöd. Föreningsliv och folkrörelser utför i det svenska samhället så betydelsefulla insatser, inte minst för barn och ungdom, att det i stället krävs ökade resurser. Den uppväxande generationen är vår nations främsta tillgång, och de som engagerar och aktiverar barn och ungdom behöver mer resurser.

Folkparkernas centralorganisation anser inte att folkrörelserna bör ges möjlighet att bedriva lotterier och spel på samma villkor som statliga spelbolag. Folkrörelserna bör koncentrera sig på sina egna verksamheter. Det är det folkrörelserna är till för. Stora lotterier, typ penninglotteriet, tips och lotto, bör förbehållas staten och dess bolag. De statliga företagen är professionella på detta område medan folkrörelserna är professionella på sin egen verksamhet. Därest det anses finnas utrymme för fler lotterier av denna karaktär bör, enligt FPC:s mening, staten eller dess bolag anordna dessa och lämna avkastningen i form av anslag till folkrörelserna.

Stiftelsen Litteraturfrämjandet anser i motsats till utredningsmannen att

en strikt uppdelning av spelmarknaden mellan staten och folkrörelserna är nödvändig. Detta bör innebära en återgång till den gamla regeln att lotterier med direktdragning — de s. k. kvicklotterierna — skall vara förbehållna folkrörelserna. Det står helt klart att tillkomsten av Trisslotteriet inom penninglotteriet har varit en starkt bidragande orsak till de svårigheter, som drabbat flera av de ideella varulotterierna, däribland boklotteriet.

Landsorganisationen i Sverige anser att lotterier och bingo är en viktig inkomstkälla för många av Sveriges folkrörelser. LO anser att denna inkomstkälla för föreningslivet inte får hotas eller försvagas ytterligare. Statsmakternas skyldighet bör vara att reglera spelmarknaden på så vis att föreningslivet ges goda möjligheter att finansiera delar av sin verksamhet genom egen spelverksamhet.

I syfte att stärka folkrörelsernas ställning på lotteri- och spelmarknaden är det viktigt att det upprättas en fungerande arbetsfördelning mellan staten och folkrörelserna. Enligt LO:s uppfattning har tidigare ordning där de föreningsdrivna lotterierna genom hävd haft ensamrätt till de s. k. kvicklotterierna fungerat bra. LO är därför starkt kritisk till det nya statliga Trisslotteriet som drivs av Penninglotteriet. Vid en översyn av reglerna för spel- och lotterimarknaden bör det slås fast att direktvinster är förbehållna folkrörelselotterierna. För att ytterligare stärka folkrörelsernas ställning på lotteri- och spelmarknaden bör penningvinster dock tillåtas även i folkrörelsedrivna lotterier.

LO är också av den principiella uppfattningen att lotteri- och spelmarknaden skall vara förbehållen staten och folkrörelserna.

Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar tar avstånd från kommersiellt utnyttjande av människors naturliga behov av lek och spel. Förbundet tillstyrker förslag som underlättar för föreningar och folkrörelser att genomföra lokala lotterier och bingospel som ett led i försöken att åstadkomma variation och gemenskap i föreningslivet. Förbundet vill alltså inte verka för ett förbud av all spel- och lotteriverksamhet. Förbundet vänder sig mot varje förslag som bygger på att spelmarknaden totalt skall öka.

Skall folkrörelserna tillförsäkras ytterligare medel ur vinsten från spel- och lotteriverksamhet skall det enligt förbundets mening ske genom en omfördelning från staten till folkrörelserna.

Fredrika-Bremer-förbundet är mycket tveksamt till att så stor vikt enligt förslaget läggs vid lotteri- och spelinkomster. Förbundets möjligheter till långsiktig planering och utveckling av verksamheten begränsas redan nu av att förbundet i förväg har svårt att beräkna inkomsternas storlek. Detta är något förbundet delar med föreningssverige i stort, vilket också folkrörelseutredningen har tagit upp i sitt betänkande "Ju mer vi är tillsammans". Förbundet anser det vara principiellt felaktigt att folkrörelsens existens i fortsättningen skall baseras på "spel och dobbel".

Svenska musikerförbundet anser att lotteri och bingospel, med ensamrätt, endast borde få bedrivas av ideella organisationer. Därför bör nya statliga spelformer endast sparsamt införas och då efter remissbehandling av de ideella folkrörelserna.

Förbundet Unga forskare anser att de ideella organisationerna inte skall behöva förstärka sin ekonomi genom att ägna sig åt olika slag av spel och

lotterier. Förbundet anser nämligen att folkrörelserna till fullo skall ges ekonomisk grundtrygghet så att de kan ägna sig åt att utvecklas i enlighet med sina resp. program och stadgar.

Förbundet anser att det är på tiden att traditionen inom de ideella organisationerna att bedriva lotteri- och spelverksamhet får ett snabbt slut.

De ideella organisationernas ekonomi skall förstärkas och tryggas genom politiska beslut. Spel- och lotteriverksamheten skall handhas och skötas av dem som är bra på det, i första hand de statliga spelbolagen. Däremot anser förbundet att riksdag och regering snarast bör besluta om en förändring av berörda regler och lagar så att en skälig del av statens skatteintäkter från de statliga spelbolagen går till de konton i statsbudgeten som belastas när statligt centralt och lokalt stöd fördelas till ungdoms- och idrottsorganisationerna.

Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund noterar att den rågång som funnits mellan statens egna lotterier och spel å ena sidan och föreningarnas å den andra delvis har börjat att luckras upp. Detta ser förbundet som oerhört allvarligt. Trisslotteriet som introducerade direktdragning bland de statliga lotterierna är ett olyckligt för att inte säga direkt felaktigt avsteg från den princip som gav föreningarna rätten att sälja lotter med direktdragning. Förslaget i utredningen om kontanta penningvinster i föreningslotterier skulle om det genomfördes bli nästa avsteg. Styrkan med varuvinster, direktdragning och försäljning av lotter med klara "avsändare" är att det ger föreningslotterierna en särställning. Risken är uppenbar att nästa steg annars blir att staten startar varulotterier och rågången definitivt luckras upp.

Folkrörelsernas lotteribyrå anser att det i sammanhanget förtjänar sägas att folkrörelserna själva bär en del av ansvaret för att deras marknadsandel har krympt. De har inte tillräckligt engagerat sig i förnyelse- och utvecklingsarbetet inom lotteri- och spelmarknaden. Att det går att nå framgångar även i en hårdnande konkurrens kan bl. a. folkrörelsernas lotteribyrå visa exempel på. I detta konstaterande ligger ett understrykande av vad som i utredningen anförs om att folkrörelserna måste ta ett större ansvar för utvecklingen av spelmarknaden. Lotteribyrån delar utredningens kritiska värdering av att det statliga penninglotteriet givit sig in på "kvicklotteri-marknaden", som tidigare varit förbehållen folkrörelserna.

Centerns ungdomsförbund vill påpeka att de möjligheter som genom utredningen nu ges folkrörelserna till inkomstförstärkning inte drabbar andra former av stöd. Detta får aldrig bli ett gott alibi för staten att tumma på andra bidrag.

3 Penningvinster

Frånsett den grupp folkrörelser som ställer sig negativ till en ytterligare utveckling inom folkrörelsernas spel- och lotteriverksamhet ansluter sig en övervägande del av remissinstanserna till förslaget om att införa penningvinster i lotterier och bingospel. Ett fåtal av remissinstanserna ansluter sig ej i sin helhet till utredningens förslag utan föreslår vissa begränsningar. Någon tillstyrker att penningvinster endast får förekomma i rikslotterier

och bingospel, medan man avstyrker förslaget om att penningvinster skall få förekomma i länsstyrelselotterier och polislotterier. Andra remissinstanser har framfört synpunkter om begränsningar vad beträffar högsta kontantvinst och högsta insatsbelopp, medan andra har framfört att lotterier med skattepliktiga penningvinster skall vara tillståndspliktiga.

Riksrevisionsverket är positivt till förslaget om att införa penningvinster i lotterier och bingospel samt de förslag till skattekonstruktioner som följer härav.

Statens ungdomsråd anser att det är rimligt att penningvinster tillåts i lotterier och bingo. Det är också en förutsättning för att organisations- och föreningslotterier skall kunna konkurrera med statens lotterier på samma villkor.

Länsstyrelsen i Stockholms län tillstyrker att penningvinster får förekomma i rikslotterier och bingospel. Däremot avstyrker länsstyrelsen förslaget om att penningvinster skall få förekomma i länsstyrelselotterier och polislotterier. Skälen för att avstyrka förslaget om penningvinster i länsstyrelselotterier och polislotterier är att små föreningar som ofta bedriver dessa lotterier inte har samma organisatoriska stadga, kompetens eller kontroll över verksamheten att de kan uppfylla de krav man bör ställa på en organisation som anordnar penninglotterier.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län tillstyrker framlagda förslag i vad avser förenklingar och förbättringar för folkrörelserna att bedriva utökad spelverksamhet. Särskilt angeläget torde vara att vinster i form av pengar tillåts. Därigenom blir det möjligt att ordna attraktiva lotterier som medför ökad omsättning men också att legalisera symbolotterier, t. ex. de s. k. 21-lotterierna, som i dag i stor utsträckning säljs av föreningar med pengar som vinster trots att detta är förbjudet.

Sveriges riksidrottsförbund anser att möjlighet till penningvinster är ett måste om folkrörelserna överhuvudtaget skall kunna öka omsättningen och därmed nettobehållningen i lotterier och spel.

Sveriges frikyrkoråd m. fl. har den uppfattningen att folkrörelsernas agerande på spelmarknaden måste styras av folkrörelsernas egen ideologi och samhällsansvar. Till folkrörelsernas gemensamma idéarv hör bl. a. strävan att vara en motkraft mot en allt för stark kommersialisering av samhällssektorer som fritid, kultur och rekreation. Det är därför rimligt att spel och lotterier som bedrivs i folkrörelsernas regi har en mindre kommersiell prägel än andra delar av spelmarknaden. Införande av penningvinster, spelautomater o. d. skulle göra att folkrörelseprofilen på folkrörelsernas spel och lotterier äventyras.

Unga örnars riksförbund anser att skillnaden mellan kontanta vinster och premieobligationer är hårfin. Förbundet anser det därför tillfredsställande att även folkrörelsernas lotterier kan ha penningvinster. Om villkoren skall vara likvärdiga bör självfallet också folkrörelserna ha möjligheter att ha penningvinster.

Folkparkernas centralorganisation avvisar utredningens förslag om införande av penningvinster i lotterier och bingospel.

Sveriges tivoliägareförening instämmer inte i utredarens bedömningar när det gäller förslaget att införa spel och lotteri med utbetalning av

kontantvinster. Detta kommer, tror föreningen, att snabbt skapa problem som vida överträffar vad som förekom när "enarmade banditer" var tillåtna. Kiosker och småbutiker kommer troligen på kort tid att förvandlas till spelställen. Kontantvinster anses kunna tillåtas i samband med bingo-spel, rikslotterier och liknande, i övrigt fungerar den nuvarande ordningen med varuvinster och presentkort mycket bra och ger lotterierna en underhållande prägel.

Sveriges köpmannaförbund noterar att över huvud taget har de sociala aspekterna på lotterier och spel med lockande vinster varit föremål för omfattande debatt. Även om det är ett förhållande som Sveriges köpmannaförbund inte primärt har anledning att ta ställning till, kan förbundet inte undgå att påpeka det egendomliga i att nu ett förslag om penningvinster i lotterier avlämnas utan någon närmare analys av de sociala aspekterna. Förslaget behandlas på blott ett fåtal rader i betänkandet. Frågan synes böra förtjäna en djupare analys.

Kooperativa förbundet tillstyrker förslaget om införande av penningvinster. Dessa är i likhet med presentkort bättre ur konsumentsynpunkt än varuvinster. Det är inte positivt att vinna ett föremål som man inte har något behov av. I varulotterier finns ofta en mängd mindre attraktiva vinster.

KF är dock av den uppfattningen att varuvinster i form av presentkort på ett mycket bra sätt förenar fördelen med valfrihet för vinnaren och nackdelen med skärpt tillsyn och kontroll över spelverksamheten eftersom presentkort som vinster fungerar på ett utmärkt sätt i dag.

Svenska penninglotteriet AB anser att rätten att anordna lotterier och spel med penningvinster i lag skall förbehållas statliga bolag, ATG och folkrörelserna. Vidare anser Penninglotteriet att bingospel med rätt till penningvinster skall förbehållas folkrörelserna under iakttagande av strikt statlig kontroll.

Landsorganisationen i Sverige anser att penningvinster bör tillåtas även i folkrörelse drivna lotterier för att ytterligare stärka folkrörelsernas ställning på lotteri- och spelmarknaden.

Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund avvisar förslaget om att penningvinster tillåts även för föreningslotterierna och som en konsekvens av förbundets syn på rågången mellan staten och föreningarnas lotterier anser förbundet att staten inte skall använda sig av direktdragning och varuvinster.

Riksförbundet Sveriges lottakärer anser att möjligheten att få använda sig av penningvinster i folkrörelsernas rikslotterier på ett avgörande sätt ökar deras möjligheter att vara konkurrenskraftiga och underlättar också administrationen kring vinsthanteringen. Riksförbundet är därför angeläget att denna möjlighet införs.

Folkrörelsernas lotteribyrå har mer än 30-års erfarenhet av rikslotterier. Det finns i dessa erfarenheter ingenting som starkt talar för införandet av penningvinster. Utredningen anför inte heller särskilt tungt vägande skäl för en sådan nyordning. Hänvisningen till folkrörelsernas hemställan (vilket får antas vara vissa folkrörelsers hemställan) samt den av utredningen själv myntade principen om "spel på samma villkor" är föga övertygande.

Det enda påtagliga problem som lotteribyrån mött gäller presentkort som vinstalternativ. Det har förekommit önskemål om att dessa skall lösas in med kontanter.

Utredningens plädering för "spel på samma villkor" innebär i själva verket en ytterligare uttunning av skiljelinjen. Det är förhastat att ta för givet att det skulle vara enbart en fördel för förenings- och organisationslivet. Lotteribyrån delar inte utredningens synsätt därvidlag och motsätter sig i konsekvens därmed förslaget om penningvinster i rikslotterier anordnade av folkrörelser.

Om emellertid regeringen skulle finna skäl att medge en utveckling i den riktning utredningen föreslagit bör, enligt lotteribyråns mening, högsta kontantvinst inte få överstiga 500 kr. Vad lotteribyrån anfört i fråga om penningvinster i rikslotterier bör enligt byråns mening gälla också i fråga om länslotterier m. m.

Också i fråga om bingo ser utredningen penningvinster som en lösning på problemet med vikande omsättning och fallande avkastning. Lotteribyrån känner sig inte heller här övertygad om lösningens hållbarhet. Det vore enligt byråns mening rimligare att överväga möjligheten att helt befria bingoverksamheten från beskattning. Det skulle radikalt förbättra möjligheterna att återge bingo en ställning som god inkomstkälla för folkrörelserna.

Centerns ungdomsförbund ställer sig positivt till att ha vinster i form av pengar eller värdebevis. Motivet till att förbundet ställer sig positivt till penningvinster är att även folkrörelsernas lotterier skall bli lika attraktiva för köparna som statens lotterier.

4 Lotterier

En stor majoritet av remissinstanserna välkomnar förslagen om förenkling och förbättring (registrering) av lotterierna. Förslaget om att lägga över hanteringen av s. k. polislotterier till länsstyrelserna mottas positivt. Några länsstyrelser har framfört invändningar mot detta förslag, men har av principiella skäl anslutit sig till utredningens förslag.

En majoritet av folkrörelserna vill gå längre än vad utredaren föreslår i denna fråga. I stället anser de att det registreringsförfarande som föreslås för polislotterier, i vilket också skall innefattas lottförsäljning från fasta försäljningsställen, även skall gälla för de som anordnar rikslotterier och länsstyrelselotterier. För rikslotterier bör gälla att organisationer som har anordnat tre rikslotterier därefter bör kunna få treåriga registreringsställstånd från lotterinämnden.

Rikspolisstyrelsen konstaterar att förslaget inte innebär en legalisering av de illegala lotterier av mera oskyldig natur som i dag förekommer. Som exempel kan nämnas s. k. skolreselotterier, affärsmäns reklampristävlingar av lotterikaraktär, utlottade priser vid motionslopp och gissningstävlingar av typ "hur många ärtor finns det i burken". Den rättsliga regleringen av dylika lotterier överensstämmer inte med det allmänna rättsmedvetandet. Styrelsen ifrågasätter om inte en ytterligare uppmjukning av möjligheterna att bedriva "smålotterier" skulle kunna genomföras utan att därmed

få till följd negativa effekter för folkrörelserna. Det kan finnas skäl att i sådant fall införa ett maximivärde på högsta vinsten.

Rikspolisstyrelsen uppfattar till skillnad från utredningsmannen att tillståndshanteringen enligt 14 § lotterilagen väsentligen har avbyråkratiserats och förenklats. Det föreslagna registreringsförfarandet hos länsstyrelserna torde därför inte innebära någon fördel för arrangörerna, men bör godtas av principiella skäl. Rikspolisstyrelsen har därför intet att erinra mot att dessa lotterier överförs till länsstyrelserna. Förutsättningen är dock att polismyndigheterna inte utnyttjas som remissinstans. Om så skulle bli fallet finns det från rationella synpunkter ingen anledning till ändring av nuvarande ordning.

Lotterinämnden anser i likhet med utredningen att i de fall tillståndskravet tas bort för vissa lokala lotterier, registrering skall ske vid länsstyrelsen, varvid kontrolleras att föreningen är behörig att anordna lotterier.

Riksrevisionsverket tillstyrker förslagen om att slopa kravet på tillstånd för lokalt lotteri samt vissa andra förenklingar i gällande regler.

Statens ungdomsråd instämmer i utredningens förslag om att tillståndskravet för lokala lotterier kan avskaffas och ersättas med en registrering. För att tillgodose små förenings behov bör dock lotterier som har en omsättning som understiger 10 000 kr. även befrias från registrering. Möjligen kan en differentierad registreringsavgift för dessa införas.

Länsstyrelsen i Stockholms län är i och för sig positiv till att polisen befrias från sina uppgifter på lotteriområdet och att verksamheten koncentreras till länsstyrelsen. Det system som infördes 1983 innebärande att polisen ger föreningar tillstånd att under tre år anordna egna lotterier med en omslutning av 30 000 kr. om året har inte varit bra, bl. a. från kontrollsynpunkt. Det nu föreslagna systemet med en registrering av föreningar hos länsstyrelsen kan ses som en utvidgning av det nu gällande systemet och innebär större frihet för föreningarna att fördela lotterierna under en treårsperiod. Enligt länsstyrelsens mening bör fortfarande vissa begränsningar vad gäller insatser och högsta vinster finnas i dessa förenings egna lotterier.

Enligt länsstyrelsen finns det således skäl som talar för ett genomförande av förslaget om att tillståndstvånget skall ersättas med registreringsförfarande hos länsstyrelsen. En förutsättning härför är emellertid att kontrollen skärpts bl. a. genom en effektiv tillverkningskontroll.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att möjligheten för en förening att efter registrering hos länsstyrelsen utan tillstånd under en treårsperiod anordna ett eller flera lotterier med ett sammanlagt insatsbelopp om 300 000 kr. bör förenas med bestämmelse om högsta insatsbelopp och högsta vinstbelopp.

Vidare bör här lottköparnas intresse bättre bevakas. Lottköparen skall kunna lita på att lotteriet inte är manipulerat och att vinster och vinstchanser är de som framgår av lotteriets vinstplan. Kravet på tillsyn ökar ju större omslutning och ju högre vinster ett lotteri har. Länsstyrelsen föreslår därför att lottpriset i dessa lotterier bör vara maximalt 25 kr./lott och att högsta vinstens värde får uppgå till högst 10 000 kr.

Slutligen föreslår länsstyrelsen i likhet med vad som i tidigare lagstift-

ning gällde för skattepliktiga varuvinster att tillståndskrav skall finnas i de lotterier där det förekommer penningvinster överstigande 500 kr.

Prop. 1987/88: 141
Bilaga 3

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser att redovisningen av nuvarande polislotterier har komplicerats av att uttryckliga regler för redovisning av dem saknats. Det är därför värdefullt att regler för hur redovisningen för dessa lotterier skall ske införs i lotterilagen.

Det är betydelsefullt att alla tillstånd till lottförsäljning från fast försäljningsställe hänförs till 11 § lotterilagen. Det blir betydligt enklare för länsstyrelsen att rättvist fördela det totala utrymmet för tombola- och automatlottförsäljning mellan föreningarna. Varuhus och liknande platser utgör sedan länge mycket attraktiva försäljningsplatser för lotterier. Det är viktigt att så många föreningar som möjligt med verksamhet förlagd till området får möjlighet att försälja sina lotter där. Att en förening genom avtal med serviceföretag eller varuhuschef genom motprestationer kunnat få rätt till lottförsäljning får inte styra länsstyrelsens fördelning av lotterimarknaden.

Länsstyrelsen i Kristianstads län ifrågasätter om inte det från behovsprövning fria beloppet – 300 000 kr. – är i högsta laget, i vart fall om en förening kan utnyttja hela beloppet under ett år. Det är i första hand föreningar med väl fungerande administration som klarar att genomföra stora lotterier. Det är inte alltid dessa föreningar som bäst behöver lotterierinkomster.

Enligt länsstyrelsens erfarenhet sköter många föreningar sina tombolalotterier utan inblandning av serviceföretag. Länsstyrelsen anser att en tillståndsplikt för dessa lotterier motverkar strävandena efter förenkling och det kan ifrågasättas om förslaget i denna del ligger i folkrörelsernas intresse.

Slutligen anser länsstyrelsen att även föreningar som är verksamma inom hela länet bör kunna få anordna lotterier efter registrering.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att det ej klart framgår av utredningen om det s. k. fria utrymmet skall vara utnyttjat innan man får tillstånd till andra lotterier. Detta är ett viktigt ställningstagande för behovsprövningen.

Länsstyrelsen anser också att utredningen tydligare borde behandlat frågan om inte föreningarna själva skulle kunna sköta lottförsäljningen på fasta försäljningsställena. Detta skulle ge föreningarna möjligheter att öka sin behållning.

Länsstyrelsen i Hallands län föreslår att bruttoomslutningen ökas till 600 000 kr. under en treårsperiod samt fördelas med 200 000 kr. per år. Vidare bör insats- och vinstbeloppen begränsas till 15 kr. resp. 2 000 kr. Föreningarna skulle tvingas söka tillstånd för de större lotterierna medan de mindre skulle få plats inom kvoten. En förening som endast anordnar ett fåtal större lotterier tvingas visserligen söka tillstånd för dessa men i jämförelse med ansökningar om flera mindre lotterier måste administrationen och byråkratiseringen minska samtidigt som kontrollen finns kvar hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län vill beträffande det registreringsförfarande som föreslås göra lagstiftarna uppmärksamma på det merarbete som kom-

mer att uppstå i ett inledningsskede. Länsstyrelsen kommer i likhet med de flesta andra större länsstyrelser att använda sig av ADB-stöd i registrering- en. Framtagning av registerprogram är tidsödande och samarbete med andra länsstyrelser/LON kan komma att behövas för att få till stånd likartade program och rutiner. Skäl finns för att låta lagens ikraftträdande anstå till den 1 januari 1989.

De handikappades riksförbund m. fl., samt ytterligare några organisationer, delar ej utredarens uppfattningen beträffande organisationernas förutsättningar att själva bedöma hur ett rikslotteri på bästa sätt skall anordnas och genomföras. Förbundet har funnit att de organisationer som i dag anordnar rikslotterier har stor kännedom om lotterimarknaden och man genomför sina lotterier med bra resultat. Förbundet föreslår att de organisationer som i dag anordnar rikslotterier får samma möjlighet till registreringsförfarande som föreslås för polislotterier. Registreringen görs hos lotterinämnden. Organisationen bör under treårsperioden få anordna årliga lotterier med en omslutning man angiver i registreringsansökan.

För organisationer, som tidigare ej sålt rikslotterier, tillstyrks utredningens förslag. Efter tre rikslotterier bör även dessa organisationer kunna få treåriga registreringstillstånd. Vidare anser sig förbundet inte kunna finna några skäl för att länsstyrelselotterier ej skall omfattas av registreringsprincipen. Förbundet föreslår därför att även länsstyrelselotterierna omfattas av registreringsförfarandet. Tidsperiod för registreringens giltighet och bruttoomslutningen på lotterierna bör vara desamma som för polislotterier.

Sveriges frikyrkoråd m. fl. har inga invändningar mot de administrativa förenklingar som föreslås i lokala lotterier genom att tillståndstvånget slopas och en registrering av föreningar som uppfyller kraven på lotterianordnare införs i stället.

Folkparkernas centralorganisation avvisar utredningens förslag till legalisering av de s. k. 21-lotterierna och förslaget att ideella föreningar i fortsättningen endast behöver registreras hos länsstyrelsen för att få anordna lotterier av detta slag. FPC menar att en så avsevärd liberalisering med åtföljande penninghantering av flera skäl kan bli en avsevärd belastning för små ideella föreningar. Lotteriverksamheten kan bli mer dominerande än verksamheten i övrigt.

Vidare anser FPC att högsta insats och vinstvärde enligt lotterilagens § 17 och 17 a som uppgår till 2 kr. resp. 100 kr. har varit oförändrad under avsevärd tid. Dessa paragrafer inrymmer de s. k. varuspelen, som är de spel som huvudsakligen förekommer i folkparkerna. De låga insatserna av vinstvärdena innebär att vinsterna i lotterierna får för låg kvalitet för att vara tillräckligt intresseväckande. FPC anser därför att högsta insats bör höjas från 2 kr. till 5 kr. och högsta vinstvärde från 100 kr. till 500 kr. Därmed skulle varulotteriernas kvalitet höjas avsevärt och ge möjlighet att också låta konst eller konsthantverk ingå i varulotterierna.

Förslagen om förenklingar och förbättringar inom bingospelet mottas positivt av flertalet av folkrörelserna. Några myndigheter och länsstyrelser ställer sig emellertid tveksamma till att regeln om 15 % i nettobehållningen av bingospel skall tas bort. Några länsstyrelser avvisar utredningens förslag om att kontrollant skall kunna göra smärre ändringar av vinstplanen under spelets gång. De anser att nuvarande ordning skall bestå, dvs. länsstyrelsen skall godkänna en sådan ändring. Sammankoppling av flera bingohallar på en ort bör tillåtas, men man varnar för att det förhöjda vinstutspel som därvid möjliggörs kan innebära svår konkurrens för bingospel i närheten som ej deltar i ett sådant samarbete.

Rikspolisstyrelsen anser inte att 15-procentregeln bör tas bort beträffande ett bingospels behållning. Genom denna regel garanteras föreningarna en acceptabel avkastning. En bingomarknad utan ett krav på viss nettobehållning kommer att innebära stora svårigheter för tillståndsgivande myndigheter att avgöra vad som skall anses som skälig avkastning. Det finns risk för att en bingoverksamhet med mycket liten avkastning till folkrörelserna närmast blir ett självändamål för bingospelarna, serviceföretagen och de anställda i bingohallarna.

Förslaget om att bingospelskatten skall slopas helt eller delvis är ytterligare ett argument för att behålla regeln om minst 15 % nettoavkastning.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att tillståndsmyndigheten även fortsättningsvis skall fastställa ändringar i vinstplanen under löpande tillståndspanod. Härmed uppnås en enhetlig tillämpning av reglerna och vidare kan ett från konkurrenssynpunkt överdrivet vinstutspel undvikas. Detta behöver inte innebära en likriktning av vinstplanerna i olika bingolokaler. De kan liksom nu profileras på olika sätt. Handläggningstiden för ett beslut om ändring av vinstplan är snabb och ingen avgift utgår, varför omgången inte kan anses betungande för anordnaren.

Vidare har länsstyrelsen inget att erinra mot att en sammankoppling av flera bingohallar på en ort tillåts ske. Därvid bör man emellertid vara medveten om att det förhöjda vinstutspel som därvid möjliggörs innebär en svår konkurrens för bingospel i närheten som ej deltar i samarbetet. Den koncentration av bingospelet som denna samverkan leder till får som yttersta konsekvens att spelen i ytterområdena slås ut. Dessa spel, som ofta ger en förhållandevis blygsam behållning, har ofta ett berättigande då de tillför en lokal förening värdefulla medel och samtidigt fyller en social funktion för spelare som har svårt att ta sig till centrala bingolokaler.

Slutligen ser länsstyrelsen positivt på om föreningarna engagerade sig mer i de kommersiellt bedrivna bingospielen. I de fall frågan om att överta driften från ett kommersiellt serviceföretag ställts på sin spets har emellertid föreningarna mestadels avvisat denna möjlighet. Detta talar för att det fortfarande finns ett behov av kommersiella serviceföretag. Dessa företags verksamhet måste givetvis begränsas till att sköta driften av spelet. De skall självklart inte alls ha något inflytande över tillståndsgivningen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att 15 % i nettobehållning av bingospelet bör vara kvar som riktmärke särskilt med tanke på förslaget om att skatten helt skall slopas vid spel med varuvinster.

Länsstyrelsen anser att ett sätt att höja bingospelens lönsamhet är att kraftigt öka samhällets information och stöd till de föreningar som vill bilda allianser för ideellt drivna bingospel. Serviceföretagen kunde då få svårare att konkurrera med allianser som bedriver bingospel i egen regi, vilket på sikt skulle innebära att marknaden sancrades.

Länsstyrelsen är mycket tveksam till förslaget att via telenätet eller dator koppla samman flera spelhallar i en eller flera orter. En anledning härtill är att små hallar, som inte orkar med erforderlig investering, torde råka ut för ett försämrat konkurrensläge. En annan och viktigare anledning är att kontrollmöjligheterna riskerar att bli dåliga såväl för länsstyrelsens kontrollanter som för dem som spelar.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser att föreningarna måste ha möjlighet att ändra vinstplanen under pågående spelperiod, eftersom nya spelformer bör prövas om behållningen minskar i spelet. Länsstyrelsen anser dock att större förändringar i vinstplanen liksom i nuläget skall godkännas av länsstyrelsen, t. ex. beträffande jackpott.

Länsstyrelsen i Blekinge län menar att föreskriften om att bingospelet skall ge minst 15 % i nettobehållning tolkas liberalt. Förslaget att spelet skall ge skälig avkastning, men med större utrymme för positiv tillståndsgivning, så länge nettobehållningen ger ett verkligt bidrag till föreningens verksamhet, instämmer länsstyrelsen helt i.

Länsstyrelsen i Hallands län anför att det som regel är olika kontrollanter i bingohallarna på en ort. Skulle bingoanordnaren och kontrollanten i en hall komma överens om ändring av vinstplanen kan detta medföra att en annan hall går sämre. Om man på en ort med två eller flera hallar höjde t. ex. jackpottarna i en hall skulle publiken med stor sannolikhet dras till denna. Detta kunde ha till följd att en annan hall gick så dåligt att den måste stänga. Länsstyrelsen följer upp spelet i länet och kan förhindra att så sker.

Mindre ändringar av tillfällig karaktär får godkännas av kontrollant. Övriga ändringar skall godkännas av länsstyrelsen. Detta bör kvarstå.

Om slumpen på något vis skall kunna avgöra jackpottens storlek måste begränsning av vinstsumman kunna ske både uppåt och nedåt. Alla jackpottar kan inte gå upp till maximibeloppet.

Sveriges frikyrkoråd m. fl. anför att även om frikyrkorådet skulle önska att folkrörelserna förmådde erbjuda mer konstruktiva gemenskapsformer måste rådet erkänna att bingospelet för många människor också har en viktig gemenskapsfunktion. Nu föreslår utredaren att folkrörelserna också skall få möjlighet att anordna bingo i närradio och kabel-TV. Därmed upplöses också denna begränsade gemenskapsfunktion och folkrörelsekaraktären försvagas ytterligare. Frikyrkorådet avstyrker därför detta förslag.

Folkrörelsernas lotteri- och bingoorganisation anser att vid vissa spel bör även tillåtas varuvinster i de bingohallar som bestämt sig för att satsa på pengar i stället för presentkort. Det bör dock klargöras hur skatten skall utformas i dessa fall, om den skall finnas.

Vidare betonar FOLBO att det är viktigt med kommunala samordningar av bingospelet. Detta kan det lagstiftas om och på så sätt finns möjligheter

att lösa den konkurrens som i dag uppstår mellan hallar i samma kommun och som inte alltid gagnar den totala avkastningen av bingospelet i kommunen. Detta kommunala samarbete skulle också underlätta vid anordnandet av sammankopplingsspelet. Givetvis skall möjligheter föreligga att inte delta i sådant sammankopplingsspel, om så önskas.

Bingo i kabel-TV och närradio bör tillåtas i marknadsföringssyfte och i begränsad omfattning. FOLBO föreslår att kabel-TV bingo prövas i begränsad omfattning i Göteborg, där kabel-TV är väl utbyggd. Detta skall prövas tillsammans med de befintliga tillståndshavarna och behållningen får inte användas till att finansiera TV-sändningen.

Sveriges bingoarrangörers centralorganisation framhåller att organisationen ställer sig positiv till utredningens förslag, bedömningar och värderingar. SVEBICO har dock avvikande uppfattning i vissa frågor.

Högsta penningvinst föreslås ökas till 25 000 kr. Vinstbeloppet bör därefter årligen ändras i proportion till ändringar i konsumentprisindex. Utredningen föreslår av skattetekniska skäl att vinsterna antingen skall vara pengar eller varor, ej både och. SVEBICO finner för sin del att skattetekniska hinder ej rimligen bör kunna åberopas för att kunna utge vinster i såväl pengar som varor. De bingohallar som av skilda skäl önskar använda sig av sådan vinstblandning föreslås bli skattepliktiga för hela omsättningen, oavsett huruvida vinsterna utges i den ena eller andra formen, medan de bingohallar som endast utdelar varuvinster föreslås åtnjuta fortsatt skattefrihet.

För att värna om principen om lika behandling och en enhetlig bedömning för konkurrerande bingoföretag på samma ort bör förändringar i vinstplan av viss omfattning även fortsättningsvis godkännas av länsstyrelsen och ej av enskild kontrollant.

SVEBICO delar ej utredningens förslag om att bedriva bingospel i närradio och i lokal och/eller regional television (kabel-TV). Ett sådant arrangemang strider mot bingospelets grundidé, nämligen att under utövande av ett aktivt värdskap samla människor till social gemenskap under trevliga former.

Svenska musikerförbundet anser det viktigt med regional samordning av bingospelet. Den osunda konkurrens som i dag uppstår mellan hallar i samma kommun och som inte gagnar den totala avkastningen av bingospelet i kommunen skulle kunna elimineras lagstiftningsvägen.

6 Utbetalningsautomater — skicklighetsspel

Några av de myndigheter som yttrat sig i denna fråga ställer sig positiva till att folkrörelserna ges möjlighet att bedriva verksamhet med dessa spel, åtminstone på försök och med begränsade insatser och vinster. Ett fåtal av länsstyrelserna har i sina yttranden direkt berört denna fråga, och bland dessa råder delade uppfattningar i frågan.

Flertalet av folkrörelserna ser positivt på att det ges möjlighet att bedriva verksamhet med skicklighetsspel i form av utbetalningsautomater. Detta kommer att vara en viktig inkomstkälla för folkrörelserna och man anser

sig kunna bedriva denna verksamhet, under de förutsättningar som utredningen angett, med det samhällsansvar som krävs för detta.

Frånsett den grupp folkrörelser som ställer sig utanför spel- och lotteriverksamhet finns det några som här har framfört kritiska synpunkter mot förslaget. De anser att detta är en verksamhet som, om den drivs av folkrörelserna, bl. a. kan minska trovärdigheten för den verksamhet som bedrivs av folkrörelserna.

Bland de privata spelföretag som verkar på denna marknad råder en viss tveksamhet till förslagen. Tveksamheten gäller emellertid inte införandet av s. k. skicklighetsspel utan i stället att folkrörelserna ges ensamrätten till denna spelform.

Rikspolisstyrelsen anser att regleringen av automatspel enligt lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel är mindre tillfredsställande. Omsättningen på vissa typer av automatspel torde vara betydande. Olagligt utbetalande av penningvinster och lättheten att undvika beskattning av verksamheten gör att denna är mycket attraktiv för både arrangörer och spelare. En kanalisering av allmänhetens spelbehov in i legala former även på detta område framstår som angelägen. Rikspolisstyrelsen tror inte att de skäl som anfördes vid införandet av spelförbud på utbetalningsautomater fortfarande är bärande. Bl. a. förutsågs inte att automatspelet skulle fortsätta i så betydande omfattning i illegala former. De sociala vådorna torde främst ha vållats av den lockelse som möjligheten till s. k. jackpottvinst innebar. Det spel som anordnas t. ex. ombord på Finlandsbåtarna förefaller däremot ske under helt acceptabla former. Spel på utbetalningsautomater med en låg insats och en högsta vinst i storleksordningen 20 kr. skulle enligt styrelsens uppfattning därför kunna godtas, om en allmännyttig organisation fick monopolställning som arrangör. Styrelsen föreslår därför att frågan om ett sådant monopolföretag inte avfärdas utan utreds vidare.

Brottsförebyggande rådet menar att den typ av utbetalningsautomat som utredaren föreslår att folkrörelserna skall ges möjlighet att bedriva spel med i realiteten kan likställas med s. k. enarmade banditer. Dessa är sedan år 1979 förbjudna. I den utredning som gjordes av 1972 års lotteriotredning (Ds H 1976:3) och som låg till grund för förbudet mot enarmade banditer konstaterades "att övertygande belägg föreligger för att kritiken mot de enarmade banditerna är berättigad". Utredningen slog vidare fast att "spel på enarmade banditer orsakar betydande problem för många människor, särskilt för sådana som tillhör inkomstsvaga grupper och för dem som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med spelapparaterna".

Utredningen har enligt rådets uppfattning inte presenterat några skäl som motiverar ett upphävande av förbudet mot utbetalningsautomater. Rådet anser således att skicklighetsspelen inte bör införas i Sverige.

Socialstyrelsen anför att lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel tillkom bl. a. för att komma till rätta med spelverksamhet i socialt icke acceptabla miljöer, särskilt ungdomsmiljöer. Socialstyrelsen vill understryka att spelverksamhet med spelautomater, som ger vinst i form av pengar m. m. kan innebära ökad risk att sådana av samhället icke acceptabla miljöer uppstår. Det är därför nödvändigt att en sådan verksamhet åtföljs av lämpliga bestämmelser kombinerade med en effektiv tillsyn.

Kan så ske vill socialstyrelsen inte motsätta sig denna del av förslaget. Eventuellt kan slutligt ställningstagande till denna spelform ske efter en lämplig försöksperiod.

Konsumentverket understryker vikten av att utställningsplatser för utbetalningsautomater för spel av s. k. skicklighetskaraktär väljs så att risken för att det uppstår olämpliga ungdomsmiljöer undanröjs och så att spelen i övrigt inte medför några negativa ekonomiska eller sociala effekter.

Lotterinämnden har vid flera tillfällen framfört att inkomster från automatspel i form av förströelsespel och utbetalningsautomater borde komma de ideella organisationerna till godo och därvid pekat på de finska penningautomatföreningarna som en möjlig modell.

Hovrätten för västra Sverige anser att, mot bakgrund av de välgrundade skäl som föranlett det 1979 införda förbudet mot s. k. enarmade banditer, utredningens antagande, att risken är minimal att det uppstår olämpliga ungdomsmiljöer eller eljest negativa sociala konsekvenser, är alltför löst grundat.

Kammarrätten i Jönköping anför att även om frågan om ett återinförande av s. k. utbetalningsautomater får anses ligga utanför kammarrättens kompetensområde, anser domstolen – till skillnad från utredningsmannen – att sådana bör kunna tillåtas i framtiden. Dessa bör i så fall förbehållas folkrörelserna och administreras av det framtida spelbolaget. En absolut förutsättning för att denna typ av automater skall kunna tillåtas på nytt är emellertid att verksamheten drivs under betryggande former och sträng kontroll. Vidare vill kammarrätten framhålla att ytterligare utredning kan komma att behövas efter någon tid för att utvärdera effekterna av de förändringar som föreslås, om förslagen nu leder till lagstiftning.

Statens ungdomsråd vill avvisa en utveckling av lotteri- och spelverksamheten som leder till helt automatiserad och därmed opersonlig försäljning. Likaså avvisar rådet ett återinförande av spel- och skicklighetsautomater då dessa inte synes förenliga med en önskvärd utveckling av spel- och lotteriverksamheten.

Länsstyrelsen i Stockholms län har inget att erinra mot att utbetalningsautomater av skicklighetskaraktär tillåts, i vart fall försöksvis. Statsmakterna bör emellertid noga följa utvecklingen av spelet på dessa automater, för att förekomma sådana sociala olägenheter som de s. k. enarmade banditerna ledde till.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att utredningen inte har belyst de negativa sociala och ekonomiska konsekvenser för den enskilde som en vidgad spelverksamhet i form av automatspel kan komma att medföra. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om omfattningen av spelverksamhet av denna typ bör utvidgas i den storleksordning som utredningen föreslår. Beträffande ett införande av s. k. skicklighetsautomater föreslår länsstyrelsen att resultatet av eventuell försöksverksamhet avvaktas innan definitiv ställning tas.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län avstyrker utredningens förslag om att folkrörelserna skall få bedriva spel med automater som ger vinster i form av pengar eller värdebevis. Enligt länsstyrelsens uppfattning bör spelformen även i fortsättningen förbjudas i den utsträckning som nu gäller då belägg finns för att sådant spel kan ge sociala skadeverkningar.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län är för sin del inte helt övertygad om det ändamålsenliga i att ett folkrörelseägt spelbolag har rätt att bl. a. få anordna s. k. skicklighetsspel. I rätt miljö och med en huvudman för verksamheten som står obunden av privata och lokala kommersiella intressen torde dock i och för sig de sociala konsekvenserna av spelet inte blir särskilt märkbara. Vad gäller miljön är den föreslagna kopplingen till hotell och restauranger med tillstånd till servering av alkoholdrycker kanske den lämpligaste med tanke på den ingående prövning och tillsyn som sådana verksamheter förutsätts vara underkastade enligt lagen om handel med drycker.

Handikappförbundens centralkommitté anser att ett folkrörelseägt spelbolag bör få rätt till utbetalningsautomater som bygger på skicklighetsinlag. Automaterna liksom övriga spelformer måste ges en sådan utformning att människor med funktionshinder kan använda dem på samma villkor som andra om man så önskar. Automater av typ enarmade banditer bör ej på nytt tillåtas.

IOGT-NTO-rörelsen anser att förströelse- och skicklighetsspel i form av utbetalningsautomater, typ Pajazzo, Flipper, Quick-lotto, Globelotter m. m. är en viktig inkomstkälla för folkrörelserna och bör därför kunna utplaceras i olika närmiljöer för att få en större omfattning. Däremot bör rouletter, rouletteautomater, kortspel och vissa kasinospel, av typ elektroniska och slumpmässiga, kunna placeras på restauranger, hotell och i internationell båt miljö. Någon koppling mellan servering av alkoholdrycker och utplacering av spelautomater finns däremot ej anledning att göra. Det är fråga om åldrar och inte alkoholservering i detta fall.

Sveriges riksidrottsförbund anser att tiden nu synes mogen att ompröva beslutet om förbud mot utbetalningsautomater (1979). Specialister inom spelbranschen menar att möjligheterna att spela bort stora summor pengar på utbetalningsautomater är mycket små med de begränsningar som föreslogs i 1976 års utredning om utbetalningsautomater. Däremot anses Oddset och Triss samt vadhållning i allmänhet, genom sin spelkonstruktion uppmåna till större insatser och ett mer kontinuerligt spel än vad utbetalningsautomater gör. Det går betydligt fortare och är enklare att spela bort några hundralappar på dessa spel än på en utbetalningsautomat. Som utvecklingen varit på den svenska spelmarknaden måste utbetalningsautomaterna bedömas som relativt oskyldiga i förhållande till de nya spel som de statliga spelbolagen lanserat de senaste åren.

Enligt RF:s uppfattning borde folkrörelserna också ges ensamrätt att bedriva spel även med andra utbetalningsautomater än s. k. skicklighetsspel, men under de förutsättningar som utredningen angett vad beträffar de s. k. skicklighetsspelen. Genom att, som utredningen föreslår, begränsa utplaceringen av sådana automater till hotell och restauranger med utskänkningstillstånd kombinerat med utbetalning av låga vinstbelopp undviker man att det uppstår olämpliga ungdomsmiljöer eller att negativa sociala konsekvenser följer i spelets spår. Spelen blir i stället av förströelsekaraktär och uppmånar ej till stora insatser. RF anser sålunda att folkrörelserna kan bedriva spel med utbetalningsautomater under ovan angivna förutsättningar med det samhällsansvar som krävs för detta.

Sveriges frikyrkoråd m. fl. avvisar förslaget att återinföra utbetalningsautomater, låt vara i form av s. k. skicklighetsspel, och ge folkrörelserna ensamrätt på dessa spel. Rådet finner det främmande för folkrörelsernas profil att förknippas med sådana automater som av sociala skäl är förbjudna i Sverige sedan 1979. Förslaget att placera automaterna enbart på hotell och restauranger som har tillstånd till servering av alkoholdrycker har enligt utredaren till syfte att motverka att det uppstår olämpliga ungdomsmiljöer i anslutning till detta automatspel. Risker är påtagliga att effekten blir den motsatta: att spelautomaterna i stället drar nya grupper till miljöer med alkoholservering. Detta finner rådet också klart stå i strid med folkrörelsernas intressen och samhällsansvar.

Unga örnars riksförbund har stor tveksamhet till att folkrörelserna skall ta ansvar för en ny typ av "enarmade banditer", s. k. skicklighetsautomater.

Riksförbundet Hem och skola anser att inget i sak har förändrats rörande utbetalningsautomater som kan föranleda beslut om återinförande av dessa.

Kooperativa förbundet ställer sig mera tveksamt till förslaget beträffande tillstånd för folkrörelserna att bedriva vissa automatspel. Nu gällande bestämmelser om förbud mot spelautomater bör inte luckras upp. Även om enligt utredningsförslaget man inför skicklighetsautomater och har restriktioner beträffande utplaceringen av dem med tanke på ungdomarna, är detta ändå att betrakta som ett steg tillbaka.

Sveriges automatägares riksförbund vill peka på att de skicklighetsautomater som utredaren föreslagit att det folkrörelseägda spelbolaget skall bedriva verksamhet med, inte med största säkerhet kommer att ge förväntad lönsamhet. För att ett folkrörelseägt spelbolag skall kunna uppnå god lönsamhet kommer att krävas ett återinförande av någon typ av s. k. enarmad bandit. Riksförbundet vill härvidlag hänvisa till förhållandena i Finland och då till den finska Penningautomatföreningen. Denna utveckling måste vara olycklig då man så sent som i januari 1979 förbjöd denna typ av spel med hänvisning till sociala skadeverkningar och liknande.

Om det blir tillåtet med penningutbetalande maskiner typ föreslagen skicklighetsautomat, bör dessa spelapparater stå utplacerade på sätt utredaren påpekat i sin utredning. Det är därför angeläget att dessa spelapparater inte placeras i en miljö som är olämplig för barn och ungdom. Vid utplaceringen av dessa spelapparater bör även lokalens ändamålsenlighet samt lokalens läge noga prövas. Penningspelet får sålunda inte bedrivas på sådant sätt att negativa sociala och ekonomiska konsekvenser uppkommer. Riksförbundet är då av den uppfattningen att i de fall penningutbetalande maskiner tillåts, skall dessa utplaceras endast i lokaler med utskänkningstillstånd.

Cherryföretagen AB anser att utredningens förslag att tillåta spel på utbetalningsautomater av s. k. skicklighetskaratär är vällovligt. För företaget tror att dessa spel kan komma att avkasta betydande belopp om de placeras på restauranger, hotell och andra publika platser. En förutsättning är dock att de automatyper som framtas för ändamålet får ett passande tekniskt och i övrigt attraktivt utförande. En för en typ av spelplatser

attraktiv automat som ger vinster i form av presentkort kan vara ett lämpligt komplement till skicklighetsautomater för andra typer av spelplatser.

Vidare hänvisar cherryföretagen till internationella jämförelser som visar att spelverksamheten vad avser automatspel i ett land fungerar lugnare och bättre när tillverkningen av automaterna sker inom landet. Anledningen torde vara en bättre anpassningsförmåga till den inhemska spelmarknaden. En egen produktion kan resultera i att produkterna växer ihop med landets kulturmönster i övrigt. Bland länder där så skett kan nämnas Finland, England, Västtyskland, Spanien och Japan.

Svenska penninglotteriet AB anser att folkrörelserna bör tilldelas spelmarknadsområdet automatspel. Penninglotteriet tillstyrker att försöksverksamhet, så fort lagliga möjligheter finnes får igångsättas – i första hand med sådana spelmaskiner som nämns i utredningen, som exempelvis Globelottermaskiner – men även enklare spelautomater.

Aktiebolaget Tiptjänst anser att den i utredningen omtalade myntautomatverksamheten, som planeras att testas i Västerås, är en intressant möjlighet för folkrörelserna att skaffa sig ytterligare en inkomstkälla. Tiptjänst vill således inte motsätta sig en vidareutveckling på lokal nivå av detta om försöket utfaller positivt, men då endast på lokal nivå.

Bolaget är emellertid mycket tveksamt till huruvida andra former av automatspel eller olika typer av kasinoverksamhet skall få bedrivas av folkrörelserna. Sådan spelverksamhet bör prövas från fall till fall.

Svenska kommunförbundet anser att det är självklart svårt för folkrörelserna att konkurrera på marknaden utan att få ensamrätt till nya spelformer som t. ex. myntautomatspel. Nackdelarna från social synpunkt överväger dock så tungt att Kommunförbundet avstyrker alla förslag om att meddela tillstånd till myntautomatspel. En enklare och mer acceptabel väg är att folkrörelserna tillförsäkras en del av inkomsterna från det statliga spelet i framtiden.

Sveriges hotell- och restaurangförbund menar att utplacering av spelautomater i restauranger som har tillstånd att servera alkoholdrycker är en central fråga för förbundet och den har behandlats ingående. Den samstämmiga uppfattningen är att stor tveksamhet råder till att upplåta plats till eller exponera sina gäster för ett spel som är artfrämmande för restaurangverksamhet och vars intäkter kommer att tillfalla utomstående. Förslaget avstyrks.

Landsorganisationen i Sverige avvisar tanken på att legalisera vissa typer av spelautomater igen. Risken är betydande att även s. k. skicklighetsautomater placeras i olämpliga miljöer. Barn och ungdom kan lockas till impulsivt spelande. Det är också mycket troligt att många automater kommer att placeras i miljöer där alkoholhaltiga drycker serveras. Det finns enligt LO:s uppfattning inget som tyder på att s. k. skicklighetsspel skulle fungera på ett avgörande annorlunda sätt än de s. k. enarmade banditerna som förbjöds i Sverige för tio år sedan.

Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund anser att staten inte skall stimulera fram ett folkrörelseägt spelbolag som arbetar med s. k. skicklighetsautomater eller Globelotter.

Folkrörelsernas lotteribyrå anser det förkastligt att introducera en ny och nu förbjuden automatspelform för att göra etablerandet av ett folkrörelseägt spelbolag mera attraktivt för de tänkta intressenterna. Utan svårighet kan förutses att statsmakterna tämligen snart skulle riskera att ställas inför en situation med krav om att också släppa spelet på enarmade banditer fritt, även om nu utredningen för sin del avvisar den tanken. Det är uppenbart att tillstånd för spel på skicklighetsautomater skulle komma att bana väg för en automatspelform som en bred folklig opinion har fördömt och som genom särskilt beslut förbjudits av riksdagen.

7 Folkrörelseägt spelbolag

I denna fråga råder delade uppfattningar såväl bland myndigheter och länsstyrelser som inom folkrörelserna. De myndigheter och länsstyrelser som framför tveksamhet i denna fråga menar att en bolagsbildning innebär ett stort risktagande för folkrörelserna och att det är ett onödigt och dyrt sätt att tillföra folkrörelserna pengar. Dessa remissinstanser anser i stället att ett utvecklat samarbete med de statliga spelbolagen bättre skulle gynna folkrörelserna.

En stor del av folkrörelserna ser ett överförande av viss spelbehållning från de statliga spelbolagen och samverkan med dessa i vissa spelformer som en temporär lösning i avvaktan på att ett folkrörelseägt spelbolag bildas och att uppdelningen mellan statliga spel och folkrörelsernas inkl. spelbolagets spel klarlägges. De menar att på sikt måste det folkrörelseägda spelbolaget med ensamrätt driva sina spel, även om de är överförda från statliga spel. Detta förhindrar inte att det folkrörelseägda spelbolaget köper tjänster från de statliga bolagen och på så sätt utnyttjar den kompetens och datautrustning dessa företag förvärvat.

Några folkrörelser, utöver de som redan helt tagit avstånd till spel- och lotteriverksamhet, avvisar bestämt tanken på bildande av ett folkrörelseägt spelbolag. Dessa organisationer ser staten som den lämpligaste huvudmannen för sådan verksamhet. Vidare anser man att det är staten som har ett grundläggande ansvar för att folkrörelserna ges möjligheter och resurser till att utveckla sin verksamhet. Bidragsgivningen skall skötas via statsbudgeten menar man, inte genom att låta folkrörelserna driva spelbolag. Vidare framförs att risken med förslaget är att det enbart blir de riktigt stora folkrörelserna som kommer att orka engagera sig och därmed öka sina intäkter. Klyftan mellan stora och små folkrörelser skulle därmed bli ännu större än vad som är fallet i dag.

Flertalet av de privata spelföretag och branschorganisationer som verkar inom detta område ställer sig mycket tveksamma till att låta folkrörelserna bilda ett spelbolag som med ensamrätt får bedriva spel av olika slag. Emellertid betonas, om folkrörelserna ges denna möjlighet, att de företag som i dag verkar på marknaden ges möjlighet och utrymme att samarbeta och utföra tjänster åt det folkrörelseägda spelbolaget.

Näringsfrihetsombudsmannen anser att det är svårt att av betänkandet få en riktigt klar bild av hur utredningen tänkt sig att den framtida spel- och lotteriverksamheten bör se ut. NO bedömer dock att utredningens förslag

inte i någon större utsträckning torde få några konkurrensbegränsande effekter och begränsar därför sitt yttrande till en diskussion kring några enstaka punkter. Enligt NO saknas en praktisk definition av begreppet folkrörelse, en definition som skulle kunna hjälpa till att avgränsa detta begrepp från exempelvis ekonomiska och ideella föreningar och stiftelser. Eftersom det inte går att läsa ut av betänkandet, vilka organisationer som skulle få komma i fråga, har NO svårt att framlägga några synpunkter i denna sak. Emellertid vill NO framhålla att det ej bör bli möjligt för folkrörelser, som arbetar kommersiellt, t. ex. jordbrukskooperationen, att få ett försteg framför sina konkurrenter genom rätt till spelverksamhet. NO delar utredningens tveksamhet rörande värdet för spelbolaget att överta den kasino- och spelverksamhet som nu bedrivs på hotell och restauranger.

Lotterinämnden föreslår i likhet med utredningen att frågorna om spel-företaget blir föremål för ytterligare överväganden som så småningom kan mynna ut i ett politiskt beslut om form och innehåll för ett spelföretag. Enligt lotterinämndens mening bör utom förströelsespel och varuutbetalningsautomater utan olägenhet kunna tillåtas även penningutbetalningsautomater som är skicklighetsspel och sådana automater som ersätter roulettspel.

Riksrevisionsverket anser att det är troligt att ett folkrörelseägt spelbolag skulle få svårt att hävda sig i konkurrensen mot de statliga bolagen. Vidare förutsätter utredningens förslag att spelmarknaden fortsätter att växa, samt att denna tillväxt inte tillfaller de statliga bolagen. Enligt förslaget kan en sådan garanti skapas genom att ge folkrörelserna ensamrätt till vissa nya spelformer. En sådan ensamrätt är ett skydd mot statlig konkurrens endast om de nya spelformerna blir framgångsrika.

Sammanfattningsvis anser verket att förslaget innebär ett onödigt riskfyllt och dyrt sätt att tillföra folkrörelserna pengar. I likhet med utredningen anser verket att ett samarbete med de statliga spelbolagen skulle gynna folkrörelserna. Detta är, enligt RRV, ett mer rationellt sätt att skapa bättre förutsättningar för folkrörelserna att finansiera sin verksamhet. Syftet med ett sådant samarbete måste, enligt verket, därför vara att skapa ett tillräckligt stort överskott hos de statliga spelbolagen, som kan tillfalla och fördelas inom folkrörelserna, så att deras ekonomi tryggas.

Statens ungdomsråd vill peka på risken att bara de stora folkrörelserna har resurser att engagera sig i lotteribolag. En viktig förutsättning för bolagstanken är att alla organisationer, även de små, ges praktiska förutsättningar att delta om de vill. En annan förutsättning är att ett eller flera lotteribolags framtida intäkter inte får inverka negativt på samhällsbidragen. Detta är speciellt viktigt för de organisationer som väljer att stå utanför eventuella lotteribolag. Rådet menar dock att i första hand måste lotteribolagsfrågan vara en fråga för folkrörelserna att ta ställning till samt att det måste vara folkrörelserna själva som tar initiativ till ett eventuellt bildande av ett folkrörelseägt lotteribolag.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser, trots vissa invändningar, att skäl finns att pröva idén med ett folkrörelseägt spelbolag. Den grundläggande frågan vid bildandet av ett folkrörelseägt spelbolag är vilka organisationer som skall ingå i bolaget och hur behållningen skall fördelas.

"Folkrörelse" utgör ingalunda något enhetligt begrepp. Utredaren har uttalat, att de folkrörelser, som i dag bedriver spel- och lotteriverksamhet, skall ingå i bolaget och vara företrädare i styrelsen men även andra folkrörelser, som för sin verksamhet i dag åtnjuter statligt stöd, bör ges möjligheter att bli delägare i bolaget.

Även om idrotts- och handikapprörelserna är de som dominerar spel- och lotteriverksamheten förekommer därutöver en lång rad andra organisationer med vitt skilda ändamål som anordnare av spel och lotterier. Det torde knappast vara möjligt att samtliga dessa skulle vara företrädare i styrelsen för det tillämnade spelbolaget. Vidare kommer det att bli svårt att hitta en objektiv norm för fördelning mellan organisationerna av behållningen i bolaget. Vad gäller denna fördelning utgår länsstyrelsen från att i första hand idrotts- och handikapprörelserna kommer att tillgodoses. Länsstyrelsen tillstyrker att bolaget befrias från inkomstskatt.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att i den mån ett folkrörelseägt spelbolag uppstår dess verksamhet i stället inriktas på ett utökat samarbete med Penninglotteriet, Tipstjänst och att samarbete inleds med ATG. Det är dock angeläget att största möjliga antalet ideella föreningar ges möjlighet delta i detta samarbete.

Länsstyrelsen i Gotlands län anser att det finns flera faktorer som talar för att ett nytt spelbolag enligt utredningens förslag bör lokaliseras till Gotland. En sådan lokalisering torde mot bakgrund av de erfarenheter länsstyrelsen har av penninglotteriets placering här inte innebära några nackdelar men väl ett flertal fördelar för samtliga inblandade parter.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser det positivt att förströelse- och automatspelsverksamheten läggs i ett folkrörelseägt bolag. Automatspelslagen är enligt länsstyrelsens mening uddlös och genom den kan man inte komma till rätta med olaglig spelverksamhet. Förhoppningsvis kan de s. k. spelhallarna genom folkrörelserna drivas på ett socialt mera engagerat sätt och ungdomar därigenom lockas över till den idrottsliga verksamheten. Vinsterna från förströelseautomaterna skulle också genom detta förslag komma folkrörelserna till godo i stället för som nu spelföretag och restaurangägare. Från social synpunkt finner länsstyrelsen det inte lämpligt att återinföra någon form av enarmade banditer.

Länsstyrelsen i Värmlands län har inget att erinra mot att försök göres med ett folkrörelseägt spelbolag. Viktigt är att ett sådant bolag inte får en alltför omfattande administration och central styrning så att förtjänsten inte kommer folkrörelserna till godo utan stannar på central nivå.

De handikappades riksförbund m. fl. ser överförandet av viss spelbehållning och samverkan i vissa spelformer som en temporär lösning i avvaktan på att ett folkrörelseägt spelbolag bildas och att uppdelningen mellan statliga spel och folkrörelsernas inkl. spelbolagets spel klarlägges.

På sikt måste det folkrörelseägda spelbolaget med ensamrätt driva sina spel, även om de överförts från de statliga spelen. Detta förhindrar inte att det folkrörelseägda spelbolaget köper tjänster från de statliga bolagen och på så sätt utnyttjar den kompetens och datautrustning dessa företag förvärvat.

Handikappförbundens centralkommitté anser att ett folkrörelseengage-

mang i ett spelbolag inte får leda till att det statliga stödet till t.ex. handikapprörelsen minskas eller upphör. Det får inte heller tas till intäkt för att försöka övervältra samhällets ansvar för vård och omsorg på folkrörelseorganisationer.

Sveriges frikyrkoråd m. fl. har inget intresse av att ingå i eller att medverka till ett folkrörelseägt spelbolag. Eftersom ett eventuellt sådant bolag aldrig kan samla mer än en begränsad del av folkrörelserna är rådet också angeläget om att folkrörelsenamnet inte används i detta sammanhang.

Riksförbundet Sveriges 4 H har inte kunnat finna några skäl till varför folkrörelserna skall bilda ett eget spelbolag. Folkrörelsernas huvudsakliga målsättning och syfte måste vara av annan karaktär än att bilda eller medverka i ekonomiska bolag. Ett spelbolag kan i ekonomiska svåra tider bli en prioriterad fråga inom folkrörelserna och i sin tur leda till konflikter mellan olika folkrörelser. Detta kan skada mer än gagna de för landet betydelsefulla ideella organisationerna.

Förbundet Vi unga avvisar bestämt tanken på att bli delägare i ett spelbolag. Det är på intet sätt förenligt med förbundets ideologi och förbundet befarar att trovärdigheten skulle gå förlorad. Förbundet ser staten som den lämpligaste huvudmannen för tips-, lotteri- och annan liknande spelverksamhet. Vidare anser förbundet att staten har ett grundläggande ansvar för folkrörelsernas väl och ve. Bidragsgivningen bör skötas via statsbudgeten, inte genom att låta folkrörelserna driva spelbolag.

Unga örnars riksförbund är mycket tveksamt till förslaget att bilda ett folkrörelseägt spelbolag med den inriktning som föreslås. Förbundet avvisar helt tanken på de s. k. skicklighetsautomaterna. Detta uppfattar förbundet som en utmaning och inte som en förstärkning för folkrörelseidealen.

En annan risk med förslaget är att det enbart blir de riktigt stora folkrörelserna som kommer att orka engagera sig. Skall en dylik tanke vara realiserbar förutsätts att inflytande över och fördelning av inkomster blir sådan att även de små organisationerna blir rättvist behandlade. Förbundet tycker också att det är ett omvänt förhållande att staten i en utredning tar initiativ till att bilda ett folkrörelseägt spelbolag. Om ett sådant bolag skall bildas bör det självfallet vara folkrörelserna som tar initiativet.

Riksförbundet Hem och skola anser att om samhället vill underlätta för folkrörelserna att utveckla och finansiera sin verksamhet är det bättre att ställa de redan etablerade och uppbyggda statliga spelbolagen till förfogande, än att ge förutsättningar för ett eget folkrörelseägt spelbolag.

Samlingslokalorganisationernas samarbetskommitté ställer sig tveksamt till om enbart ett folkrörelseägt spelbolag enligt utredningens förslag blir ett adekvat och tillräckligt medel för att öka folkrörelsernas andel av spel- och lotterimarknaden på bekostnad av statens uppbyggda organisationer. Med det underlag som för närvarande föreligger anser kommittén sig inte vilja förorda ett spelbolag enligt de riktlinjer som utredningen föreslår.

Kommittén föreslår emellertid att denna fråga utreds separat och att man då överväger alternativet att olika folkrörelsegrupper ges möjlighet att bygga upp "intressespelbolag", och där tillstånd i ökad utsträckning ges till rikslotterier och spel.

Sveriges bingoarrangörers centralorganisation anser det angeläget framhålla att om idén om ett folkrörelseägt spelbolag förverkligas ett sådant bolag ej tillåts bedriva bingo spel.

Stiftelsen Litteraturfrämjandet betraktar det som självklart att de folkrörelser och/eller folkrörelseorganisationer, som i dag bedriver spel- och lotteriverksamhet, skall omfattas av bolagets verksamhet.

Kooperativa förbundet anser det tveksamt om ett särskilt folkrörelseägt spelbolag skall bildas. Det är bättre att folkrörelserna får ta del av de medel som inflyter via de statliga spelbolagen. Förslaget att folkrörelserna tar kontakt med dessa och söker uppnå samarbete med dem i skilda spelformer är utmärkt. Ett bra förslag är att folkrörelserna genom vissa egeninsatser skall få behållningen av fyra extra omgångar av Trisslotteriet per år.

Sveriges automatägares riksförbund är av principiella skäl emot bildandet av ett folkrörelseägt spelbolag. Det fria näringslivet inskränks ytterligare genom den monopolisering som måste bli följden härav. Det måste finnas ett utrymme på den svenska marknaden för seriöst arbetande privata automatföretag.

Cherryföretagen AB anser, mot utredningens uppfattning, att ett folkrörelseägt spelbolag bör bildas omgående.

De riktlinjer för en landsomfattande spelverksamhet som därigenom snabbt kan meddelas ett sådant bolag, skulle bättre gagna utredarens syfte, nämligen att så fort som möjligt tillföra folkrörelserna betydande ekonomiska resurser för sin verksamhet.

Knutssonbolagen AB tror inte att ett folkrörelseägt spelbolag är bättre skickat att bedriva spelverksamhet än t. ex. privata spelbolag. Den verkliga orsaken till utredningens förslag är att folkrörelserna skall få ett ökat ekonomiskt stöd. Knutssonbolagen förordar en lösning där privata bolag som hittills i fri konkurrens arrangerar och administrerar spel i form av kasino- och automatspel. Statsmakterna anger ramar och beslutar om spelskatter. Dessa kan inbetalas till en gemensam folkrörelseorganisation vars enda uppgift är att fördela medlen. I det senare fallet slipper statsmakterna ökad byråkrati för insamling och fördelning av spelskatterna.

Svenska penninglotteriet AB anser att det finns stora fördelar att vinna med att automatspelrörelsen läggs i ett bolag som är dotterbolag till Penninglotteriet. Penninglotteriet är givetvis berett diskutera en sådan samarbetsform. Detta bolag skulle förutom att kapitalfrågan löses, få utnyttja Penninglotteriets tjänster vad avser t. ex. spelarefarenhet, marknadsföring, kommissionärskontakter, dataanläggning, redovisning och kontroll. Styrelsens majoritet skulle kunna hämtas från folkrörelserna. Beslut om vinstens fördelning borde tas av regeringen eller av regeringen utsedd myndighet efter förslag från folkrörelsernas samarbetsorgan.

Genom att Penninglotteriet enligt kommunalskattelagen är befriat från skatt på sin vinst, skulle detta också gälla automatspelbolaget. Därigenom skulle nuvarande regler för skattefrihet kunna bibehållas. Härtill kan läggas att den sysselsättningsökning – om än begränsad – som förslaget innebär till stor del skulle förläggas till Gotland. Detta anser lotteriet vara regionalpolitiskt värdefullt.

Aktiebolaget Tipstjänst anför att samhällets stöd till folkrörelserna i dag

går dels genom direkta bidrag från staten, landsting och kommuner, dels genom samarbete med existerande spelbolag. Om ett nytt spelbolag inrättas måste nu existerande stödformer och samarbete omprövas. Tipstjänst förordar dock att det samarbetet som i dag redan förekommer med de redan etablerade spelbolagen utvidgas.

Med hänsyn till de stora investerings- och driftskostnader som ett eventuellt nytt spelbolag måste bära framstår ett utvidgat samarbete med de redan existerande statliga spelbolagen vara att föredraga även ur lönsamhetssynpunkt.

Aktiebolaget Trav och Galopp framhåller att bolaget, i den mån utredningens förslag om folkrörelsernas lotterier och spel kommer till utförande, är berett att enligt utredningens förslag positivt medverka till ett samarbete med folkrörelserna för att i bolagets on-line-system förmedla de spel som folkrörelserna beslutar genomföra. ATG är därutöver berett att diskutera en samverkan, i syfte att inom ATG:s verksamhetsområde till skapa ett nytt spel, där avkastningen till viss del tillfaller folkrörelserna.

Landsorganisationen i Sverige är tveksam till bildandet av ett folkrörelseägt spelbolag. Risken är betydande att de mindre och ekonomiskt svaga föreningarna kommer att få det ännu svårare i konkurrensen på lotteri- och spelmarknaden. Det slutliga avgörandet i frågan om tillkomsten av ett folkrörelseägt spelbolag bör dock fällas av folkrörelserna själva.

Penninglotteriets personalklubb anser att starka regionalpolitiska skäl talar för att nya sysselsättningstillfällen som kan skapas inom spelsektorn bör förläggas till Gotland samt att ett eventuellt nytt bolag för folkrörelsernas spel bör utgöra dotterbolag till Penninglotteriet.

Esselte Tech framhåller att svensk spelmarknad står inför flera samtidiga förändringar. Införandet av datoriserade on-line spel har just börjat. På lite sikt kommer förmodligen alla riksomfattande spel att i stor utsträckning hanteras med on-line teknik. Ett nytt spelbolag kommer att bildas av folkrörelserna. Dessa får härigenom en för Europa unik möjlighet att bygga upp sin spelverksamhet från grunden baserad på utnyttjandet av datorisering och on-line teknik.

För att bibehålla handlingsfrihet och i framtiden kunna fatta beslut, som syftar till att uppfylla lotteriutredningens anda, är det viktigt att datorisering och införande av on-line spel inte leder till tekniska låsningar, som i framtiden försvårar eller rent av omöjliggör önskade strukturförändringar och uppbyggnad inom spelbranschen.

Spelbolagens konkurrenssituation medför att tre olika nätverk för on-line spel för närvarande byggs ut. Dessa kan inte kommunicera med varandra men fyller i princip samma funktion för resp. spelbolag. Ett folkrörelseägt spelbolag som hänvisas till att utnyttja flera skilda nätverk, får ett mindre genomslag på spelmarknaden än vad som vore möjligt om de hade tillgång till ett större gemensamt nätverk. Teknisk samverkan med spelbolag men med bibehållen konkurrens genom spelformer är ett alternativt scenario, som leder till ökad spridning av spelterminaler och därmed ett större kundunderlag för folkrörelsernas spel.

Folkrörelsernas lotteribyrå anser att det självfallet måste vara organisationernas egen sak att avgöra om de vill och kan engagera sig i ett eventu-

ellt spelbolag. Lika givet bör det vara att de som av principiella eller ekonomiska skäl ställer sig utanför ett samarbete av detta slag inte framgent missgynnas i samband med tillståndsgivning, medelsfördelning och liknande.

Centerns ungdomsförbund anser att förslaget om ett eventuellt bildande av ett folkrörelseägt spelbolag är bra. Förbundet anser att den samarbetsorganisation som bildas får i uppgift att arbeta fram hur ett spelbolag skall arbeta. Det är också mycket viktigt att det folkrörelseägda spelbolaget fungerar på samma premisser som statens lotteriverksamhet och att alla folkrörelser får inflytande på ett för alla acceptabelt sätt.

8 Tillsyn och kontroll

Flertalet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag om en ökad tillsyn och kontroll bl.a. med anledning av att penningvinster införs i lotterier och bingo. Från länsstyrelsens sida avstyrks emellertid förslaget om hel- eller deltidsanställning av kontrollanter. De anser att frågan inte nu är mogen för beslut utan bör utredas vidare. Däremot framförs önskemål om att utbildningen av kontrollanter utvecklas och intensifieras. För detta ändamål kommer emellertid ökade resurser att krävas, då framför allt för lotterinämnens verksamhet.

Några remissinstanser menar att förslaget om en obligatorisk kontrollutrustning vid spel med penningvinster i bingo kan missgynna föreningar som i dag anordnar storbingospel och inte har råd att investera i en sådan kontrollutrustning. Här föreslås att lotterinämden resp. länsstyrelsen skall kunna ge någon form av dispens vid sådana storbingospel.

Från bingoarrangörernas sida tillstyrkes förslaget om hel- eller deltidsanställning av kontrollanter. De instämmer helt i utredningens krav på att kontrollfunktionen bör förstärkas på olika sätt och vill understryka vikten av att kraven på kontroll ej sänks i bingospel med varuvinster. Vidare anser de att förslaget om utbildning av professionella kontrollanter är väl underbyggt. Det är emellertid angeläget att arvoden och löner till dessa kontrollanter bestäms utifrån objektiva och likartade grunder gällande för hela landet.

Statens kriminaltekniska laboratorium anser att det är nödvändigt att kontrollen av säkerheten förstärks. Det kravet är en direkt följd av att tillståndsgivningen förenklas.

Kontrollen måste omfatta såväl tillverkningen av lotter som deras utformning. Detta gör det nödvändigt med en dokumentteknisk undersökning av lotterna och inspektion av tillverkningsstället. Hittills har SKL undersökt lotternas säkerhet gentemot totalförfalskning och ingrepp/ändringar och debiterat uppdragsgivaren för den tid som åtgått. SKL förordar att den ordningen bevaras men också att SKL gör platsbesök hos tillverkarna vilket hittills skett endast i få fall och på SKL:s egen bekostnad. SKL avser att i så fall ta ut full kostnadstäckning också för sådana besök.

Vidare anför SKL att för de statliga lotterierna finns inga regler om säkerhetskontroll av lotterna. Den kontroll av dessa lotter som likväl skett har utförts på uppdrag av lottillverkaren. SKL finner det anmärkningsvärt

att inte de statliga lotteriernas lotter omfattas av åtminstone samma kontrollregler som vanliga föreningslotter. De statliga lotterierna har ju vanligen stor omfattning och betydande vinster varför risken för manipulation med dessa lotter ej kan anses vara mindre än för andra lotter. SKL menar att det nu är tillfälle att reglera kontrollen av de statliga lotteriernas lotter. Detta kan enklast ske genom att överlåta kontrollen av de statliga lotteriernas lotter på lotterinämnden.

Riksskatteverket anser att skattekontrollen skall ske med hjälp av utsedda kontrollanter och på basis av fastställda vinstplaner och speldagar. RSV finner det viktigt att i detta sammanhang framhålla att de utsedda kontrollanterna inte representerar skattemyndigheterna och att dessa gentemot skattemyndigheterna inte ansvarar för att skatten blir riktigt deklarerad och betald.

Näringsfrihetsombudsmannen vill framhålla att det från konkurrenssynpunkt är väsentligt att de föreslagna reglerna inte medverkar till att konservera rådande branschstruktur. Nya företag skall ha möjlighet att etablera sig på marknaden, och nya lottyper skall ha möjlighet att bli godkända.

Lotterinämnden menar att tillsynsverksamheten inte har kunnat utföras på ett tillfredsställande sätt vilket nämnden i sina anslagsframställningar påpekat. Om de ändringar i lotterilagen som föreslås skall kunna genomföras förutsättes en tillförlitlig kontroll. Sådan kontrollverksamhet kan inte bekostas av anordnare av lotterier. Belastningen på nämndens kansli kommer att öka främst när det gäller skrivarbete i samband med den utökade utbildnings- och kontrollverksamheten.

Lotterinämnden förutsätter, att om förslagen i 1987 års lotteribetänkande genomförs, medel tillföres nämnden med 720 000 kr. årligen. Finansiering kan ske genom de höjda avgifter för tillstånd (registrering) som föreslås i betänkandet.

Statens provningsanstalt tillstyrker förslaget om införande av möjlighet till typgodkännande av lotter och fortlöpande kontroll av lottryckning.

I flera spelformer utnyttjas avancerad utrustning i vilken felaktig funktion eller eventuell manipulation kan vara mycket svår att upptäcka. Provningsanstalten tillstyrker därför förslaget om obligatoriskt typgodkännande för kontrollutrustning vid bingospel. Motsvarande krav bör även gälla spelautomater med penningvinster, om beslut fattas att tillåta sådana. För den granskning och provning som bildar underlag för typgodkännandet krävs specialkompetens inom elektronik och tillförlitlighetsteknik.

Statens provningsanstalt är beredd att biträda lotterinämnden med den tekniska sakkunskap som erfordras vid utarbetande av typgodkännanderegler för och granskning av aktuella utrustningar.

Statskontoret anser inte att det är nödvändigt med särskilt anställda kontrollanter. Det är visserligen viktigt att deltagare i lotterier och spel kan lita på att spelet sköts på ett riktigt sätt. Statskontoret anser att detta krav har tillgodosetts genom arvoderade kontrollanter.

Det är viktigt att kontrollanten får erforderlig utbildning och är ojävig. För att öka tillförlitligheten bör kontrollanten vara ansvarig för flera förenings lotterier och för olika typer av lotterier.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser det varaorealistiskt med hel- eller

deltidsanställda lotterikontrollanter. Liksom nu torde uppgiften att vara lotterikontrollant böra fullgöras som extrauppdrag av lämplig person. Samma person bör förordnas som kontrollant för en förenings samtliga lotterier. Tillståndsmyndigheterna bör ägna frågan om vilka som förordnas till kontrollanter ökat intresse. De bör också med lotterinämnden som huvudansvarig ge kontrollanterna erforderlig utbildning.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att krav på obligatorisk kontrollutrustning vid spel med penningvinster i bingospel kommer att missgynna många av de föreningar som anordnar storbingospel. En liten storbingospelande förening kommer förmodligen inte att ha råd att anskaffa kontrollutrustning. Länsstyrelsen föreslår att vid storbingospel skall kontrollants närvaro kunna ersätta kontrollutrustning.

Länsstyrelsen i Blekinge län vill kraftigt understryka de uppenbara svårigheter som redan i dag finns att få tag på lämpliga och villiga kontrollanter. I detta sammanhang kan måhända förslaget att överväga hel- eller deltidsanställning av kontrollanter vara värt att studera närmare. Enligt länsstyrelsens uppfattning måste dock sannolikt en förbättring av ersättningen till kontrollanterna också komma i fråga. Ett sätt att uppnå mera tillfredsställande förhållanden vore säkerligen också att låta föreningarna betala in kontrollantarvodet till länsstyrelsen som sedan utanordnar det till vederbörande funktionär. Även om detta skulle innebära en kanske onödig omgång, skulle det enligt länsstyrelsens uppfattning medföra en garanti för den oberoende ställning som kontrollanten måste inta i förhållande till spelanordnaren.

Länsstyrelsen i Hallands län har den erfarenheten att det inte finns behov av hel- eller deltidsanställning av kontrollanter. Det system som i dag förekommer på bingosidan med personer som på sin fritid utövar kontrollantskap är tillräckligt. Däremot är behovet av kontrollantutbildning för lotterier stort.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län anser att de skärpta regler för tillsyn och kontroll som föreslås är nödvändiga om man vill slopa tillståndstvånget för vissa lokala lotterier och införa penningvinster. Länsstyrelsen, vars bedömning är att kvaliteten hos kontrollanterna är mycket ojämn, vill i detta sammanhang endast understryka vikten av en adekvat utbildning för dem som förordnas.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anser att formerna för anställningar av kontrollanter närmare bör utredas och regleras.

Folkparkernas centralorganisation avvisar förslaget om kontrollutrustning vid bingospel. Förslaget innebär en diskriminering av små bingoarrangörer som endast arrangerar bingo någon eller några dagar i veckan och som inte har råd att investera i en sådan utrustning. Enligt uppgift uppgår kostnaden till 70 000–90 000 kr. I första hand skulle små arrangörer som anordnar storbingo i storstadsområdena drabbas där det finns många bingoarrangörer att konkurrera med. Detta gäller särskilt gentemot arrangörer med stora variantbingohallar. För dem som arrangerar storbingo – med på förhand fastställd vinstplan – bör kontrollen enligt organisationens mening kunna utgöras av den numrering som finns på bingobrickorna.

Folkkrörelsernas lotteri- och bingoorganisation tillstyrker förslaget om hel- eller deltidsanställning av kontrollanter. Om detta är genomförbart föreslår FOLBO att endast en kontrollant finns på hallarna, så att denne har ansvar för både fält- och bokföringsarbetet.

Sveriges bingoarrangörers centralorganisation instämmer helt i utredningens krav på att kontrollfunktionen bör förstärkas på skilda sätt och önskar därför i detta sammanhang understryka vikten av att kraven på kontroll ej sänks vid bingo spel med varuvinster.

Utredningens förslag om utbildning av professionella kontrollanter är väl underbyggt. Organisationen anser att det dock är angeläget att arvoden och löner till dessa bestämmas utifrån objektiva och likartade grunder gällande för hela landet.

Organisationen föreslår emellertid att § 6 a, andra stycket, i förslaget till "Lag om ändring i lotterilagen" får följande lydelse. "Vid bingo spel om penningvinster skall finnas av lotterinämden godkänd kontrollutrustning. Lotterinämden äger även i övrigt bestämma om kontroll över bingo spel."

Svenska musikerförbundet tillstyrker förslaget om hel- eller deltidsanställning av kontrollanter. Vidare anser förbundet att kontrollanterna skall vara skilda från tillstånds- resp. tillsynsmyndigheter. Här avses i första hand personer anställda på länsstyrelsen och polisen. Kontrollanterna bör dock utbildas för att bära ansvaret för både fält- och bokföringsarbetet.

9 Skatter och avgifter

Från länsstyrelsernas sida framförs i allmänhet att en 3 %-ig skatt i bingo spel är rimlig, men att skatten i princip kunde slopas helt.

Från folkkrörelsernas sida framförs genomgående att bingoskatten även skall slopas när vinsterna utgörs av pengar. Ett slopande av bingoskatten skulle ge ett direkt tillskott till föreningslivet med ca 85 milj. kr. Förslaget om att höja det skattepliktiga beloppet till 500 kr. i spel om pengar mottas positivt av folkkrörelserna. De statliga spelbolagen finner det förvånande att man föreslår förändringar i vinstbeskattningen på ett sätt som gör att nuvarande nettovinster i spelen förändras. De menar att samma regler vad beträffar vinstbeskattning bör gälla för såväl statliga som folkkrörelsedrivna lotterier och spel. Ett fåtal av remissinstanserna har kommenterat förslaget angående förändrade avgifter för tillstånd till bingo och lotterier. Några länsstyrelser föreslår att lägsta avgiften för tillstånd till bingo spel bör differentieras ytterligare. Vidare har några remissinstanser framfört synpunkter att de föreslagna avgiftshöjningarna kommer att slå hårt på de föreningar som bedriver lotteri- och bingo spel i liten omfattning och med låg omsättning. Här föreslås att sådan verksamhet, med en årsomsättning under 10 000 kr., ej skall innefattas av förslaget registreringstvång.

Riksskatteverket anser att reglerna för beskattning bör vara enkla och enhetliga. RSV kan därför inte tillstyrka ett förslag som innebär att vissa lotterianordnare blir befriade från lotterivinstskatt på penningvinster upp till ett högre belopp än vad som gäller för andra anordnare. RSV motsätter sig i och för sig inte höjning av det lägsta beloppet för vilket skatt skall utgå, men motsätter sig således att höjningen görs selektivt.

RSV anser att beskattningen av bingospel är administrativt alltför resurskrävande. Bl. a. krävs ett omfattande arbete med registrering av de skattskyldigas speltillstånd. Skatteuppbörden för bingospel är relativt sett ringa, under 1986 uppgick den till 86 milj. kr. Riksskatteverket anser för sin del att spelskatten på bingospel med varuvinster bör slopas.

Att penningvinster vid bingospel skulle vara helt skattefria finner verket synnerligen tveksamt. Den av utredningen till synes slentrianmässigt föreslagna ändringen av beskattningen av bingospelet är dock enligt riksskatteverkets mening knappast lämplig. I stället bör man i det fortsatta beredningsarbetet överväga den enligt skatteverkets mening mer logiska lösningen att beskatta eventuella penningvinster på samma sätt som penningvinster i lotteri.

Riksskatteverket avstyrker förslaget om införande av särskild skatt på spel på utbetalningsautomater av s. k. skicklighetskaraktär. Ett införande skulle komma att ytterligare komplicera skattesystemet och innebära ett avsteg från principen att förenkla skatteadministrationen. Om skatt ändå skall införas bör det ske i form av spelskatt. Riksskatteverket förutsätter att verket får tillfälle att delta i beredningen av ett eventuellt förslag om skatt.

Statens ungdomsråd menar att en rimlig avvägning torde vara att samtliga varuvinster, oberoende av värde, och alla penningvinster upp till 500 kr., i enlighet med utredningsförslaget, bör befrias från skatt. Men rådet menar också att för att en förening som säljer lotter för upp till 10 000 kr. under ett år skall samtliga vinster, oavsett storlek, vara skattefria eftersom dessa lotterier, enligt rådets mening, över huvud taget ej skall registreras.

Rådet anser det vara riktigt att större penningbelopp beskattas även om det kan anses ologiskt med tanke på att exempelvis premieobligationer inte beskattas. Det är angeläget att det finns en hämmande faktor för penningvinster till förmån för varuvinster. Vinstskatten kan vara en väsentlig sådan hämmande faktor.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att någon beskattning bör ske i lotterier och spel där penningvinster förekommer. Det vore stötande om denna från skattesynpunkt redan gynnade förvärvskälla skulle gå helt fri från beskattning. I de spel bingoskatt utgår bör denna räknas av från spelarnas vinstandel. Det är nämligen enligt länsstyrelsens mening ofrånkomligt att bingoskatten utgår i form av en omsättningsskatt.

Vidare har länsstyrelsen inget att erinra mot förslagen om avgifter, dock att den lägsta avgiften för tillstånd till bingospel bör differentieras ytterligare.

Länsstyrelsen i Kronobergs län föreslår att skatt på vinster i form av pengar i de ideella organisationernas lotterier inte skall införas. Dessa organisationer befriades helt från skatt på varuvinster den 1 januari 1986. Det förefaller inkonsekvent att nu införa skatt på penningvinster. Vidare föreslår länsstyrelsen att all skatt i bingospel slopas.

Länsstyrelsen i Blekinge län anser att en 3-procentig skatt i bingospel är rimlig, om inte skatten kan slopas.

Länsstyrelsen i Malmöhus län tillstyrker ej förslaget om ändrade avgifter i den föreslagna utformningen. På länsstyrelsen i Malmö medför avgifterna

i dag i stort sett kostnadstäckning och det bör vara ett krav att avgifterna även i framtiden skall finansiera kostnaden för hanteringen i länsstyrelsen. Det kravet uppfyller inte förslaget.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län föreslår med hänsyn till att skatten föreslås slopad när det gäller spel med andra vinster än pengar, och i beaktande av de administrativa ansträngningar som krävs för redovisning och kontroll av detta förhållandevis ringa belopp, att skatten på bingospel slopas.

Länsstyrelsen i Värmlands län anser att ett slopande av bingoskatten inte enbart bör avse spel med andra vinster än pengar utan även omfatta penningvinster.

De handikappades riksförbund m. fl. anser att bingoskatten skall slopas även när vinsterna utgörs av pengar. Ett slopande av bingoskatten ger ett ökat stöd till de ideella föreningarna och är därför i linje med den uttalade viljan från statens sida att underlätta för folkrörelserna att finansiera sin verksamhet genom lotterier.

Sveriges riksidrottsförbund menar att ett slopande av bingoskatten direkt skulle tillföra föreningslivet ca 85 milj. kr. Enligt RF:s uppfattning torde detta inkomstbortfall för staten kompenseras av ökade inkomster från skatter och avgifter som övriga utredningsförslag för med sig. RF:s yrkande, i tidigare skrivelse till regeringen, om ett slopande av bingoskatten kvarstår därmed.

Sveriges frikyrkoråd m. fl. avstyrker förslagen om vidgad skattefrihet för penningvinster mot bakgrund av de principiella utgångspunkter som rådet redovisar i sitt remissvar.

Folkparkernas centralorganisation menar att då vinsten på bingospel oavkortat anses gå till allmännyttig verksamhet bör tanken på eventuell beskattning slopas.

Folkrörelsernas lotteri- och bingoorganisation menar att effekten av utredningens förslag får kraftigast verkan för de ideella organisationerna, om ytterligare medel tillförs dessa. Därför anser FOLBO att det inte bör tas ut skatt på bingospel över huvud taget. Borttagande av skatten innebär att föreningarna på lokal nivå direkt tillförs pengarna från skatten och detta skulle kompensera de förluster som har gjorts under 1980-talet på grund av de statliga spelens utbredning.

Sveriges bingoarrangörers centralorganisation finner för sin del att skattek tekniska hinder ej rimligen bör kunna åberopas för att kunna utge vinster i såväl pengar som varor. De bingohallar som av skilda skäl önskar använda sig av en sådan vinstblandning föreslås bli skattepliktiga för hela omställningen, oavsett huruvida vinsterna utges i den ena eller andra formen, medan de bingohallar som endast utdelar varuvinster föreslås få åtnjuta fortsatt skattefrihet. Förslaget skall bl. a. ses mot bakgrund av att verksamheten fortsättningsvis utan hinder skall kunna ha största attraktionskraft och variationsrikedom för kundunderlaget.

Cherryföretagen AB menar att alla kostnader av rubricerat slag motverkar syftet med den tilltänkta lagstiftningen. Varje krona som inflyter från allmänheten i form av lottköp och i framtiden kanaliseras till folkrörelsernas ideella verksamhet bör ses som en "frivillig skatt" från den enskilde för att stödja en god sak och bör enbart av det skälet ej naggas i kanten.

Företagets uppfattning är att kostnader för registrering, erhållande av tillstånd m. m. skall stanna på statsverket.

Prop. 1987/88:141
Bilaga 3

Svenska penninglotteriet AB finner det förvånande att utredningen föreslår förändringar i vinstbeskattningen på ett sätt som gör att nuvarande nettovinst till spelarna förändras. Det torde inte ha legat inom utredningens uppdrag att förändra konkurrenssituationen mellan de statliga spelbolagen.

Om en förändring av vinstskatten – vilken Penninglotteriet inte motsätter sig – genomförs, skall dess effekter vara konkurrensneutrala. Innan en förändring kommer till stånd, måste vidare en analys av dess påverkan på statskassan göras.

Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar tar avstånd från lotteriutredningens idéer och förslag om att sänka bingoskatten för att "... direkt tillföra pengar till föreningslivet, samtidigt som detta skulle kunna ge utrymme för större marknadsföringsinsatser som då skulle kunna samordnas över hela landet." (s. 40).

1 Förslag till

Lag om ändring i lotterilagen (1982:1011)

Härigenom föreskrivs i fråga om lotterilagen (1982:1011)

dels att 16 § skall upphöra att gälla,

dels att 2, 11, 12–15, 17, 17 a, 25, 26 och 31 §§ och rubrikerna närmast före 11, 17 och 31 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer 6 a, 11 a och 17 b §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Med egentliga lotterier avses lotterier som inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel.

Med automatspel avses spel på mekaniska eller elektroniska spelapparater.

Rätt till fortsatt spel är att anse som vinst enligt denna lag. *Med automatspel avses spel på mekaniska eller elektroniska spelapparater.*

Rätt till fortsatt spel är att anse som vinst enligt denna lag.

6 a §

Förslutna lotter och bingobrickor skall vara av godkänd typ. Frågor om godkännande prövas av lotterinämden. Ett beslut om typgodkännande får förenas med villkor.

Vid bingospel skall det finnas kontroll anordnad på det sätt som lotterinämden godkänner.

Andra lotterier som får anordnas efter tillstånd

Andra lotterier som får anordnas efter tillstånd eller registrering

11 §

Bingospel eller annat lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel eller kortspel enligt 1 § tredje stycket eller 7–10 § eller utgör vadhållning i samband med hästtävling, får under förutsättningar som anges i 12 § efter tillstånd anordnas av svensk juridisk person som är ideell förening och som

Bingospel eller *egentligt* lotteri, som inte utgör vadhållning i samband med hästtävling, får under förutsättningar som anges i 11 a § och 12 § efter tillstånd anordnas av svensk juridisk person som är ideell förening och som

1. har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttigt ändamål inom landet.

2. i sin verksamhet huvudsakligen tillgodoser sådant ändamål samt

3. inte vägrar någon inträde som medlem såvida det inte med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller syfte eller av annan orsak finns särskilda skäl för detta.

Om det finns särskilda skäl, får tillstånd enligt första stycket meddelas för en juridisk person som inte är ideell förening eller som har till huvudsakligt syfte att främja allmännyttigt ändamål utom landet.

11 a §

Bingospel som får anordnas med stöd av 11 § får inte bedrivas i när-radio eller kabeltelevision.

12 §

I sådant lotteri som får anordnas med stöd av 11 § får vinsterna inte utgöras av pengar eller värdepapper. Om lotteriet får bedrivas inom flera län, får tillståndsmyndigheten dock medge att vinster utgörs av värdepapper.

I egentliga lotterier som får anordnas med stöd av 11 § får

1. vinsterna inte utgöras av värdepapper.

2. vinsterna inte utgöras av pengar om lotteriet skall bedrivas i flera län.

3. vinst som utgörs av pengar uppgå till högst 500 kronor.

Om lotteriet får bedrivas inom flera län, får tillståndsmyndigheten dock medge att vinster utgörs av värdepapper.

I bingospel som får anordnas med stöd av 11 § får vinsterna inte utgöras av värdepapper.

Vid tillståndsprövning enligt 11 § skall särskild hänsyn tas till vilket behov av lotteriinkomster som sammanslutningen kan anses ha för sin verksamhet samt till det utrymme för lotterier som kan antas finnas på marknaden. Om det inte finns särskilda skäl till annat, får tillstånd meddelas endast när det kan antas att lotteriet kommer att lämna sammanslutningen skälig avkastning.

Vid tillståndsprövning enligt 11 § skall särskild hänsyn tas till vilket behov av lotteriinkomster som sammanslutningen kan anses ha för sin verksamhet samt till det utrymme för lotterier som kan antas finnas på marknaden. Vid bedömningen av behovet av inkomster från bingospel skall hänsyn främst tas till omfattningen av ungdomsverksamheten i sammanslutningar vars ändamål naturligen kan förenas med ungdomsverksamhet. Om det inte finns särskilda skäl till annat, får tillstånd meddelas endast när det kan antas att lotteriet kommer att lämna sammanslutningen skälig avkastning.

13 §

Frågor om tillstånd enligt 11 § till egentligt lotteri, som skall bedrivas av en sammanslutning som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, prövas av den kommunala nämnd som kommunen bestämmer.

Frågor om tillstånd enligt 11 § prövas av länsstyrelsen i det län där lotteriet skall bedrivas. Om lotteriet skall bedrivas inom flera län, prövas tillståndsfrågan av lotterinämnden.

Frågor om tillstånd i övrigt enligt 11 § prövas av länsstyrelsen i det län där lotteriet skall bedrivas. Om lotteriet skall bedrivas inom flera län, prövas tillståndsfrågan av lotterinämnden.

Tillstånd skall avse viss tid samt visst område där lotteriverksamhet får bedrivas. Om det inte finns särskilda skäl till annat, skall området utgöras av det område där sammanslutningen huvudsakligen är verksam.

14 §¹

Lotteri, vilket inte är kedjebrevspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §, får efter tillstånd anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 § och som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, under förutsättning

Egentliga lotterier får efter registrering anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 § och som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, under förutsättning

1. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan,

2. att lotteriet inte bedrivs från fasta försäljningsplatser.

2. att vinsterna inte utgörs av pengar eller värdepapper,

3. att vinsterna inte utgörs av värdepapper.

3. att värdet av varje insats uppgår till högst tio kronor,

4. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 500 kronor,

4. att vinst som utgörs av pengar uppgår till högst 500 kronor.

5. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde.

6. att lotteriet bedrivs endast inom den eller de kommuner där sammanslutningen är verksam, samt

6. att lotteriet bedrivs endast inom den eller de kommuner där sammanslutningen är verksam,

7. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som sammanslutningen med stöd av denna para-

7. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som sammanslutningen med stöd av denna para-

¹ Senaste lydelse 1983:1083. Ändringen innebär bl. a. att andra stycket upphävs.

Nuvarande lydelse

graf anordnar under en *tolvmåna-*
dersperiod uppgår till högst 30 000
kronor.

*Om det inte finns särskilda skäl
till annat, får tillstånd meddelas en-*
dast när det kan antas att lotteriet
kommer att lämna sammanslut-
ningen skälig avkastning.

Föreslagen lydelse

graf anordnar under en *treårsperiod*
uppgår till högst 300 000 kronor,
sumt

8. att det finns en av registre-
ringsmyndigheten godkänd före-
ståndare för lotteriet.

15 §

*Frågor om tillstånd enligt 14 §
prövas av polismyndigheten i den
kommun där sammanslutningen
huvudsakligen är verksam. Till-*
*stånd skall avse en tid om tre år,
om det inte finns särskilda skäl att*
bestämma en kortare tid.

*Registrering enligt 14 § skall ske
hos den kommunala nämnd som
kommunen bestämmer innan något
lotteri börjar bedrivas. Ny anmälan
om registrering skall därefter göras
vart tredje år.*

*Nämnden skall utse kontrollant
för lotteriet. Nämnden skall fast-*
ställa arvodet till kontrollanten. Ar-
vodet skall betalas av den som an-
ordnar lotteriet.

*Den som anordnar lotteriet skall
vid varje årsskifte lämna nämnden
uppgift om insatsernas samman-*
lagda belopp i de lotterier som har
anordnats under året.

**Lotterier som får anordnas utan
tillstånd**

**Lotterier som får anordnas utan
tillstånd eller registrering**

17 §

Lotteri, vilket inte är kedjebrevs-
spel eller liknande spel eller auto-
matspel, roulettspel, tärningsspel,
kortspel eller bingospel enligt
1 § tredje stycket eller 7–11 §§, får
anordnas utan tillstånd, under för-
utsättning

*Egentliga lotterier får anordnas
utan tillstånd, under förutsättning*

1. att lotteriet anordnas i samband med
 - a) offentlig nöjeställning,
 - b) offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål,
 - c) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål eller
 - d) bingospel, som inte är eller kan jämföras med automatbingo, av den som har tillstånd att anordna bingospelet enligt 11 §,
2. att lotteriet bedrivs endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området,
3. att vinsterna utgörs endast av varor,
4. att värdet av varje insats uppgår till högst två kronor,
5. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 100 kronor,

6. att vinstfördelningen sker i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet samt

7. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde, om antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan.

17 a §²

Lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §, får även i annat fall än som anges i 17 § anordnas utan tillstånd, under förutsättning

Egentliga lotterier får även i annat fall än som anges i 17 § anordnas utan tillstånd, under förutsättning

1. att lotteriet anordnas i samband med

a) offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål,

b) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål eller

c) bingospel, som inte är eller kan jämföras med automatbingo, av den som har tillstånd att anordna bingospelet enligt 11 §,

2. att behållningen i lotteriet uteslutande används för det ändamål, till vars förmån tillställningen, sammankomsten eller bingospelet anordnats,

3. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan som finns tillgänglig inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området,

4. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,

5. att vinsterna utgörs endast av varor,

6. att lotteriet bedrivs endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området och att lotterna säljs uteslutande genom anordnarens egen försorg,

7. att dragningen förrättas offentligt före tillställningens eller sammankomstens slut eller, i fråga om bingospel, före bingospelets slut för dagen och att resultatet av dragningen görs tillgängligt för allmänheten samt

8. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som anordnas med stöd av denna paragraf vid samma tillställning, sammankomst eller bingospel uppgår till högst 10 000 kronor.

17 b §

Egentliga lotterier får utan tillstånd anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 §, under förutsättning

1. att lotteriet bedrivs endast i samband med tillställning eller sammankomst som sammanslutningen anordnar eller deltar i,

2. att värdet av varje insats uppgår till högst fem kronor,

² Senaste lydelse 1983: 1083.

3. att vinsterna inte utgörs av värdepapper,

4. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 500 kronor,

5. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde samt

6. att lottköparen, om vinstdragningen inte redan har ägt rum, vid lottköpet får veta var och när vinstdragningen skall ske och på vilket sätt resultatet av dragningen görs tillgängligt för allmänheten.

25 §

Lotterinämnden utövar, om inte annat följer av tredje stycket, den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Lotterinämnden utövar, om inte annat följer av fjärde stycket, den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Tillståndsmyndighet utövar den närmare tillsynen över sådana lotterier som får anordnas efter tillstånd av myndigheten. Länsstyrelse skall efter anmodan biträda lotterinämnden vid tillsynen över sådana lotterier som anordnas med tillstånd enligt 11 § och som får bedrivas inom länet.

Registreringsmyndigheten utövar den närmare tillsynen över sådana lotterier som får anordnas efter registrering med stöd av 14 §.

Tillsynen över lotterier som anordnas efter särskilt tillstånd av regeringen enligt 4 § första stycket utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

26 §

Den som har tillstånd enligt denna lag är skyldig att efter anmodan av tillsynsmyndigheten lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar eller annat som behövs för tillsynen.

Den som har tillstånd enligt denna lag eller med stöd av 14 § anordnar lotteri efter registrering är skyldig att efter anmodan av tillsynsmyndigheten lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar eller annat som behövs för tillsynen.

Besvär

Överklagande

31 §³

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut enligt den-

En kommunal nämnds beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut enligt den-

³ Senaste lydelse 1983:1083.

Nuvarande lydelse

na lag får överklagas hos lotterinämden *genom besvär*. Nämndens beslut i sådant fall får inte överklagas. Nämnden får dock hänskjuta ärendet till regeringen, om det är av större vikt.

Lotterinämdens beslut i frågor rörande tillstånd som avses i 7 §, 9 § andra stycket andra meningen, 13 § första stycket andra meningen eller 21 § får överklagas hos regeringen *genom besvär*.

Föreslagen lydelse

na lag får överklagas hos lotterinämden. Nämndens beslut i sådant fall får inte överklagas. Nämnden får dock hänskjuta ärendet till regeringen, om det är av större vikt.

Lotterinämdens beslut i frågor rörande tillstånd *och godkännande* som avses i 6 a §, 7 §, 9 § andra stycket andra meningen, 13 § *andra* stycket andra meningen eller 21 § får överklagas hos regeringen.

Prop. 1987/88:141

Bilaga 4

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om tillstånd som har beviljats före den 1 januari 1989. Sker registrering enligt de nya föreskrifterna i 14 § upphör dock tillståndet att gälla.

3. För ärenden som vid utgången av december 1988 kommit in till polismyndigheten men ännu inte avgjorts gäller äldre föreskrifter. Beträffande ärenden där beslut av polismyndigheten har meddelats före ikraftträdandet tillämpas äldre föreskrifter i fråga om överklagande.

4. Tillsyn över lotterier som bedrivs med tillstånd av polismyndigheten utövas efter ikraftträdandet av den kommunala nämnd som kommunen bestämmer.

Lag om ändring i lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §²

Skatt betalas enligt denna lag till staten för vinst i svenskt lotteri.

Skatten utgör fyrtio procent av vinstens värde i fråga om vinst vid vinstdragning i vinstsparande anordnat av bank eller sparkassa och trettio procent av vinstens värde i fråga om annan vinst. Skatt skall dock inte betalas med högre belopp än att av vinsten återstår etthundra kronor.

Skatt skall inte betalas för

1. vinst vid vadhållning genom totalisator vid hästtävlingar eller vinst vid vinstdragning på här i riket utfärdade premieobligationer,

2. vinst i lotteri, när vinsten inte utgörs av pengar,

3. vinst i sådant spel som avses i lagen (1972: 820) om skatt på spel,

4. vinst i pengar som utfallit på lott i lotteri som har anordnats av sådan sammanslutning som avses i 11 § lotterilagen (1982: 1011),

4. vinst som uppgår till högst etthundra kronor.

5. annan vinst i pengar som uppgår till högst etthundra kronor.

Vid beräkning av skattebeloppet skall i vinstens värde inräknas den skatt som belöper på vinsten.

Skatt skall inte betalas för vinster som utfallit på lotter som inte sålts, eller för vinster som inte tagits ut av vinnaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Lagen omtryckt 1984: 152.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1984: 152.

² Senaste lydelse 1986:524.

Lag om ändring i lagen (1972:820) om skatt på spel

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1972:820) om skatt på spel¹

dels att 1, 6, 10 och 11 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 12 §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Spelskatt *erläggs* enligt denna lag till staten för sådant roulett- eller bingospel som kräver tillstånd enligt lotterilagen (1982:1011).

Spelskatt *betalas* enligt denna lag till staten för sådant roulett- eller bingospel som kräver tillstånd enligt lotterilagen (1982:1011). *Skatt betalas dock inte för sådant bingospel som får anordnas med stöd av 11 § lotterilagen om vinsterna endast utgörs av annat än pengar.*

Kortspel och tärningsspel jämställs i denna lag med roulettspel.

6 §

Skattskyldighet för roulettspel inträder med den kalendermånad då spelet påbörjas och upphör vid utgången av den kalendermånad då spelet upphör.

Skattskyldighet för bingospel inträder när *insats göres i spelet*.

Skattskyldighet för bingospel inträder när *tillstånd till bingospel (bingotillstånd) börjar gälla*.

10 §

Spelskatt utgår i fråga om

1. roulettspel, för varje kalendermånad då skattskyldighet föreligger, med 6 000 kronor för tillstånd som innebär rätt till spel minst tre dagar varje vecka och med 2 000 kronor för tillstånd i annat fall. Om ett tillstånd avser fler än ett spelbord skall dock nämnda belopp höjas med 3 000 kronor respektive 1 000 kronor för varje spelbord utöver ett,

2. bingospel med 5,5 procent av värdet av *erlagda spelinsatser och entréavgifter eller andra avgifter i den mån avgifterna berättigar till deltagande i spelet*.

2. bingospel med 5,5 procent av *det sammanlagda värde som spelintäkterna högst får uppgå till enligt bingotillståndet*.

11 §

Redovisning för skatt på roulettspel lämnas för varje kalendermånad. *Skatt på bingospel redovisas för redovisningsperioder om två kalendermånader.*

Redovisning för skatt på roulettspel lämnas för varje kalendermånad.

Deklaration skall lämnas för varje spelplats. Riksskatteverket får medge att en gemensam deklARATION lämnas för flera spelplatser.

¹ Lagen omtryckt 1984:157.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1975:145.

12 §

I fråga om skatt på bingospel föreligger inte redovisningsskyldighet, utan skatten påförs genom automatisk databehandling på grundval av uppgifter i bingotillstånd utan att beslut meddelas av beskattningsmyndigheten. Skatten anses fastställd till det påförda beloppet. Beslut om skatten får meddelas enligt 4 kap. 3 och 5 §§ lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Skatten på bingospel skall betalas senast sex månader efter den dag då skattskyldigheten inträtt. Restavgift enligt 5 kap. 8–11 §§ lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter skall tas ut om skatten inte betalas inom denna tid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Äldre bestämmelser skall fortfarande tillämpas i fråga om spel enligt sådant bingotillstånd som börjat gälla före den 1 januari 1989.

Lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och
prisregleringsavgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 § lagen (1984:151) om punktskatter
och prisregleringsavgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
1 §¹

Den som är skattskyldig skall re-
dovisa skatten till beskattnings-
myndigheten genom att lämna de-
klaration. Särskilda bestämmelser
gäller i fråga om skatt enligt lagen
(1984:405) om stämpelskatt på ak-
tier.

Den som är skattskyldig skall re-
dovisa skatten till beskattnings-
myndigheten genom att lämna de-
klaration. Särskilda bestämmelser
gäller i fråga om skatt enligt *lagen*
(1972:820) om skatt på spel och
lagen (1984:405) om stämpelskatt
på aktier.

Om deklarationsskyldighet i visst fall för den som är registrerad som
skattskyldig föreskrivs i 6 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1986:318.

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 mars 1988	13
1 Inledning	13
2 Allmän motivering	13
2.1 Allmänna utgångspunkter	13
2.2 Penningvinster	17
2.3 Slopande av tillståndsplikten för vissa lotterier	18
2.4 Särskilda föreskrifter för lotterier som anordnas efter enbart registrering	21
2.5 Prövningen av lokala lotterier	23
2.6 Bingospel	24
2.7 Automatspel	26
2.8 Tillsynsfrågor	28
2.9 Kontroll	30
2.10 Skatter och avgifter	31
2.10.1 Skatt på lotterivinster	31
2.10.2 Skatt på bingospel	32
2.10.3 Avgifter	33
2.11 Vissa övriga frågor	33
3 Upprättade lagförslag	34
4 Specialmotivering	34
4.1 Förslaget till lag om ändring i lotterilagen (1982:1011)	34
4.2 Övriga författningsförslag	44
5 Hemställan	45
6 Beslut	45
Utdrag ur lagrådets protokoll den 10 mars 1988	46
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 1988	47
1 Anmälan av lagrådsyttrande	47
2 Hemställan	47
3 Beslut	47
 Bilaga 1 Lotteriutredningens sammanfattning i betänkandet (SOU 1987:52) Folkrorelsernas lotterier och spel	48
Bilaga 2 Lotteriutredningens lagförslag	52
Bilaga 3 Sammanställning av remissyttrandena över betänkandet ...	59
Bilaga 4 De remitterade lagförslagen	94

